

โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

สารนิพนธ์

ของ

ศรัณยา พงศ์มันัจิตร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2550

โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

สารนิพนธ์

ของ

ศรัณยา พงศ์มันจิต

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

บทคัดย่อ

ของ

ศรัณยา พงศ์มันัฒ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2550

ศรัณยา พงศ์มันัจิต. (2550). *โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น*. สารนิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาและฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาและฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น จำนวน 197 คน ส่วน
กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น เป็นนักเรียนวัยรุ่นที่มี
คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 15 คน และเป็นผู้สมัครใจ
เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ
แบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น กับโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของ
นักเรียนวัยรุ่น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t-test

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อ
พิจารณาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นรายด้านพบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน
วัยรุ่นด้านความน่ารัก ด้านความน่าเคารพ และด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก
และความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านความน่าเจริญใจ ด้านการอดทนต่อถ้อยคำ
ด้านการแถลงเรื่องล้าลึก และด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิดของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นหลังการเข้าร่วม โปรแกรมการฝึกความเป็น
กัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นทั้งโดยรวมและรายด้าน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A GOOD FRIEND DEVELOPING PROGRAM FOR ADOLESCENT STUDENTS

AN ABSTRACT

BY

SARUNYA PONGMUNJIT

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

May , 2007

Sarunya Pongmunjit. (2007). *A Good Friend Developing Program for Adolescent Students*.

Master's Project, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology). Bangkok:

Graduate School, Srinakarinwirot University. Project Advisor:

Asst. Prof. Dr.Nanthana Wong-In.

The purpose of this study was to developing adolescent students to become good friends. The subjects consisted of 197 registered adolescent students. The sample participated in the good friends practice developing program were 15 students whose the good friend scores were lower than twenty – fifth percentile. The research instruments were the good friend questionnaires and the good friend developing program. The data were analyzed by t – test.

The results of study were as follows:

1. The adolescent students' good friend scores, as a whole, were in average level, while the 3 sub-elements of good friend : endearing, respectable and effective speaking were in high level ; and another 4 sub-elements : esthetically pleasing, patient to expression, profound expounding and do not inducing to wrong way were in the average level.

2. After participating the good friend developing program, the adolescent students' good friend scores, both as a whole and in sub-elements, were significantly increased at .01 level.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ในการวิจัยอย่างยิ่ง ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์ อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง และอาจารย์กมล ประทีปธีรานันท์ เป็นอย่างยิ่งที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถามและโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ให้คำแนะนำที่มีคุณค่าในการวิจัย ตลอดจนให้การสนับสนุนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ และ อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง ที่ได้ร่วมเป็นกรรมการสอบ และให้ข้อเสนอแนะที่ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่าน ที่ได้ให้ความเมตตา ความกรุณา ความปรารถนาดี และให้กำลังใจแด่ลูกศิษย์คนนี้ตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์ฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักงานเขตปทุมวัน และคณาจารย์ทุกท่าน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกใน การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกคนที่เป็นกำลังใจและแสดงความห่วงใยผู้วิจัย ด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณสมาชิกในครอบครัว คุณพ่อ และ คุณแม่ ที่คอยช่วยเหลือห่วงใย และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา ตลอดระยะเวลาการดำเนินการทำวิจัย

ท้ายสุดนี้ คุณความดีและคุณประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้บิดา และ มารดา ที่อบรมสั่งสอนและเป็นกำลังใจ สนับสนุนส่งเสริมด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัย อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี

ศรัณยา พงศ์มันัจจิต

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	3
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	8
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร.....	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร.....	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร.....	24
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	25
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	32
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ.....	33
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ.....	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ.....	38
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง.....	39
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง.....	44
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกม.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเกม.....	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกม.....	52
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	54
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	54
ประชากร.....	54
กลุ่มตัวอย่าง.....	54
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
การนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า.....	64
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
ผลการศึกษาค้นคว้า.....	65
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	70
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	70
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	70
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	70
วิธีดำเนินการทดลอง.....	70
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	71
การอภิปรายผล.....	72
ข้อเสนอแนะ.....	76

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	77
ภาคผนวก.....	86
ภาคผนวก ก.....	87
ภาคผนวก ข.....	92
ภาคผนวก ค.....	98
ภาคผนวก ง.....	150
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	169

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง.....	58
2 แบบแผนการวิจัยแบบ One group pretest posttest Design.....	61
3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น.....	65
4 เปรียบเทียบระดับความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น.....	66
5 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น.....	68
6 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น.....	97
7 คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (จากจำนวนคำถามทั้งสิ้น 55 ข้อ).....	151
8 คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (จากจำนวนคำถามทั้งสิ้น 55 ข้อ) ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น.....	159
9 คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (จากจำนวนคำถามทั้งสิ้น 55 ข้อ) หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น.....	160
10 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรด้านความน่ารัก ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น.....	161
11 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรด้านความน่าเคารพ ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น.....	162
12 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรด้านความน่าเจริญใจ ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น.....	163
13 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น.....	164
14 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรด้านการอดทนต่อถ้อยคำ ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น.....	165
15 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรด้านการแถลงเรื่องล้าลึก ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น.....	166

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
16 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิด ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น.....	167
17 เปรียบเทียบคะแนนความเป็นกัลยาณมิตรโดยรวม ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น.....	168

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	8
------------------------------------	---

พาไปหาผิด แต่ถ้ารู้จักคบบัณฑิตบัณฑิตก็พาไปหาผล การคบคนชั่วเป็นที่รู้จักคุ้นเคยกัน จะทำให้ไม่ระมัดระวังตัวอาจคล้อยตามไปโดยไม่รู้สึกตัว ถูกเขาชวนไปเป็นเพื่อน ก็จำใจไปด้วยความเกรงใจ ก็จะกลายเป็นนักเลงเหล้า นักเลงพนัน เป็นคนเที่ยวกลางคืน เป็นคนสนุกสนานไม่เป็นเวลา เป็นนักเลงผู้หญิง ซึ่งจะนำพาความเสื่อมเสียอันตรายมาสู่ตนเอง บางคนอาจชักจูงให้กลายเป็นคนโกงคนหลอกลวง ซึ่งมีแต่คนเกลียดชัง อาจเป็นอันตรายถึงชีวิต (พระราชชนนัทมณี . ม.ป.ป. : 27-28)

เพื่อนที่ดี ถ้าจะพูดกันให้ลึกลงไปอีกก็คือการเป็นมิตรที่ดีหรือมิตรแท้ที่มีคุณสมบัติของการเป็นเพื่อนอย่างแท้จริง ในทางพุทธศาสนาเรียกว่าความเป็นกัลยาณมิตรนั่นเอง ซึ่งคำว่ามิตรนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพาชีวิตของผู้คบหาไปสู่ความพินาศ หรือความเจริญงอกงาม ดังที่สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสสุภาษิตสอนไว้เพื่อให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย เห็นประโยชน์ของการมีมิตรสหายว่า “คบคนดีเป็นศรีแก่ตัว คบคนชั่วพาตัวอัปปาง” (ปิ่น มุกกันต์ . พ.ศ.ล. . 2545 : 18) ดังนั้นการที่บุคคลจะยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรสหายไว้ได้ ก็เพราะตนเป็นคนมีน้ำใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่มิตรสหายตามสมควร และช่วยชี้แนะแนวทางสู่ความเจริญงอกงาม นั่นคือการได้ปฏิบัติตนไปสู่ความเป็นกัลยาณมิตร (พระราชวรมนี . 2539 : 249)

กัลยาณมิตรนั้น ย่อมก่อให้เกิดความอุ่นใจต่อผู้คบหา เป็นที่ต้องการปรารภณา ใครๆก็อยากคบหาสมาคมด้วย อยากเข้าไปนั่งใกล้สนทนาวินิจฉัย ฟังคำแนะนำตักเตือนเพื่อให้รู้ได้เข้าใจ เมื่อคบหากัลยาณมิตรที่สูงด้วยคุณธรรมแล้วก็จะนำพาตนให้เจริญก้าวหน้าต่อไป (สิริมงคลภิกขุ . 2539 : 49) ซึ่งถือได้ว่ากัลยาณมิตรนั้นเป็นคนดี มีลักษณะ 4 ประการคือ มิตรอุปการะ มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข มิตรแนะนำประโยชน์ และมิตรมีความรักใคร่ (พระธรรมกิตติวงศ์ . 2548 :45) นอกจากนี้ หลักธรรมของกัลยาณมิตรในการทำหน้าที่ที่ดีต่อผู้อื่น 7 ประการ (พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต .2538 : 41) ได้แก่

1. น่ารัก สร้างความสนิทสนมเป็นกันเอง ชวนให้ได้ถาม
2. น่าเคารพ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ อบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้
3. น่าเจริญใจ มีความรู้จริง ผู้ฝึกฝนตนเองเสมอ เป็นที่น่ายกย่อง ภาคภูมิใจ
4. รู้จักพูดให้ได้ผล พูดให้เข้าใจ แนะนำปรึกษาที่ดี
5. อดทนต่อถ้อยคำ พร้อมที่จะฟังคำปรึกษาซักถาม คำตักเตือน และคำวิจารณ์
6. แกล้งเรื่องล้าลึก ชี้แจงเรื่องต่างๆให้เข้าใจได้
7. ไม่ชักนำในอสุภาน ไม่ชักจูงในทางเสื่อมเสีย

จากโครงงานของนักเรียน โรงเรียนวัดทองเพลง เรื่อง คุณลักษณะของเพื่อนที่นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ต้องการมากที่สุด และจากการสัมภาษณ์นักเรียนวัยรุ่น พบว่า เพื่อนที่นักเรียนต้องการ คือเพื่อนที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ให้ยืมของ พูดจาไพเราะ ไม่นินทา ไม่แกล้งเพื่อน ไว้วางใจได้ มีความรับผิดชอบ และ ตั้งใจเรียน ซึ่ง ตรงกับหลักธรรมของกัลยาณมิตร ดังนั้น ความเป็นกัลยาณมิตร

จึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมและการศึกษา การปลูกฝังให้นักเรียนมีลักษณะนิสัยที่ดีงาม และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม จะต้องใช้เทคนิคและกลวิธีหลายอย่างเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ มองเห็นคุณค่า และพร้อมที่จะปฏิบัติจนเคยชินเป็นนิสัยหรือเป็นไปโดยอัตโนมัติในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของความเป็นกัลยาณมิตร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นขึ้น เพื่อให้ นักเรียนสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นพื้นฐานในการสร้างทรัพยากรที่มีคุณค่าให้กับสังคมไทยต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วม

โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางให้อาจารย์แนะแนว อาจารย์ที่ปรึกษา และ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนวัยรุ่น ได้นำโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นไปใช้เป็นแนวทางในการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของประชากร กลุ่มตัวอย่าง และ ตัวแปรที่จะศึกษาดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร จำนวน 197 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา และเป็นผู้สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น จำนวน 15 คน เป็นนักเรียนชาย 7 คน นักเรียนหญิง 8 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น** หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นในการประพฤติปฏิบัติตนที่แสดงถึงการเป็นเพื่อนที่ดีต่อเพื่อน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้คือ

1.1 ด้านความน่ารัก หมายถึง การแสดงออกที่สร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน ได้แก่ การยิ้มแย้มทักทายเพื่อนด้วยท่าทีที่อบอุ่นเป็นมิตร มีความจริงใจ และ ยินดีกับความสำเร็จของเพื่อน

1.2 ด้านความน่าเคารพ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่สุภาพเรียบร้อยน่าเชื่อถือ และ เป็นที่พึ่งได้ ได้แก่ แสดงกิริยาจากที่สุภาพ การแต่งกายถูกกาลเทศะ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน และการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

1.3 ด้านความน่าเจริญใจ หมายถึง การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อน ได้แก่ การตั้งใจเรียน และมีความกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่เสมอ

1.4 ด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล หมายถึง การให้คำแนะนำเพื่อน และเป็นທີ່ปรึกษาที่ดี ได้แก่ การพูดให้กำลังใจเพื่อน การพูดส่งเสริมเพื่อนในทางที่ดี ไม่นินทาว่าร้ายเพื่อน และแนะนำเพื่อนให้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของโรงเรียน

1.5 ด้านการอดทนต่อถ้อยคำ หมายถึง การพร้อมที่จะรับฟังคำพูดของเพื่อนทั้งแง่ดีและไม่ดีอย่างอดทน ได้แก่ การตั้งใจฟังเพื่อนพูด รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเพื่อน ระวังความโกรธเมื่อเพื่อนพูดในสิ่งที่ไม่ถูกใจ

1.6 ด้านการแถลงเรื่องล้าลึก หมายถึง การกล่าวอธิบายเรื่องต่างๆ ที่ยุ่งยากซับซ้อนให้เพื่อนเข้าใจได้ ได้แก่ การอธิบายบทเรียนให้เพื่อนเข้าใจ และ การพูดประนีประนอมความขัดแย้งระหว่างเพื่อน

1.7 ด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิด หมายถึง การไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสียหรือเรื่องเหลวไหลไม่สมควร ได้แก่ การไม่ชักจูงเพื่อนไปใช้เวลาว่างในการเล่นคอมพิวเตอร์ การไม่ชักจูงเพื่อนให้หนีเรียน การไม่ชักจูงเพื่อนให้ไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดและการพนัน

2. โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น หมายถึง กิจกรรมที่สร้างขึ้นมาใช้ในการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น โดยให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกภายในกลุ่ม เทคนิคที่ใช้ประกอบด้วย กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ บทบาทสมมติกรณีตัวอย่าง และเกม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและสมาชิกในกลุ่มที่เกิดขึ้นในขณะนั้น นักเรียนจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเอง ซึ่งกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จะใช้เพื่อพัฒนาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ในด้านการอดทนต่อถ้อยคำ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยพูดคุยซักถามนักเรียนถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในครั้งนั้น จากนั้นผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการร่วมกิจกรรม กติกา ตามที่กำหนดไว้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ มีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น มีบทบาทในกิจกรรมในฐานะสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์ ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งที่ได้จากการร่วมกิจกรรมโดยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และวิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคนจากการที่สมาชิกแต่ละคนร่วมกันทำกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจและนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด จากการฟัง การสังเกต การประเมินผลในกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนพัฒนาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันระดมความคิดและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น และให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง แล้วผู้วิจัยกล่าวสรุปเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่ม โดยร่วมกันอภิปรายและบอกถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นร่วมกัน

2.2 บทบาทสมมติ หมายถึง กิจกรรมการแสดงที่มีการกำหนดสถานการณ์สมมติขึ้นมา และกำหนดบทบาทเฉพาะตัวให้แก่สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มแสดงบทบาทนั้น เป็นการแสดงที่ไม่มีการซ้อมล่วงหน้า แสดงบทบาทไปตามลักษณะนิสัยของตัวละครในสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และถือเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปราย เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งบทบาทสมมติจะใช้เพื่อพัฒนาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ใน ด้านความน่ารัก ด้านความน่าเคารพ และ ด้านการแถลงเรื่องล้าลึก มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการพัฒนาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ที่ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์ขึ้นมาให้นักเรียนแสดงเพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน โดยเลือกผู้แสดงและแจกเอกสารให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาบทบาทและจัดฉากให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ให้นักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์และมีบทบาทในการทำกิจกรรมในฐานะที่เป็นสมาชิกกลุ่ม

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์ เมื่อผู้แสดงได้แสดงบทบาทจบลงแล้วและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายโดยไม่มุ่งเน้นว่าใครแสดงดีหรือไม่ดีอย่างไร และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้แสดงและข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการแสดงบทบาท เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นในบทบาทสมมติกับชีวิตจริง

ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกเพิ่มเติม นักเรียนแสดงเพิ่มเติม โดยกำหนดสถานการณ์ที่แสดงถึงความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นแล้วให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องออกมา

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกภายในกลุ่มจนเกิดความเข้าใจแล้วนำมาสรุปเป็นหลักการของตนเอง และสามารถนำหลักการนั้นมาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง แล้วผู้วิจัยกล่าวสรุปเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่ม โดยร่วมกันอภิปรายและบอกถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นร่วมกัน

2.3 กรณีตัวอย่าง หมายถึง วิธีการที่ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการใช้กรณีหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง แล้วนำมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายกัน สร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้น วิธีการนี้ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง และมีความหมายสำหรับนักเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งกรณี

ตัวอย่างจะใช้ฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นในด้านความน่าเคารพ ด้านความน่าเจริญใจ และ ด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิด มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยบอกวัตถุประสงค์ของการใช้กรณีตัวอย่าง ผู้วิจัยเล่าเกี่ยวกับกรณีตัวอย่างที่นำมาใช้ ผู้วิจัยแจกเอกสารให้สมาชิกอ่าน โดยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงเรื่องราวที่นำมาให้นักเรียนอ่าน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์ ภายหลังจากการอ่านกรณีตัวอย่าง ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งที่ได้จากการนี้ตัวอย่าง โดยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจและนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอดจากการฟัง การสังเกต การประเมินผลในกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนพัฒนาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น และให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง แล้วผู้วิจัยกล่าวสรุปเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ให้นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง โดยร่วมกันอภิปรายและบอกถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นร่วมกัน

2.4 เกม หมายถึง วิธีการที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยการสร้างสถานการณ์สมมติขึ้นให้นักเรียนลงเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาที่กำหนดไว้ซึ่งนักเรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งอันจะมีผลออกมาเป็นการแพ้ชนะ วิธีการนี้ช่วยให้นักเรียนวิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นกัลยาณมิตร นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานในการทำกิจกรรมอีกด้วย ซึ่งเกมจะใช้ฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นในด้านความน่ารัก ด้านความน่าเคารพ และด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยชี้แจงวัตถุประสงค์ บทบาทของนักเรียน ขั้นตอนการร่วมกิจกรรม กติกา ตามที่กำหนดไว้ แล้วแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อทำกิจกรรม จากนั้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ตามเวลาที่กำหนด เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์ ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งที่ได้จากการร่วมกิจกรรมโดยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจ เกิดความคิดรวบยอด เกี่ยวกับความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เป้าหมายสำคัญของการพัฒนานักเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 คือให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข นั่นคือ มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.2543 : 9) นั้น นอกจากดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ก็เป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการเล่นพนัน ปัญหาการใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ปัญหาครอบครัวซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม หรืออื่นๆที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง (มนสภรณ์ วิฑูรเมธา . 2543 : 109)

นักเรียนวัยรุ่นส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่าในวัยเด็ก โดยการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนทำให้เกิดความสบายใจ อบอุ่นใจ ได้พูดได้คุยปัญหา ระบายความเครียด มีการช่วยเหลือกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (วารวิวรรณ บุณนิม . 2541 : 54-55) จะเห็นว่า กลุ่มเพื่อนมีความหมายกับนักเรียนวัยรุ่นเป็นอย่างมาก นักเรียนส่วนใหญ่จะเห็นว่าเพื่อนเป็นสิ่งที่จำเป็นขาดไม่ได้ ในการทำกิจกรรมทุกอย่างจะต้องอาศัยเพื่อน มีอะไรมักจะเล่าให้เพื่อนฟังเพื่อขอความคิดเห็น คำปรึกษา และปรับทุกข์มากกว่าจะหันไปหาบิดามารดา เพราะวัยรุ่นมักคิดว่าบิดามารดาไม่เข้าใจตนเองพอ หรือพูดไม่รู้เรื่อง (สุรพงษ์ ชูเดช . 2544 : 11) นอกจากนี้เพื่อนยังสามารถให้กำลังใจในเรื่องทั่วไป ซึ่งไม่สามารถหาได้จากครอบครัวและในชั้นเรียน เพื่อนสามารถช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจและพอใจในตนเองยิ่งขึ้น (สุรพงษ์ ชูเดช และวิภาวี เอี่ยมวรเมธา . 2544 : 56-58)

การคบหาสมาคมกับเพื่อนจึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญของชีวิต ที่จะทำให้เราดีก็ได้ เสียก็ได้ ในมงคล 38 จึงขึ้นต้นว่า อย่าคบคนพาลให้คบหาสมาคมด้วยบัณฑิต ดังคำของพระพุทธเจ้าเช่นกัน ที่ตรัสว่า “ยัง เว เสวติ ตาทีโส แปลว่า คบคนเช่นใด เป็นคนเช่นนั้น” โดยเฉพาะวัยรุ่นกำลังอยู่ในวัยที่เพื่อนมีอิทธิพลต่อตนมาก และมีการคบมิตรสหายมากมายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน (รุ่งฤดี เมธีธำรง . 2536 : 29) ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องระวังเป็นอย่างยิ่ง เพราะ ถ้าเผลอไปคบคนพาลคนพาลก็

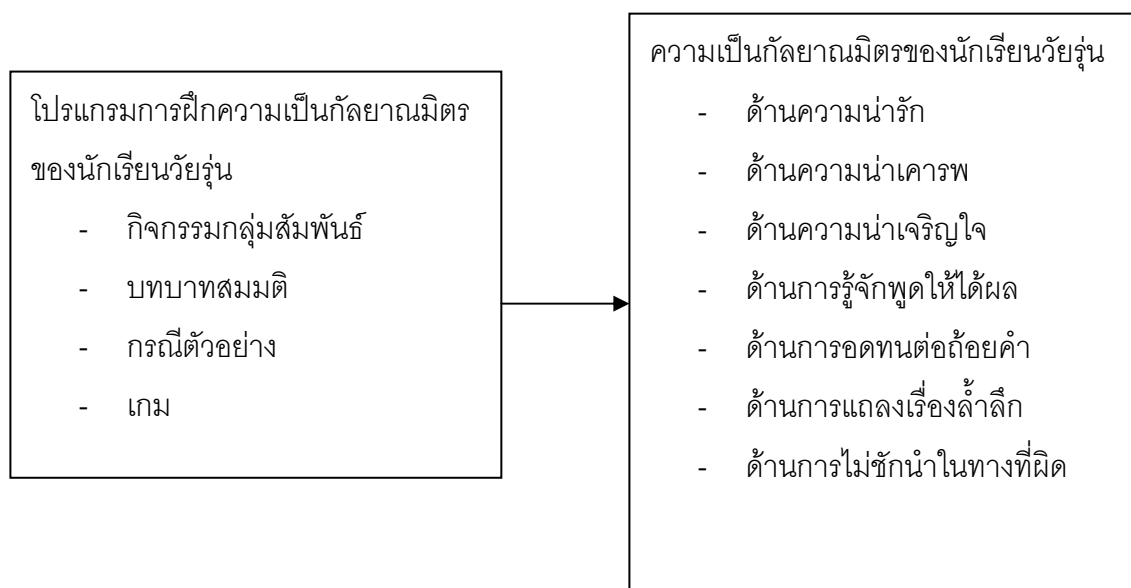
ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันระดมความคิด และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น และให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ กิจกรรมนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง แล้วผู้วิจัยกล่าวสรุปเพิ่มเติม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่ม โดยร่วมกันอภิปรายและบอกถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะ แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นร่วมกัน

3. **นักเรียนวัยรุ่น หมายถึง** นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยเรื่อง โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนวัยรุ่นมีความเป็นกัลยาณมิตรเพิ่มสูงขึ้นหลังจากที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่อง โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกม

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเกม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกม

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร

1.1.1 ความหมายของมิตร

พุทธทาสภิกขุ (2528 : 439) ได้ให้ความหมายมิตรเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. มิตรในเรือน หมายถึง บุตร ภรรยา สามี ซึ่งเป็นมิตรที่อยู่ในเรือน ร่วมเรือน ใกล้ชิดเป็นสุขหา สุขหา แปลว่าสนิทใกล้ชิด มิตรในเรือนมีคำกล่าววว่า มารดา เป็นมิตรในเรือน มารดาเป็นเพื่อนชิดในเรือน “ภริยา ปรมาสชา” ภรรยาเป็นมิตรอย่างยิ่ง

2. มิตรนอกเรือน คือ เพื่อนฝูงทั้งหลาย ที่อยู่กันคนละบ้าน และยังมีเพื่อนที่ดี อย่างยิ่ง ยิ่งกว่าเพื่อนธรรมดา เรียกว่า เพื่อนยาก เพื่อนคู่ใจ เพื่อนสุข เพื่อนทุกข์ เมื่อมีความต้องการ ต่อเมื่อมีเรื่องจำเป็นเกิดขึ้น ต้องให้ผู้อื่นช่วย เพราะเหลือความสามารถของเพื่อนในเรือนจึงให้เพื่อน นอกเรือนมาช่วย

3. มิตรในภาษาธรรม ภาษาที่สูงขึ้นไปกว่าธรรมดา ซึ่งมีพุทธภาษิตตรัสเรียก บุคคลเป็นเพื่อนว่า ทิสเบื่องซ้าย ทิสเบื่องขวา คือ บิดามารดา ทิสเบื่องหลัง คือ บุตรภรรยา ทิสเบื่อง ขวา คือ ครูอาจารย์ ทิสเบื่องซ้าย คือ เพื่อน มิตรสหาย

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2531 : 234) กล่าวว่า มิตรเป็นคำมาจากภาษา สันสกฤต ตรงกับคำบาลีในพระพุทธานุญาตว่า มิตตฺ แปลว่า เพื่อน ผู้มีความเชื่อถือดี ผู้มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ

จากความหมายของมิตรที่ได้มีผู้กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า มิตรคือเพื่อนที่รักใคร่ คั่นเคย มีไมตรีจิตต่อกัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ คอยช่วยเหลือเมื่อมีเรื่องจำเป็น เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมเป็นร่วมตายต่อกัน

1.1.2 ประเภทของมิตร

วิสุทธิมรรค (2535 : 160) กล่าวว่า ในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าตรัสแบ่งมิตรไว้ในทุกขนิคาย จูฬนิทเทส เป็น 2 จำพวก ได้แก่

1. อาคาริกมิตร ได้แก่ มิตรผู้ครองเรือน เช่น บุคคลบางคนในโลกนี้ให้สิ่งที่ได้ให้ยาก สละสิ่งที่สละได้ยาก ทำสิ่งที่ทำได้ยาก ทนต่อสิ่งที่ทนได้ยาก บอกความลับแก่เพื่อน ปกปิดความลับของเพื่อน ไม่ทอดทิ้งในคราวมีอันตราย แม้ชีวิตก็สละเพื่อประโยชน์แก่เพื่อน เมื่อเพื่อน สิ้นเนื้อประดาตัวก็ไม่ดูหมิ่น

2. อนาคาริกมิตร ได้แก่ มิตรผู้ไม่ครองเรือน เช่น พระภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็น ที่รัก ที่พอใจ เป็นที่เคารพ ควรแก่การยกย่อง พุฒสิ่งที่เป็นประโยชน์ ทนฟังถ้อยคำได้ กล่าวถ้อยคำได้

ลึกซึ้ง และไม่ชักนำไปในเรื่องไม่สมควร ชักชวนให้บำเพ็ญในทางอริสดี ชักชวนให้หมั่นเจริญอิทธิบาท 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 อริยมรรคมีองค์ 8

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2545 : 131-133) กล่าวว่า พระพุทธเจ้าทรงแบ่งมิตร เป็น 2 ประเภท คือ มิตรเทียม กับ มิตรแท้ ดังรายละเอียดดังนี้

ก. มิตรเทียม กล่าวถึงคนชั่วซึ่งไม่ควรคบเป็นมิตรไว้ 4 ประเภท ได้แก่

1. คนปอกลอก มี 4 ลักษณะ ได้แก่

1.1 เป็นผู้ถือเอาแต่ประโยชน์จากผู้อื่นฝ่ายเดียว คือ คิดเอาแต่ฝ่ายเดียว คนลักษณะนี้มักมีความอยากได้ อยากมี อยากเป็นเกินขอบเขต อาจกล่าวได้ว่า เป็นคนเห็นแก่ตัวมาก มุ่งแต่จะได้อย่างเดียวโดยคิดแสวงหาในทางที่ไม่สมควร หรือใช้อุบายเอาของเขามาเป็นของตน

1.2 เสียประโยชน์ปรารถนาจะได้นาน คือ ยอมเสียประโยชน์โดยหวังจะเอาให้มาก เพื่อนประเภทนี้คอยเอาวัดเอาเปรียบเพื่อน เป็นเพื่อนที่รู้มาก พยายามแสวงหาประโยชน์จากเพื่อนให้ได้มากที่สุด ให้ของแต่น้อย แต่หวังผลมาก ยอมลงทุนแต่น้อย แต่หวังถอนทุนคืนให้มากกว่า

1.3 เมื่อตัวเองมีภัยจึงทำกิจของเพื่อน ตนเองมีภัยจึงมาช่วยทำกิจของเพื่อน เพื่อนประเภทนี้หวังว่า เพื่อนจะได้ช่วยเหลือตนเอง แต่ถ้าไม่มีภัยเกิดขึ้นก็พยายามปลีกตัวไม่ให้เพื่อนได้พบ ไม่ทำด้วยความรัก จัดอยู่ในลักษณะของเพื่อนที่เห็นแก่ตัว ถือเอาผลประโยชน์ของตนเป็นสำคัญ

1.4 คบเพื่อนเพราะเห็นแก่ประโยชน์ เพื่อนประเภทนี้มีความสัมพันธ์กับคนอื่น เนื่องจากตนเห็นว่า เพื่อนคบหาจะมีผลประโยชน์ร่วมกัน รักเพื่อนเพราะสิ่งภายนอก ไม่ได้รักตัวบุคคล ไม่ได้คบเพื่อนด้วยสามารถแห่งความคุ้นเคยกันฉันมิตร

2. คนดีแต่พูด มี 4 ลักษณะ ได้แก่

2.1 กล่าวต้อนรับด้วยเรื่องที่เป็นอดีตไปแล้ว คือ ดีแต่ยกของหมดแล้วมาปราศรัย การพูดนี้แสดงถึงเพื่อนที่หวังฟังไม่ได้ เป็นการพูดเพื่อหลีกเลี่ยง ทำให้พ้นภาระของตนไป

2.2 กล่าวต้อนรับด้วยเรื่องที่ยังมาไม่ถึง ดีแต่อ้างของที่ยังไม่มีมาปราศรัย คนลักษณะนี้ยอมสงเคราะห์ด้วยสิ่งของที่ยังมาไม่ถึง เมื่อเพื่อนออกปากขอความช่วยเหลือ มักพูดพลัดไป เป็นเพียงแต่พูดให้ความหวังเท่านั้น เพื่อแสดงว่าตนเองมีความจริงใจต่อเพื่อน

2.3 สงเคราะห์ด้วยสิ่งที่หาประโยชน์มิได้ คนประเภทนี้ ถึงแม้เขาจะมีวัตถุสิ่งของอยู่ก็ไม่สามารถให้แก่เพื่อนได้

2.4 เมื่อมีกิจเกิดขึ้นเฉพาะหน้าก็แสดงความขัดข้อง เพื่อนประเภทนี้ออกปากฟังไม่ได้ เมื่อมีการงานบางอย่างต้องอาศัยความร่วมมือกันเพื่อให้กิจการนั้นสำเร็จโดยเร็ว เพื่อนประเภทนี้มักแสดงอ้างกิจอื่นเนื่องๆ

3. คนหัวประจบ มี 4 ลักษณะ ได้แก่

3.1 เพื่อนทำชั่ว ก็คล้อยตาม คือจะทำชั่วก็เออออสันับสนุนไม่คัดค้านตามใจเพื่อนให้ทำชั่ว เพื่อนในลักษณะนี้ไม่สามารถเป็นที่พึ่งได้ ไม่สามารถให้คำปรึกษาที่ดีได้

3.2 เพื่อนทำดี ก็คล้อยตาม คือจะทำดีก็เออออ เพื่อนประเภทนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับประเภทแรก

3.3 สรรเสริญต่อหน้า คือ ต่อหน้าสรรเสริญ เพื่อนประเภทนี้ขาดความจริงใจต่อเพื่อน

3.4 นินทาลับหลัง คือ เพื่อนที่ลับหลังนินทาเพื่อนเป็นคนที่มีปากกับใจไม่ตรงกัน

4. คนที่เป็นเพื่อนชักนำในทางเสื่อม มี 4 ลักษณะ ได้แก่

4.1 เพื่อนที่ชักนำให้หมกมุ่นในการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท คือ คอยเป็นเพื่อนดื่มน้ำเมา เวลาที่เพื่อนดื่มสุราก็ดื่มด้วย เพื่อนชอบเสพของมีนเมาหรือของเสพติด เช่น กล้วยา ฝิ่น ก็ร่วมเสพด้วย เมื่อคนเสพแล้วชื้อว่าตั้งอยู่ในความประมาท เพราะคนเผลอมักขาดสติสัมปชัญญะ

4.2 เป็นเพื่อนที่ชักนำให้หมกมุ่นในการเที่ยวไปตามตรอกซอกซอย ในเวลากลางคืน คือ คอยเป็นเพื่อนเที่ยวกลางคืน

4.3 เพื่อนที่ชักนำในการเที่ยวดูมหรสพ เพื่อนทั้งสองประเภทนี้ (2,3) มีลักษณะคล้ายกันและสืบเนื่องกัน ได้แก่ คนชวนให้เที่ยวในเวลากลางคืนอาจก่อให้เกิดการลักขโมยทรัพย์สินของคนอื่นได้ หรืออาจนำไปสู่การติดยาเสพติด ปัจจุบันจะพบว่าอันตรายที่เกิดจากการเที่ยวกลางคืนมีมากขึ้นด้วยสภาพสังคมปัจจุบันที่ก่อให้เกิดโทษ เช่น ไม่คุ้มครอง ไม่รักษาตัว ไม่รักษาครอบครัว ไม่รักษาทรัพย์สินสมบัติ เป็นที่ระแวงของคนอื่น และคำพูดไม่น่าเชื่อถือ

4.4 เพื่อนที่ชักนำให้หมกมุ่นในการเล่นการพนัน อันเป็นเหตุแห่งความประมาท เพื่อนประเภทนี้มีความสัมพันธ์กับเพื่อนประเภทที่หนึ่ง ในลักษณะของความรุนแรง เพราะเพื่อนทั้งสองเป็นเหตุนำไปสู่ความประมาท เริ่มจากการเสพลิงมีนเมาเป็นสาเหตุนำไปสู่การเล่นการพนัน เนื่องจากคนเผลขาดสติสัมปชัญญะอันง่ายต่อการเสียทรัพย์มากกว่าที่จะได้ทรัพย์มาเป็นของตน ส่วนหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้กับบุคคลที่คบหากับมิตรไม่ดี

ข. มิตรแท้ หรือกัลยาณมิตร นับเข้าในกัลยาณมิตรประเภทหนึ่ง มี 4 ลักษณะ ได้แก่

1. มิตรมีอุปการะ พึงทราบว่าเป็นมิตรมีใจดี มี 4 ลักษณะ ได้แก่

1.1 ป้องกันมิตรผู้ประมาทแล้ว คือ เพื่อนประมาทช่วยรักษาเพื่อน เมื่อมิตรมีอุปการะเห็นเพื่อนตั้งอยู่ในความประมาท ไม่ว่าจะเป็นคนองตามวัย ประมาทในการศึกษาเล่าเรียน

แสดงให้เห็นว่าเพื่อนคนนั้นตั้งอยู่ในความประมาท มิตรที่ดีทำหน้าที่ช่วยชี้แนะให้เห็นถึงความประมาท ให้เห็นผลประโยชน์และผลเสียจากความประมาท

1.2 ป้องกันทรัพย์ของมิตรผู้ประมาทแล้ว คือ เพื่อนประมาทช่วยรักษาทรัพย์สินของเพื่อน มิตรแท้ย่อมป้องกันรักษาทรัพย์สินของเพื่อน ตนเองย่อมรักษาศีลข้อที่ 2 ด้วยการไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ประพฤติธรรมข้อกุศลมูลคือ ไม่คิดถือเอาของคนอื่น เมื่อจิตใจประกอบด้วยคุณธรรม เห็นทรัพย์ของเพื่อนย่อมรักษา

1.3 เมื่อมีภัยก็เป็นสิ่งที่พึ่งพำนักได้ ภัยที่เกิดขึ้นมี 2 อย่าง คือภัยโดยธรรมชาติที่ไม่สามารถป้องกันได้ ย่อมนำความสูญเสียมาสู่มนุษย์ มิตรแท้ย่อมเป็นที่พึ่งพาให้กับเพื่อนได้ และภัยอันเกิดจากมนุษย์ เช่น การวิวาท มิตรมีอุปการะก็สามารถปกป้องเพื่อนได้

1.4 เมื่อมีกิจที่จำเป็นเกิดขึ้น ก็ช่วยโศกทรัพย์ 2 เท่าของทรัพย์ที่ต้องการในกิจนั้น มีกิจจำเป็นช่วยออกทรัพย์ให้ เกินกว่าที่ออกปาก มิตรมีน้ำใจเช่นนี้ สามารถให้ทรัพย์ได้เป็น 2 เท่าของจำนวนที่เพื่อนออกปากซึ่งแสดงถึงความจริงใจ ความมีน้ำใจ และความเต็มใจที่จะช่วยเหลือเพื่อน

2. มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข เป็นมิตรมีใจดี มีลักษณะ 4 ประการ ได้แก่

2.1 บอกความลับแก่เพื่อน ไม่บอกเรื่องอันเป็นความลับของตนแก่คนอื่น แต่สามารถบอกแก่เพื่อนของตนได้ ตามปกติคนที่ไว้วางใจกันเท่านั้นจึงจะบอกความลับ

2.2 ปิดความลับของเพื่อน ย่อมรักษาความลับของเพื่อนที่กล่าวโดยที่คนอื่นไม่ล่วงรู้ ความไว้วางใจกันทั้งสองฝ่ายแสดงถึงความจริงใจต่อกันมาก ด้วยความหวังว่า ความลับของตนจะไม่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณชน

2.3 ไม่ละทิ้งยามอันตราย เมื่อมีภัยเกิดขึ้น มิตรมีอุปการะย่อมไม่ทอดทิ้ง

2.4 แม้ชีวิตก็อาจสละเพื่อประโยชน์ของเพื่อนได้ หมายความว่า ชีวิตของตนก็เป็นอันสละเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนได้ ไม่คำนึงถึงชีวิตของตนทำางานให้เพื่อนอย่างเดียว

3. มิตรแนะประโยชน์ มีลักษณะ 4 ได้แก่

3.1 ห้ามมิให้ทำความชั่ว คือ จะทำเสียหายคอยห้ามปราม มิให้เพื่อนกระทำชั่ว คือ อกุศลกรรม

3.2 แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี มิตรแนะประโยชน์ยอมให้ประกอบความดี ระลึกคุณของพระพุทธเจ้า คุณของพระธรรม คุณของพระอริยสงฆ์ รักษาศีล ประกอบแต่กุศลกรรม

3.3 ให้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง อธิบายให้เข้าใจ สิ่งที่จะเสียดลิ่งซึ่งมาก อันประกอบด้วยสิ่งที่เป็นมลคลคาถา อันเป็นถ้อยคำที่ทำให้จิตเบิกบาน แจ่มใส

3.4 บอกทางสวรรค์ให้ มิตรผู้แนะนำยอมอธิบายให้เห็นชนทั้งหลายกระทำกรรมดียอมเกิดในสวรรค์ การกล่าวเช่นนี้เป็นการบอกผลแห่งความดี บอกถึงผลที่ตนควรได้รับเมื่อทำกรรมดี หรือคล้ายกับเป็นการให้รางวัลกับผู้ทำกรรมดี

4. มิตรมีความรักใคร่ เป็นมิตรมีใจดี มีลักษณะ 4 ได้แก่

4.1 ไม่พอใจความเสื่อมของเพื่อน คือ เมื่อเพื่อนทุกข์พลอยไม่สบายใจ ไม่ยินดีด้วยความเสื่อมของเพื่อน เมื่อเห็นหรือได้ยิน ความสูญเสียของบุตร ภรรยา หรือ ของบริวาร เพราะความเสื่อม ความไม่เจริญของเพื่อนยอมไม่ยินดีหรือไม่พอใจ พลอยเป็นทุกข์ไปด้วย

4.2 พพอใจความเจริญของเพื่อน คือ เพื่อนมีสุขพลอยแช่มชื่นยินดี หมายถึงเพื่อนของตนได้รับความสำเร็จในชีวิต หรือเพื่อนสำเร็จการศึกษา การงาน ยศตำแหน่ง มีพรหมวิหารธรรม คือ มุทิตา ความพลอยยินดีเมื่อเพื่อนได้ดี

4.3 ห้ามปรามคนที่ินทาเพื่อน เมื่อเขาติเตียนเพื่อนช่วยยับยั้งแก้ไข หมายความว่า เมื่อคนพูดตำหนิเพื่อน มิตรมีความรักใคร่ ย่อมห้ามมิให้กล่าวติเตียนเพื่อนของตน

4.4 สนับสนุนคนที่สรรเสริญเพื่อน เมื่อเขาสรรเสริญเพื่อนช่วยพูดเสริมสนับสนุน

พระมหาสุภาวิชัย วிரาม (2545 : 88-90) กล่าวว่า จากแนวคิดเรื่องมิตร และประเภทของมิตร อาจจัดเป็นโครงสร้าง ได้ดังนี้

มิตรเทียม	โทษของการคบมิตรเทียม
1. คนที่ถือเอาแต่ประโยชน์จากผู้อื่นฝ่ายเดียว แบ่งออกเป็น 4 คือ	เป็นเหตุให้เสื่อมจากโภคทรัพย์ คือ อบายมุข
1.1 คนถือเอาแต่ประโยชน์จากผู้อื่นฝ่ายเดียว	1. ติดสุรายาเมา มีโทษ 6 คือ
1.2 คนยอมเสียแต่น้อย แต่หวังเอาให้มาก	1.1 ทรัพย์หมดไป เห็นได้ชัด
1.3 คนที่ตัวมีภัยจึงมาช่วยทำกิจของเพื่อน	1.2 ก่อการทะเลาะวิวาท
1.4 คนคบเพื่อนเพราะเห็นแก่ประโยชน์	1.3 ทำลายสุขภาพ
2. คนดีแต่พูด แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ	1.4 เสื่อมเกียรติเสียชื่อเสียง
2.1 คนที่ยกเอาของหมดแล้วมาปราศรัย	1.5 ทำให้ไม่รู้จักราย
2.2 คนที่อ้างสิ่งที่ไม่มีความปราศรัย	1.6 ทอนกำลังปัญญา
2.3 เมื่อเพื่อนมีกิจอ้างแต่เหตุขัดข้อง	2. เอาแต่เที่ยวกลางคืน มีโทษ 6 คือ
2.4 คนที่สงเคราะห์ด้วยสิ่งที่ไม่หาประโยชน์มิได้	2.1 เป็นการไม่รักษาตัว
	2.2 เป็นการไม่รักษาลูกเมีย

3. คนหัวประจบ แบ่งออกเป็น 4 คือ 3.1 เพื่อนจะทำชั่วก็คล้อยตาม 3.2 เพื่อนจะทำดีก็คล้อยตาม 3.3 ต่อหน้าสรรเสริญ 3.4 ลับหลังนินทา 4. คนชักชวนในทางไม่ดี แบ่งออกเป็น 4 คือ 4.1 คนที่ชักชวนเพื่อนให้ดื่มสุรา 4.2 คนที่ชักชวนให้เพื่อนเที่ยวกลางคืน 4.3 คนที่ชักชวนให้เพื่อนเที่ยวมหรสพ 4.4 คนที่ชักชวนให้เล่นการพนัน	2.3 เป็นการไม่รักษาทรัพย์ 2.4 เป็นที่ระแวงสงสัย 2.5 เป็นเป้าให้เขาใส่ความหรือข่าวลือ 2.6 เป็นทางมาของเรื่องเดือดร้อนเป็นอันมาก 3. เล่นการพนัน มีโทษ 5 คือ 3.1 ผู้ชนะย่อมก่อเวร 3.2 ผู้แพ้ย่อมเสียทายทรัพย์ที่เสียไป 3.3 ความเสื่อมทรัพย์ในปัจจุบัน 3.4 ถูกมิตรหมิ่นประมาท 3.5 ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้จะหาคู่ครองให้ลูกของเขา เพราะเห็นว่าจะเลี้ยงลูกเลี้ยงเมียไม่ได้
มิตรแท้หรือมิตรมีใจดี 1. มิตรมีอุปการะ แบ่งออกเป็น 4 คือ 1.1 มิตรป้องกันเพื่อนผู้ประมาท 1.2 มิตรป้องกันทรัพย์สมบัติของเพื่อนผู้ประมาท 1.3 เมื่อมีภัยเกิดขึ้นเป็นที่พึ่งพำนักได้ 1.4 เมื่อมีกิจที่จำเป็นต้องทำเกิดขึ้น เพิ่มทรัพย์ให้สองเท่า 2. มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข แบ่งออกเป็น 4 คือ 2.1 บอกความลับแก่เพื่อน 2.2 ปิดความลับของเพื่อน 2.3 ไม่ละทิ้งในยามอันตราย 2.4 แม้ชีวิตก็สละเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนได้ 3. มิตรแนะนำประโยชน์ แบ่งออกเป็น 4 คือ 3.1 ห้ามจากความชั่ว 3.2 ให้ตั้งอยู่ในความดี 3.3 ให้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง 3.4 บอกทางสวรรค์ให้	ประโยชน์ที่ได้จากมิตรแท้ 1. เมื่อเราประมาท ได้รักษาป้องกันจากเพื่อน 2. เมื่อเราประมาท ได้รับการรักษาทรัพย์สมบัติจากเพื่อน 3. ในคราวมีภัย มิตรที่ดีเป็นที่พึ่งพำนักได้ 4. เมื่อคราวมีทุกข์เพื่อนที่ดีไม่ละทิ้ง 5. วงศ์ญาติมิตรย่อมได้รับการนับถือจากเพื่อน

4. มิตรมีความรักใคร่ แบ่งออกเป็น 4 คือ 4.1 ไม่ยินดีในความเสื่อมของเพื่อน 4.2 ยินดีด้วยความเจริญของเพื่อน 4.3 ห้ามคนที่ติเตียนเพื่อน 4.4 สรรเสริญคนที่สรรเสริญเพื่อน	
อาการของมิตรแท้ 1. บุคคลผู้เป็นมิตรย่อมระลึกถึงเพื่อนผู้อยู่ห่างไกล 2. ยินดีต้อนรับเพื่อนผู้มาหา 3. ถือว่าเป็นเพื่อนของเรา 4. รักใคร่จริง ทักทายปราศรัยจากอันไพเราะ 5. คบหาผู้ที่เป็นมิตรของเพื่อน 6. ไม่คบหาผู้ที่มีไมตรีของเพื่อน 7. ห้ามปรามผู้ที่ด่าติเตียนเพื่อน 8. สรรเสริญผู้ที่พรรณนาคุณความดีของเพื่อน 9. ย่อมบอกความลับแก่เพื่อน 10. ปิดความลับของเพื่อน 11. สรรเสริญการงานของเพื่อน 12. สรรเสริญปัญญาของเพื่อน 13. ยินดีในความเจริญของเพื่อน 14. ไม่ยินดีในความเสื่อมของเพื่อน 15. ได้อาหารอร่อยย่อมนึกถึงเพื่อน 16. ยินดีอนุเคราะห์เพื่อนว่าควรจะได้ลาภอย่างนี้บ้าง	อาการของมิตรเทียม 1. ผู้มิใช่มิตรเห็นเพื่อนแล้วไม่ยิ้มแย้มแจ่มใส 2. ไม่ร่าเริงต้อนรับเพื่อน 3. ไม่ดูแลเพื่อน (ในยามทุกข์ยาก) 4. กล่าวคำข้อนเพื่อน 5. คบหาศัตรูเพื่อน 6. ไม่คบหามิตรของเพื่อน 7. ห้ามผู้ที่กล่าวสรรเสริญเพื่อน 8. สรรเสริญผู้ด่าเพื่อน 9. ไม่บอกความลับแก่เพื่อน 10. ไม่ช่วยปกปิดความลับของเพื่อน 11. ไม่สรรเสริญการงานของเพื่อน 12. ไม่สรรเสริญปัญญาของเพื่อน 13. ยินดีในความฉิบหายของเพื่อน 14. ไม่ยินดีในความเจริญของเพื่อน 15. ได้อาหารที่มีรสอร่อยมาแล้วก็มีได้นึกถึงเพื่อน 16. ไม่ยินดีอนุเคราะห์เพื่อนว่า อย่่างไรหนอเพื่อนของเราพึงได้ลาภจากที่นี้บ้าง

จากประเภทของมิตรที่ได้มีผู้กล่าวมาแล้วข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า มิตรเป็นปัจจัยที่สำคัญประเภทหนึ่งอาจให้ทั้งคุณหรือโทษ ถ้าบุคคลได้อยู่ร่วมกับมิตรไม่ดี ก็สามารถชักจูงให้ตกไปในทางเสื่อมหรือทางแห่งความหายนะในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลได้อยู่ร่วมกับมิตรดีคือกัลยาณมิตร สามารถชักนำไปสู่การดำเนินชีวิตอันดีงาม

1.1.3 ความหมายของกัลยาณมิตร

สมโพธิ ผลเต็ม (2540: 33-34) กล่าวว่า กัลยาณมิตร แปลว่า มิตรที่ดียิ่งทำให้เจริญ แก่บุคคลผู้คบหา ได้แก่ ผู้สมบูรณ์ด้วยความมีศีล กำจัดทุกข์ นำประโยชน์เกื้อกูลมาให้กับเพื่อนและคนอื่น ดังรูปวิเคราะห์ว่า บุคคลใดเป็นมิตรมีอุปการะช่วยเหลือโดยอาการทุกอย่าง บุคคลนั้นชื่อว่า กัลยาณมิตร อีกอย่างหนึ่ง คำว่า กัลยาณมิตร ได้แก่ บุคคลผู้ที่สมบูรณ์ด้วยคุณ มีศีล เป็นต้น ผู้กำจัดความชั่วร้าย เป็นผู้ส่งเสริมประโยชน์ ความดีหรือคุณธรรมต่างๆ ที่บุคคลมีและแสดงต่อผู้อื่น เป็นผู้ มีปัญญา มีความสามารถ มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือทำให้เกิดความดี ให้เกิดความรู้ ให้เกิดความสุข ความสุขแก่ผู้อื่น

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2545: 57) ให้ความหมายว่า กัลยาณมิตรคือ ผู้แนะนำ สั่งสอน ที่ปรึกษา เพื่อนที่คบหาและบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคล หรือเข้าร่วมอยู่กับท่านผู้ทรงคุณ ทรงปัญญา มีความสามารถ ซึ่งจะช่วยเหลือ สนับสนุน ชักจูง ชี้ช่องทาง เป็นแบบอย่าง ตลอดจนเป็นเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่กัน ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี ในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการ และธรรมปฏิบัติ

พระมหาสุวิชัย วิราม (2545: 45) กล่าวว่า กัลยาณมิตร คือ มิตรที่ดียิ่ง ทำให้เจริญ แก่ผู้คบหา ได้แก่ ผู้สมบูรณ์ด้วยความมีศีล กำจัดทุกข์ นำประโยชน์เกื้อกูลมาให้กับเพื่อนและคนอื่น ดังวิเคราะห์รูปว่า บุคคลใดเป็นมิตร มีการอุปการะช่วยเหลือคนอื่น โดยอาการทุกอย่าง บุคคลนั้นชื่อว่า กัลยาณมิตร

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548: 46) กล่าวว่า กัลยาณมิตร แปลว่า มิตรดี คือมิตรแท้ผู้ปรารถนาดีต่อเพื่อนกันด้วยไมตรีจิต

จากความหมายของกัลยาณมิตรที่มีผู้กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า กัลยาณมิตร หมายถึง บุคคลที่สมบูรณ์ด้วยคุณธรรม มีศีล เป็นผู้ส่งเสริมประโยชน์ ความดีหรือคุณธรรมต่างๆ ที่บุคคลมีและแสดงออกต่อผู้อื่น เป็นผู้ มีปัญญา มีความสามารถ มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือทำให้เกิดความดี ให้เกิดความรู้ ความเจริญ และความสุขแก่ผู้อื่น

1.1.4 ลักษณะของกัลยาณมิตร

พระธรรมปิฎก (2545: 238) กล่าวว่า ลักษณะของกัลยาณมิตร ที่เรียกว่ากัลยาณมิตร ธรรม 7 ประการ มีดังนี้

1. ปิโย คือ น่ารักในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนมชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ได้ถาม

2. ครุ คือ นำเคารพในฐานะประพจน์สมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งและปลอดภัย

3. ภาวนีย คือ นำเจริญใจ หรือนำยกย่องในฐานะทรงคุณ คือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยความซาบซึ้ง ภูมิใจ

4. วัตถุ คือ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไหร่ควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือนเป็นที่ปรึกษาที่ดี

5. วณัณโณ คือ อดทนต่อถ้อยคำ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษา ชักถาม เสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว

6. คัมภีรญจะ กถัง กัตตา คือ แล่งเรื่องเล่าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

7. โนจัญฐานะ นิโยชเย คือ ไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสียหรือเรื่องเหลวไหล ไม่สมควร พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2545: 204) กล่าวว่า ลักษณะของกัลยาณมิตรหมายถึง กัลยาณมิตรธรรม 7 องค์คุณของกัลยาณมิตร ลักษณะของมิตรที่ดีหรือมิตรแท้ คือท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามความเจริญ ได้แก่

1. เป็นที่รักที่พอใจ คือ ปิโย น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนมชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม หรือเป็นผู้ประกอบด้วยเมตตา ทำให้เรารู้สึกว่ามีเพื่อน ทำให้เกิดความอบอุ่นใจ แม้พุทธเจ้าก็ทำให้พระสาวกมีความสดชื่น มีความอบอุ่นใจ มีความสบายใจ ไม่ได้ถูกทอดทิ้ง เหมือนกับเราทั้งหลายมีครูอาจารย์ที่ดี ท่านมีเมตตา เหมือนมีเพื่อนดูแลอยู่ตลอดเวลา ธรรมดาว่าบุคคลผู้อยู่ด้วยความเมตตาเป็นปกติ ย่อมเป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลายและพวกอมมนุษย์คือเป็นที่รักของเหล่าสัตว์

2. เป็นที่น่าเคารพ คือ ครุ นำเคารพ ในฐานะประพจน์สมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งและปลอดภัย เป็นที่เคารพผู้มีความหนักแน่น มีคุณธรรม เป็นผู้มีความประพฤติสมควรเหมาะสมสมควรแก่ฐานะ ทำให้รู้สึกอบอุ่นเป็นที่พึ่งได้ เป็นหลักให้กับคนที่คบหา คนผู้คบหา กัลยาณมิตรมีความรู้สึกว่ามันคง ปลอดภัย มีเครื่องยึดเหนี่ยว บุคคลที่ควรสักการะเคารพ นำเสวนาคบหา ได้แก่ บุคคลที่ประกอบด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา บุคคลเช่นนี้ควรสักการะและเสวนาคบหา มีปิฎกธรรมเป็นต้น ชื่อว่า ครุ เป็นผู้เพื่องฟูและเปิดเผย อีกอย่างหนึ่ง ความเป็นผู้มีความเคารพตามสมควรในบุคคลเป็นต้นว่า พระพุทธเจ้า พระสาวกของพระพุทธเจ้า อาจารย์ ผู้ควรแก่การประกอบความทำให้หนักชื่อว่า ความเคารพ

3. เป็นที่ยกย่อง คือ ภาวนีย นำเจริญใจในฐานะทรงคุณคือความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่างทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยความภูมิใจ

เป็นผู้มีความรู้จริง ผู้ที่มีคุณธรรมมีความประพฤติดีงามทำให้เราเกิดความรู้สึกว่าจริงใจ มีกำลังใจ เป็นแบบอย่างอยากจะทำตามทำให้มีความก้าวหน้าได้

4. เป็นนักพูด คือ วัตถุประสงค์ให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอย่างไร ควรให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี คอยบอกเกี่ยวกับเรื่องการประพฤติปฏิบัติของเรา ว่าควรจะเป็นอย่างไร และเราทำถูกทำผิด อันไหนที่เราทำไม่ถูก บอกวิธีแก้ไขให้ สิ่งไหนที่เราทำถูกต้อง กัลยาณมิตรก็ส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้นไป ทำให้เราได้หลักคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการบอกนี้สำคัญมากที่จะช่วยให้ปฏิบัติถูกต้อง

5. เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ คือ วจนขโม อดทนต่อถ้อยคำ คือพร้อมที่จะรับฟัง คำปรึกษา ชักถาม คำเสนอและวิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว พยายามที่จะช่วยชี้แจง จนกระทั่งเกิดความเข้าใจชัดเจนทั้งไม่ทอดทิ้งและไม่ปล่อยปละ แต่จะเอาใจใส่อดทนต่อการที่จะแนะนำสั่งสอน

6. เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ คือ คัมภีร์ญจะ กถัง กัตตา แดงเรื่องลึกซึ้งได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจและให้เรียนรู้ เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป กัลยาณมิตรที่มีคุณสมบัติพิเศษที่จะช่วยลูกศิษย์ได้อย่างแท้จริงคือ ผู้ที่สามารถทำให้เข้าถึงสิ่งที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป อันนี้จะเป็นปัจจัยที่ทำให้เราสามารถก้าวหน้าในการปฏิบัติ ถ้าเรื่องลึกซึ้งขึ้นไป

7. ไม่ชักนำในอสุภะ คือ โนจัญฐานเน นิโยชเย ไม่ชักนำในอสุภะคือ ไม่แนะนำในทางเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548 : 46) กล่าวว่า กัลยาณมิตร มีลักษณะ 7 ประการ คือ

1. ปิโย ทำตัวน่ารัก น่าคบหา
2. ครุ ทำตัวน่าเคารพ หนักแน่น เป็นที่พึ่งได้ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นเมื่อใกล้ชิด
3. ภาวนีโย ทำตัวน่ายกย่อง ให้เกิดความภูมิใจเมื่อกล่าวถึง น่าถือเป็นแบบอย่าง
4. วัตถุประสงค์ คอยแนะนำทางที่ถูก ให้สติเมื่อหลงผิด เป็นคู่คิดคู่ปรึกษาในกิจต่างๆ
5. วจนขโม อดทนคำพูดและการกระทำของเพื่อนได้ มีเหตุผล พร้อมที่จะรับฟังเพื่อน
6. คัมภีร์ญจะ กถัง กัตตา ฉลาดชี้แจง อธิบายเรื่องที่ลึกซึ้ง ซับซ้อนให้กระจ่างชัดได้
7. โนจัญฐานเน นิโยชเย ไม่ชักชวนนำพาไปในทางเสีย แนะนำแต่เรื่องเหมาะสมดีงาม

อาจกล่าวโดยสรุปว่า ลักษณะของกัลยาณมิตร เป็นสิ่งที่บุคคลที่เชื่อว่าเป็นกัลยาณมิตรนั้น จะแสดงออก เพื่อสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่น แก่ผู้ที่พบเห็นเกิดความประทับใจ

1.1.5 คุณสมบัติของกัลยาณมิตร

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2546: 642-645). กล่าวว่า พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า คุณสมบัติของกัลยาณมิตร ประกอบด้วยคุณสมบัติที่ถึงพร้อม 8 ประการ คือ

1. ความเชื่อ (ศรัทธา) คำนียามของความเชื่อได้แก่ กิริยาที่เชื่อ ความปลงใจเชื่อ ความเลื่อมใสยิ่งหรือความใฝ่นิยมเช่น ความเชื่อในลัทธิศาสนา ความเลื่อมใสในพระรัตนตรัยและความใฝ่นิยมในคุณค่าหรือสิ่งที่ยึดถือเข้าใจว่าเป็นความดีงามต่างๆ ผู้ถึงพร้อมด้วยความเชื่อ ดังพุทธพจน์ตรัสในติฐานสูตรว่า “ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้มีศรัทธาเลื่อมใสพึงทราบได้โดยฐานะ 3 ประการ คือ 1) เป็นผู้ปรารถนาที่จะเห็นผู้มีศีล 2) เป็นผู้ปรารถนาที่จะฟังสัทธรรม 3) เป็นผู้มิใช่ปราศจากความตระหนี่ อันเป็นมลทิน มีจาคะอันสละแล้ว มีฝ่ามือชุ่มยินดีในการเสียสละ ควรแก่การขอ ยินดีในการให้ทานอยู่ครองเรือน

นอกจากนี้พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญบุคคลผู้มีศรัทธาแล้ว ตนเองยังชักชวนผู้อื่นให้มีศรัทธาด้วย แม้แต่บุตรทำการตอบแทนคุณของมารดาบิดาด้วยกิจอย่างหนึ่งหรือวัตถุสิ่งของยังไม่เท่ากับการชักนำให้มารดาบิดาผู้ไม่มีศรัทธา ผู้เห็นผิด ผู้ทุศีล ให้ตั้งอยู่ในศีลศรัทธา

ดังนั้น การสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในบุคคลผู้น่าเลื่อมใส ให้มีจิตใจนิยมต่อคุณธรรมของท่านผู้เป็นครูหรือพระศาสดาผู้สอนและเชื่อในหลักคำสอนหลักการประพฤติปฏิบัติ เช่น เรื่องของกรรม กุศลธรรมคือเชื่อในผลของการกระทำ เชื่อในการประพฤติสุจริตทางกาย (กายสุจริต) การประพฤติชอบทางวาจา (วาจสุจริต) และการอบรมทางใจ (มโนสุจริต) เป็นต้น

2. การสำรวมกาย วาจา และใจ บุคคลที่เชื่อว่าเป็นกัลยาณมิตรย่อมเป็นผู้ตั้งมั่นในศีลธรรมดา ตั้งมั่นอยู่ในกุศลกรรม 10 อย่าง คือ ความประพฤติธรรมทางกายมี 3 ประการ ความประพฤติธรรมทางวาจามี 4 ประการ ความประพฤติธรรมทางใจมี 3 ประการ

ความประพฤติธรรมทางกายหรือกายกรรมมี 3 ประการ คือ

1) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ มีความละอาย ความเอ็นดู มุ่งประโยชน์เกื้อกูลต่อสรรพสัตว์

2) เป็นผู้ละเว้นจากการลักทรัพย์ คือ มีถือเอาทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่นในบ้านหรือในป่าที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยจิตเป็นเหตุขโมย

3) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการประพฤติดินในกาม คือ ไม่เป็นผู้ประพฤติก่อวุ่นในสตรีที่อยู่ในปกครองของมารดา มีสามีแล้ว เป็นต้น

ความประพฤติธรรมทางวาจาหรือวจีกรรมมี 4 ประการ คือ

1) เป็นผู้ละเว้นจากการพูดเท็จ คือ อยู่ในสภาวะ อยู่ในบริษัท อยู่ท่ามกลางหมู่ญาติ อยู่ท่ามกลางหมู่ทหาร หรืออยู่ท่ามกลางราชสำนัก ถูกเขาอ้างเป็นพยานชักถาม

ย่อมไม่กล่าวเท็จทั้งที่รู้เพราะตนเป็นเหตุบ้าง เพราะบุคคลอื่นเป็นเหตุบ้าง เพราะเหตุคือเห็นแก่อำิสเล็กน้อยบ้าง

2) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดส่อเสียด คือ ฟังความฝ่ายนี้แล้วไปบอกฝ่ายโน้นเพื่อทำลายฝ่ายนี้ หรือฟังความฝ่ายโน้นแล้วมาบอกฝ่ายนี้เพื่อทำลายฝ่ายโน้น สมานคนที่แตกแยกกัน ส่งเสริมคนที่ปรองดองกัน ชื่นชมยินดีเฟลิดเฟลินต่อผู้ที่สามัคคีกัน พูดแต่ถ้อยคำที่สร้างสรรค์ความสามัคคี

3) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดคำหยาบ คือ พูดแต่คำไม่มีโทษ ไพเราะน่ารัก เป็นคำของชาวเมือง คนส่วนมากรักใคร่พอใจ

4) เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดเพ้อเจ้อ คำพูดถูกเวลา พูดแต่คำจริง พูดอิงประโยชน์ พูดอิงธรรม พูดอิงวินัย พูดคำมีหลักฐาน มีที่อ้างอิง ประกอบด้วยประโยชน์เหมาะสมเวลา ความประพฤติธรรมทางใจ หรือ มโนกรรม มี 3 ประการ คือ

1) เป็นผู้ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของเขา คือ ไม่เพ่งเล็งอยากได้ทรัพย์อันเป็นของผู้อื่นมาเป็นของเรา

2) เป็นผู้ไม่จิตไม่พยาบาท คือ ไม่มีจิตคิดร้าย ขอให้สัตว์ทั้งหลายไม่มีเวร ไม่เบียดเบียน ไม่มีทุกข์ ครองตนอยู่เป็นสุข

3) เป็นสัมมาทสิฐ คือ มีความเห็นชอบ ทานที่ให้แล้วมีผล ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำได้ และทำชั่วมี โลกนี้มี โลกหน้ามี มารดาบิดามีคุณ เป็นต้น

3. การฟัง (สุตะ) เป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งของกัลยาณมิตร ได้แก่ ความรู้ที่เกิดขึ้นได้ด้วยอาศัยการฟัง และการฟังสามารถทำให้บุคคลเป็นพหูสูตรคือผู้ได้สดับมาก ปัจจัยส่วนหนึ่งทำให้คนเป็นบัณฑิตคือการสดับจากผู้รู้ ผู้ชื่อว่าบัณฑิตหรือปราชญ์ ย่อมได้ด้วยอาศัยปัจจัย 4 อย่าง ซึ่งเริ่มต้นด้วยสุตะ คือการฟังจากท่านผู้รู้ จิตะ คือ การคิดพิจารณาตามเนื้อหาที่ฟัง ปุจฉา คือ การถามเมื่อมีข้อสงสัยในเนื้อหา และ ลิขิต คือ การเขียนจดบันทึก เมื่อต้องการความแม่นยำกันลืม

4. การเสียสละ (จาคะ) คุณสมบัติอย่างหนึ่งของกัลยาณมิตร ซึ่งมีค่านิยมว่าการเสียสละ ได้แก่ ความเผื่อแผ่ แบ่งปัน ตลอดถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อกัน ชีวิตบุคคลจะมีความสุขจะต้องรู้จักความเป็นผู้ให้ด้วย มิใช่คอยแต่จะเป็นผู้รับเอาฝ่ายเดียว การให้ในที่นี้มีไ้หมายแต่เพียงการเผื่อแผ่แบ่งปันของอันเป็นเรื่องที่มองเห็นและเข้าใจได้ง่ายๆเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการให้น้ำใจแก่กัน การแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ตลอดจนการเสียสละความพอใจและความสุขส่วนตนได้ เช่นในคราวคนอื่นประสบความทุกข์ ความเจ็บไข้ ก็เสียสละความสุขความพอใจของตน ขวนขวายช่วยเหลือเอาใจใส่ดูแลเป็นที่พึ่งอาศัย เป็นกำลังส่งเสริมหรือช่วยให้กำลังใจได้ ตามความเหมาะสม รวมความว่า เป็นผู้ที่มีจิตใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละไม่คับแคบเห็นแก่ตัว

5. ความเพียร (วิริยะ) คุณสมบัติอย่างหนึ่งของกัลยาณมิตรคือความเพียร เพราะว่าความเพียรเป็นเหตุกระทำความสำเร็จนำความสรรเสริญมาให้ นำความสุขมาให้ ความเพียรอาจแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ ประการที่หนึ่ง ความเพียรแบบสามัญทั่วไป เช่น ความเพียรในการประกอบกิจการงาน ขยันเรียนหนังสือ อ่านหนังสือ ประการที่ 2 ความเพียรอันเป็นเครื่องกำจัดอกุศลภายในตัวเอง เรียกว่าความเพียรเป็นใหญ่ เป็นไปเพื่อละอกุศลเพื่อเข้าถึงจุดหมายของชีวิตที่แท้จริง

6. ความระลึกได้ (สติ) สัมมาสติ ความระลึกชอบซึ่งเป็นมรรคองค์ที่ 7 สติ หมายถึงความระลึกได้ นึกได้ สำนึกอยู่ไม่เผลอ ซึ่งเป็นอาการที่จิตนึกขึ้นได้ว่าจะต้องทำอะไร จะต้องพูดอย่างไร ปกติเราจะเห็นคำคู่กับสติเสมอ คือ สัมปชัญญะ ซึ่งหมายถึง ความรู้ชัด รู้ชัดสิ่งที่นึกได้ เข้าใจชัดตามความเป็นจริง อันเป็นธรรมคู่กัน เรียกว่า ธรรมมีอุปการะมาก เพราะเป็นธรรมคอยควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้ดำเนินไปอย่างถูกต้อง คอยควบคุมอารมณ์บุคคลไม่ให้วุ่นวาย ให้รู้จักคิด รู้จักยั้งคิด มิให้ปล่อยความคิดไปตามความพอใจ หรือเหตุของความถูกใจ บุคคลผู้ขาดสติสัมปชัญญะแล้วย่อมขาดเหตุผลทำตามใจตนเอง ตกเป็นทาสของอารมณ์ไร้การควบคุมเหมือนเรือขาดหางเสือ แล่นไปก็มีอันตรายไม่อาจถึงจุดหมายได้ พระพุทธเจ้าจึงมุ่งเน้นการเจริญสัมมาสติ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความไม่ประมาท คือ ความเป็นอยู่อย่างไม่ขาดสติ หรือความเพียรที่มีสติเป็นเครื่องเร่งเร้าและควบคุมได้แก่ การดำเนินชีวิตโดยมีสติเป็นเครื่องกำกับความประพฤติปฏิบัติ และการกระทำทุกอย่างอย่างระมัดระวัง ตระหนักในสิ่งที่พึงทำและพึงละเว้น ใส่ใจนึกอยู่เสมอในหน้าที่อันจะต้องรับผิดชอบ ไม่ยอมปล่อยปละละเลยการกระทำด้วยความจริงใจรอบคอบและรวดเร็วไป

7. ความตั้งใจมั่น (สมาธิ) คุณลักษณะของสมาธิเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับหัวข้อคุณสมบัติอื่นๆ เพราะการที่จะให้เกิดความสงบหรือมีจิตใจแน่วแน่จำเป็นต้องอาศัยการอบรมจิตใจโดยมีพื้นฐานจากสิ่งอื่น คนผู้มีปกติสุขเท่านั้นจึงสามารถมีสมาธิได้ ตรงข้ามกับคนไม่ปกติ หรือการหาเลี้ยงชีพในทางไม่ชอบประกอบไปด้วยทุจริตทั้งกาย วาจา และใจ เช่น การเบียดเบียน การประทุษร้ายคนอื่น การขโมยของคนอื่น การพูดปด การว่าร้ายคนอื่น เป็นต้น จิตใจของบุคคลนั้นย่อมไม่มีสมาธิได้ เพราะเขาย่อมหวาดระแวง คอยกังวลใจอยู่ตลอดเวลา ถ้าคนเป็นนักเลงสร้างศัตรูไว้ ก็ย่อมกลัวศัตรูจะมาแก้แค้นตนเอง ดังนั้น สมาธิจึงต้องอาศัยศีลหรือวินัย คอยกำกับให้อยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคม จะเห็นได้ว่าคุณสมบัติของกัลยาณมิตรนี้อาศัยหัวข้อธรรมจากศีลเป็นพื้น คอยสนับสนุนส่งเสริมจากสภาวะแวดล้อมทางสังคมก่อนจึงจะเกิดผลภายใน และจะส่งผลให้เกิดคุณสมบัติสุดท้ายคือปัญญา

8. ความรอบรู้ (ปัญญา) รู้ทั่วความจริง ตรงตามความเป็นจริง รู้เหตุผล รู้ดีรู้ชั่ว รู้ถูกรู้ผิด รู้ควรไม่ควร รู้คุณรู้โทษ รู้ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ ปัญญาเกิดขึ้นเพราะอาศัยประสบการณ์หรือความเกี่ยวเนื่องกับบุคคลอื่นและทางสังคม เนื่องจากปัญญาเป็นคุณสมบัตินี้ภายในตัวบุคคล จะสังเกต

ได้อย่างไรว่าคนมีปัญญาและไม่มีปัญญา ในทางพระพุทธศาสนาได้แสดงให้เห็นว่า ปัญญาเกิดขึ้น เพราะอาศัยปัจจัย 3 อย่าง เรียกว่า “ปัญญา 3 หมายถึง ความรอบรู้” ได้แก่

- 1) จินตามยปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากการคิด การพิจารณาเหตุผลด้วยตนเอง
- 2) สุตมยปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากความสดับ เล่าเรียน หรือถ่ายทอดต่อกันมา
- 3) ภาวนามยปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากการลงมือปฏิบัติ ฝึกหัด อบรม เพื่อให้ปัญญาเจริญ พัฒนาฝึกฝน อบรมให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลก และชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำคนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยปัญญา

ปัญญาอีกอย่างหนึ่งได้แก่ ปัญญาเป็นไปเพื่อความหลุดพ้น คือ ปัญญาวิมุตติ “ความรู้ทั่ว ทั่วรู้ชัด การเลือกเฟ้น การสอดส่องธรรม การกำหนดหมาย การเข้าไปกำหนด ภาวะที่รู้ ภาวะที่ฉลาด ความรู้อย่างแจ่มแจ้ง ความคิดค้น ความใคร่ครวญ ปัญญาเครื่องทำลายกิเลส ปัญญาเครื่องนำทาง ปัญญาเครื่องเห็นแจ้ง ความไม่หลงงมงาย “ จากคำนิยามของปัญญาจะเห็นได้ว่า ปัญญาเป็นคุณสมบัติที่รวมเอาคุณสมบัติข้างต้นทั้งหมดตั้งแต่ ศรัทธา ศีล จาคะ สุตะ วิริยะ สติ สมาธิ ได้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องกันมาตามลำดับ โดยเฉพาะหมวดศีลและสมาธิ เป็นตัวเสริมสร้างให้เกิดปัญญา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คุณสมบัติของกัลยาณมิตรมีความสัมพันธ์และความเกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งเริ่มจากคุณสมบัติข้อศรัทธา เป็นการเชื่อมโยงให้มีการรักษาศีล พร้อมทั้งเข้าสู่การรับฟังข้อชี้แนะแนวทาง มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อคนในสังคม มีความเพียรในการปฏิบัติตนอย่างมีสติ ทำให้เกิดสมาธิ ซึ่งมีผลคือความรอบรู้ได้แก่ปัญญา ซึ่งก็คือคุณสมบัติของบุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นกัลยาณมิตรอย่างแท้จริง

1.1.6 ประโยชน์ของกัลยาณมิตร

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546: 37) กล่าวว่า กัลยาณมิตร ถือเป็นหลักธรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในหลายๆด้าน ดังนี้

1. กัลยาณมิตร เป็นข้อธรรมข้อหนึ่งที่เป็นไปเพื่อบรรลุทวิภูมิจึงมิกัตถะ (ประโยชน์ในโลกนี้
2. การคบมิตรและปฏิบัติที่ถูกต้องต่อมิตรเป็นหลักอย่างหนึ่งในคำสอนทิศ 6
3. เป็นข้อธรรมข้อหนึ่งในอุคคิธรรม คือ ธรรมนำชีวิตไปสู่ความรุ่งเรือง

4. เป็นข้อธรรมข้อหนึ่งในวุฒิธรรม คือ ธรรมเครื่องเจริญปัญญา
5. เป็นข้อธรรมหนึ่งในนาถกรรมธรรม คือ ธรรมที่ทำให้คนพึงตนเองได้ 10 ประการ

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร

1.2.1 งานวิจัยในประเทศ

กิริติ ศรีวิเชียร (2537: 76-81) ได้ศึกษาความเป็นกัลยาณมิตรของนักศึกษาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า 1. นักศึกษาหญิงและนักศึกษาชาติมีความเป็นกัลยาณมิตรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2. นักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ชั้นปีใดก็มีความเป็นกัลยาณมิตรไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสูง มีความเป็นกัลยาณมิตรมากกว่านักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มนสภรณ์ วิฑูรเมธา (2543: 200-201) ได้ศึกษา การพัฒนาระบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาล ผลการศึกษาพบว่า 1. นักศึกษาผู้เป็นกัลยาณมิตรมีความเป็นกัลยาณมิตร ความตั้งใจแสดงพฤติกรรมกัลยาณมิตร ทักษะการฟัง และการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลังการทดลองสูงกว่านักศึกษากลุ่มปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. นักศึกษากลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการทดลองสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3. ระบบกัลยาณมิตรทำให้นักศึกษาผู้เป็นกัลยาณมิตรมีความรัก ความเอื้ออาทร เป็นมิตรกับผู้อื่น พัฒนาศักยภาพให้เข้มแข็ง ใจเย็น หนักแน่น อดทน รับฟัง พุดดี คิดดี เห็นคุณค่าในตนเอง

พระมหาสุภาวิชัย วิราม (2545: 150 - 153) ได้ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรตามหลักพุทธจริยศาสตร์ ทศณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดปากน้ำ วิทยาคม และโรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม กรุงเทพมหานคร จำนวน 360 คน ผลการศึกษาพบว่า เพื่อนที่ดีที่ต้องการคบมากที่สุดตามทศณะของนักเรียนทั้งสองโรงเรียน อันดับหนึ่งถึงอันดับที่สี่มีทศณะแตกต่างกัน ส่วนอันดับที่ห้ามีทศณะไปในทางเดียวกัน โดยที่ลักษณะส่วนบุคคลมีตัวแปรที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เพศ การศึกษา อายุ สถานภาพสมรสของบิดามารดา และบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน

วิไลรัตน์ พุกษากิรมย์ (2547: 65-66) ได้ศึกษา ความเป็นกัลยาณมิตรของผู้ประเมินภายนอกตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน ผลการศึกษาพบว่า หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร คือ การคบมิตรแท้ มิตรเทียม การคบบัณฑิต กัลยาณมิตรธรรม พรหมวิหารธรรม สัมปยุตธรรม สังคหวัตถุ และโยนิโสมนสิการ โดยที่ผู้บริหาร

สถานศึกษา มีความคาดหวังและความคิดเห็นต่อตัวผู้ประเมินภายนอกในความเป็นกัลยาณมิตรอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังกับความเห็นของผู้ประเมินภายนอกพบว่าไม่แตกต่างกันทุกด้าน ยกเว้น 3 รายการ ได้แก่ 1. การเขียนรายงานให้ตรงสภาพจริงและชัดเจนเข้าใจง่าย 2. รู้สึกสบายใจอยากสนทนาไต่ถามด้วย 3. เมื่อผู้ประเมินจากไปรู้สึกระลึกถึงด้วยความประทับใจ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลของการวิจัย จะเห็นได้ว่า บุคคลผู้ที่มีความเป็นกัลยาณมิตรจะเป็นผู้ มีความรัก ความเอื้ออาทร เป็นมิตรกับผู้อื่น ยิ้มแย้ม ใจเย็น หนักแน่น อุดม รับฟัง พุดดี คิดดี และเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาให้นักเรียนวัยรุ่นมีความเป็นกัลยาณมิตรต่อไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

2.1.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ทศพร มณีศรีขำ (2539: 2-3) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์มีลักษณะพิเศษคือ เป็นการศึกษาจากประสบการณ์โดยผู้เรียนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้ และการปฏิบัติงานจริงตามที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีชีวิตชีวา สนุกสนาน และทำทลายความคิดความสามารถของตน รวมทั้งผู้เรียนจะได้ความรู้อย่างกว้างขวางจากสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย

ทศนา เขมมณี (2536: 15) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์เป็นศัพท์ที่ใช้ในความหมาย ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Group Dynamics ซึ่งในภาษาไทยใช้ชื่อต่างๆ เช่น พลัฏกลุ่ม พลวัตกลุ่ม กระบวนการกลุ่ม และกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งหมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของกลุ่มคนที่ มีผลกระทบต่อกันและกัน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องทำงานร่วมกัน การศึกษาเรื่องกลุ่มสัมพันธ์จึงเป็นการศึกษาความรู้ที่จะช่วยให้คนสามารถที่จะทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งในปัจจุบันความรู้จำนวนมากเหล่านี้ได้มาจากข้อความรู้ในศาสตร์สาขาพฤติกรรมศาสตร์

นอกจากนี้ ทศพร มณีศรีขำ (2539: 2-3) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการที่สามารถพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยผู้เรียนจะให้ความสนใจและไม่เบื่อหน่ายการเรียน ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาตนเองและกลุ่มก็จะดำเนินไปด้วยความสำเร็จ บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สมาชิกกลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ได้รับความรู้อย่างกว้างขวางแล้วนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากกลุ่มมาพัฒนาตนเองหรือปรับตัวต่อสมาชิกคนอื่น ๆ เป็นการลดความตึงเครียด ขจัดความขัดแย้ง และช่วยในการแก้ปัญหาต่างๆที่ตนเองหรือสมาชิกกำลังประสบอยู่ให้หมด

สิ้นไป อันเป็นประโยชน์ในการสร้างสัมพันธภาพในการอยู่และทำงานร่วมกันกับผู้อื่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.1.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

เทรกลอร์ และนอร์ท (พวงแก้ว เนตรโอภารักษ์ 2533: 25: อ้างอิงจาก Traxler and North. 1987: 320) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษาอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับ
3. เพื่อเป็นรากฐานในการนำไปสู่การให้คำปรึกษารายบุคคล
4. เพื่อการปรับตัว ไปสู่ความเจริญของงานของบุคคลและกลุ่ม

ประนอม เดชชัย (2531:101-102) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ คือเข้าใจตนเองและเข้าใจบุคคลอื่นภายในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้บุคคลปรับตัวเองเข้ากับบุคคลในกลุ่มได้ เกิดการเรียนรู้เรื่องของตนเองได้ดีขึ้น เช่น รู้ข้อบกพร่องของตนเอง หรือรู้ว่าตนเองเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลในกลุ่มเกิดความเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่ม โดยที่สมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้และรู้จักซึ่งกันและกันดี ทราบข้อดีและข้อเสีย ข้อบกพร่องทั้งของตนเองและบุคคลอื่น อันจะเป็นแนวทางให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน คิดช่วยเหลือกัน ตลอดจนการปรับตั้งเข้าหากันด้วย

2. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการทำงานหรือแก้ปัญหาต่างๆร่วมกัน ประสบการณ์ที่จัดในกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน เพราะไม่มีมนุษย์คนใดอยู่คนเดียวได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ฉะนั้นการฝึกกิจกรรมกลุ่มในการเรียนการสอนจะช่วยฝึกให้บุคคลเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานและร่วมมือกันแก้ปัญหา

3. เพื่อให้ผู้เรียนฝึกความรู้สึกทางด้านคุณธรรม และจริยธรรมในระหว่างร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น ฝึกความรู้สึกอดทน ฝึกการยอมรับความคิดเห็นของส่วนรวม เป็นต้น สิ่งที่ได้มาจากกิจกรรมกลุ่มเหล่านี้จะไปช่วยพัฒนาบุคคลและสังคมต่อไป

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว พอสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยส่งเสริมให้บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้สร้างความเข้าใจในตนเอง เข้าใจผู้อื่น ตลอดจนเพื่อให้บุคคลๆได้มีการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาตนเองในทางที่พึงประสงค์

2.1.3 ขนาดของกลุ่มสัมพันธ์

ทรีมพ์ และ มิลเลอร์ (เปรมใจ บุญประสพ. 2545: 29 ; อ้างอิงจาก Trump and Miller. 1971: 225) มีความเห็นว่า สมาชิกของกลุ่มที่จัดกิจกรรมกลุ่มควรมีประมาณ 12-15 คน กลุ่มไม่ควรเล็กกว่านี้ เพราะจะทำให้สิ้นเปลือง แต่ถ้าขนาดใหญ่ไปกว่านี้ก็ไม่เหมาะเพราะสมาชิกจะขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

ชอร์ (Shaw. 1981: 4) กล่าวถึงขนาดของกลุ่มสัมพันธ์ว่า กลุ่มย่อย ควรมีสมาชิก 10 คน เป็นอย่างมาก แต่ถ้ามีจำนวนสมาชิก 30 คนขึ้นไป จะจัดเป็นกลุ่มใหญ่ ก็อาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ จำนวนสมาชิกไม่เป็นปัญหาสำคัญต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิก และความร่วมมือในการทำงานของสมาชิก จะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2530: 26) ได้กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มอาจจะเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ในการพิจารณาธรรมชาติของปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกัน จะทำให้กระบวนการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันไปด้วย ในกลุ่มที่มีขนาดมากเกินความจำเป็นสมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกัน บางคนคาดหวังว่าจะได้รับผิตชอบทั้งหมดในขณะที่คนอานรู้สึกลับข้องใจที่ไม่ม้งานทำ ไม่มีโอกาสได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ ขนาดของกลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน กลุ่มจะใหญ่เท่าใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์นั้นๆ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือของกลุ่ม และระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

จากขนาดของกลุ่มที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ควรมีสมาชิกของกลุ่มตั้งแต่ 9-10 คน และมากที่สุด ไม่ควรเกิน 15 คน จึงจะเหมาะสมที่สุด เพราะถ้าหากสมาชิกกลุ่มมีมากเกินไป จะมีผลเสียต่อความสัมพันธ์และความร่วมมือในการทำงานของสมาชิกกลุ่ม

2.1.4 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

เดวิด ดับเบิลยู จอห์นสัน และ แฟรงค์ พี จอห์นสัน (David W. Johnson and Frank P. Johnson. 1993: 28) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า

1. ผลผลิตจากกลุ่มสูงกว่าผลผลิตที่เกิดจากการทำงานคนเดียว
2. กลุ่มช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. กลุ่มช่วยให้เห็นคุณค่าของการเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ การตัดสินใจ และรับผิดชอบต่อ

ส่วนร่วม

4. กลุ่มช่วยสร้างอารมณ์ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิต เช่น มิตรภาพ รัก สนุกสนาน และประสบความสำเร็จ

5. กลุ่มจะช่วยให้บุคคลรู้ถึงเอกลักษณ์แห่งตน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และรับรู้ถึงภาระทางสังคมที่ต้องรับผิดชอบ

6. กลุ่มช่วยพัฒนาการสื่อสารที่ดีเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

สิริวรรณ ศรีพหล (2536: 224-225) กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้เรียนจะได้รับ ไว้ว่า

1. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีและถูกต้องเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันว่าการทำงานร่วมกันจะต้องทำงานเป็นกลุ่ม จึงจะประสบความสำเร็จ

2. เป็นการฝึกและทัศนคติแก่ผู้เรียนว่าบุคคลอื่น ๆ มีค่าเสมอกัน ต้องการให้การยอมรับและเคารพความเป็นคนของผู้อื่น ทั้งในด้านความคิดและการกระทำโดยไม่ยึดถือหรือมองตนเองเป็นศูนย์กลาง

3. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาททั้งของตนเองและสมาชิกของกลุ่มอื่นๆ เช่น บทบาทในการเป็นผู้นำ หรือบทบาทในการเป็นผู้ตาม เป็นต้น

4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และฝึกฝนทักษะทางด้านสังคม หรือการมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น

5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เพราะการเป็นสมาชิกของกลุ่มย่อมได้รับมอบหมายงานให้ปฏิบัติ การเรียนโดยการฝึกปฏิบัติจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์โดยตรง

6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในด้านความคิดร่วมกับกลุ่ม เช่น ทักษะในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ เป็นต้น

7. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ เพื่อเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เช่น การยอมรับและการปฏิบัติตามมติของกลุ่ม เป็นต้น

8. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตยทั้งในด้านความคิดและการกระทำ

9. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้เขารู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อกลุ่ม เช่น การที่กลุ่มยอมรับความคิดของเขา การที่กลุ่มเปิดโอกาสให้เขาแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เป็นต้น ความภาคภูมิใจนี้เองที่เป็นแรงผลักดันให้คนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูด กล้าตัดสินใจ ซึ่งทักษะดังกล่าวจะทำให้เกิดความมั่นใจต่อมา

10. สร้างค่านิยมในเรื่องความสามัคคี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น

จากคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า สมาชิกกลุ่มจะมีการค้นพบตัวเอง เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และมองผู้อื่นว่ามีคุณค่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ทำให้สมาชิกของกลุ่มได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม สมาชิกได้ร่วมทำกิจกรรมด้วยกันสามารถเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ นอกจากนี้ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ยังมีคุณค่าด้านการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านอาชีพ และความเจริญของงานทางความรู้ ด้านการวินิจฉัย ด้านการบำบัด และคุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชนด้วย

2.1.5 ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

วิธนา วโรตมะวิชญ์ (2530: 252-253) กล่าวถึงลำดับขั้นตอนของการเรียนการสอนโดยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. ขั้นลงมือปฏิบัติ (Participation) เป็นขั้นที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. ขั้นค้นพบ (Discovery) เมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วมมีการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้ว จะเกิดความรู้สึกและความเข้าใจในตนเอง อันจะนำไปสู่การค้นพบสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ขั้นวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นที่สำคัญที่สุดคือ การทำให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ได้กระทำลงไป โดยครูจะตั้งคำถามว่า อะไร ทำไม และอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรวบรวมสิ่งต่างๆ ทั้งความรู้และการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ให้รวมกันเป็นจุดเดียว
4. ขั้นนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองและผู้อื่น (Application) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ก้าวหน้าไปอีกขั้นหนึ่ง คือความเชื่อมโยงการเรียนรู้กับตนเองและผู้อื่นได้

ประนอม เดชชัย (2531: 103) กล่าวถึง การดำเนินงานของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มในลักษณะใด จะมีกระบวนการดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นรวมกลุ่ม (Forming Stage) เป็นขั้นแรกที่สมาชิกของกลุ่มมารวมกัน ถ้าไม่รู้จักดีพอ ทุกคนจะสงวนท่าที ไม่ค่อยแสดงออกในระยะนี้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องประสานงานให้สมาชิกในกลุ่มรู้จักและคุ้นเคยกันก่อน เช่น อาจจะมีการแนะนำตัว เป็นต้น
2. ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายของกลุ่ม (Normal Stage) เมื่อสมาชิกภายในกลุ่มรู้จักกันแล้ว กลุ่มจะเริ่มคิดถึงเป้าหมายของกลุ่ม และภารกิจของกลุ่มที่ต้องรับผิดชอบในขั้นนี้ผู้สอนจะมีบทบาทร่วมกับผู้เรียน ในการกำหนดเป้าหมาย และการเรียนรู้กิจกรรมที่สมาชิกของกลุ่มจะทำงานร่วมกัน
3. ขั้นระดมความคิด (Storming Stage) เป็นขั้นที่บรรยากาศของการทำงานเริ่มจริงจังมากขึ้น สมาชิกภายในกลุ่มพยายามกำหนดร่างกฎเกณฑ์ และระเบียบของกลุ่ม ในขั้นนี้ผู้สอน

อาจมี 2 บทบาท คือ ปล่อยให้ผู้เรียนดำเนินการโดยลำพัง หรือเข้าร่วมในฐานะการเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

4. ขั้นกระชับความสัมพันธ์ (Reforming Stage) เป็นขั้นที่กลุ่มรู้จัก คั่นเคย และเข้าใจบทบาทของตนเองเป็นอย่างดี จึงทำให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปอย่างดี

5. ขั้นสลายตัว (Disbanding Stage) เป็นขั้นสุดท้ายเมื่อสมาชิกของกลุ่ม ได้ร่วมมือกันดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย จนบรรลุเป้าหมายแล้ว ภารกิจของกลุ่มเริ่มลดไปด้วย ทำให้กลุ่มเริ่มสลายตัว ในขั้นนี้ผู้สอนจะมีบทบาทในการทบทวนการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมา เพื่อทำการสรุปผล และเสนอแนะแนวทางในการนำไปใช้หรือนำไปศึกษาค้นคว้าต่อไป

แก้วจิต มากปาน (2540: 52) สรุปได้ว่า ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นลงมือปฏิบัติกิจกรรม ขั้นวิเคราะห์ และขั้นสรุปเพื่อนำไปประยุกต์

จากลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นั้น จะประกอบด้วย ขั้นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความคุ้นเคย ขั้นวิเคราะห์ ประสพการณ์ หลังจากที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม ขั้นสรุป และประยุกต์หลักการ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับตนเอง และขั้นประเมินผล โดยให้สมาชิกช่วยกันประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะติชมด้วย

2.1.6 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

แพทเทอร์สัน (Patterson.1973: 105) กล่าวว่าในการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แต่ถ้าเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีน้อย อาจจะจัดสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ช่วงเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สำหรับเด็กประถมศึกษา ควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กอาจจะเกิดความเบื่อหน่ายได้

ชูชัย สมิทธิไกร (2527: 18 -19: อ้างอิงมาจาก Trozer.1977) ได้ความเห็นว่าการกำหนดระยะเวลา และความถี่ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นั้น หากจัดทำกับสถานศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาถึงการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษานั้นด้วย เช่น ในโรงเรียนส่วนมากจะจัดเวลาเป็นคาบๆละ 50 นาที เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่าควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง

จากการศึกษาเวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ควรจัดสัปดาห์ละ 2-3 ครั้งๆละ 5 นาที แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่ามีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมมากน้อยเพียงใดและสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ควรจัดเวลาไม่เกินหนึ่งชั่วโมง เพราะถ้า

มากไปกว่านั้นเด็กอาจจะเกิดการเบื่อหน่ายได้ เพราะเด็กในวัยนี้จะมีความสนใจในกิจกรรมในระยะเวลาที่มีมากนัก

2.1.7 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ทิสนา แชมมณี (2536: 27-28) ได้กล่าวว่า กิจกรรมที่ใช้ในการทำกิจกรรมกลุ่มดังนี้

1. เกม (Games) คือการที่ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเอง ภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียนด้วย

2. บทบาทสมมติ (Role playing) วิธีการในลักษณะนี้เป็นสถานการณ์สมมติ มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น แล้วให้ผู้เรียนเข้าสวมบทบาทนั้นแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และให้ผู้แสดงรู้สึกถึงความนึกคิดของตนเป็นหลัก วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง และช่วยเสริมสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ที่น่าสนใจและน่าติดตามด้วย

3. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือการจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความจริง แล้วให้ผู้เรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้นๆ และมีปฏิกิริยาโต้ตอบกัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสทดลองพฤติกรรมต่างๆซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดงออกเพราะอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับ

4. กรณีตัวอย่าง (Case) คือการนำกรณี หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้น นำมาดัดแปลง และให้เป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ และอภิปรายกัน เพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกฝน หาทางแก้ปัญหานั้น การอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสและเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งนำเอากรณีต่างๆซึ่งคล้ายกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับของจริงซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้ มีความหมายต่อผู้เรียน

5. ละคร (Acting or Dramatization) คือวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทสมมติตามที่เรียน หรือกำหนดไว้ให้โดยผู้แสดงจำเป็นต้องพยายามแสดงให้สมตามที่กำหนดไว้โดยไม่เอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง อันจะมีส่วนทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้นๆ วิธีการนี้เป็นวิธีช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ทำให้เข้าใจความรู้สึก เหตุผล และพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งความเข้าใจนี้มีส่วนเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจ และการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกัน จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิด ความรับผิดชอบในการเรียนร่วมกัน และได้ฝึกการทำงานร่วมกันด้วย

6. กลุ่มย่อย (Small Group) คือการแบ่งกลุ่มออกเป็นขนาดเล็กลง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติม

จากกิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่มที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่ากิจกรรมที่ใช้ได้แก่ เกม บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง ละคร และกลุ่มย่อย ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะมีลักษณะแตกต่างกัน การนำมาใช้ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เดอร์ชมิทท์ (Durschmidt. 1977: 3953) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความเข้าใจในตนเองของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง จำนวน 38 คน โดยการให้เข้าร่วมกลุ่มการสัมมนาที่เปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลได้แสดงศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง ส่วนกลุ่มควบคุมจำนวน 63 คน ใช้วิธีการเรียนตามปกติ ผลการทดลองพบว่ากลุ่มทดลองมีการยอมรับตนเองดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เดวิส (Davis. 1988: 3263) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หน่วยการแก้ปัญหาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนเกรด 7 จำนวน 104 คน โดยแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

วาสนา รอดเชียง (2540: 63-67) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทองธรรม จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อมรรรณ แก้วผ่อง (2543: 93-96) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดน้อยใน กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุระหว่าง 13-14 ปี จำนวน 24 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มๆละ 12 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบเผชิญความจริง มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ถวิลวัลย์ อัมรินทร์ (2543: 41-45) ได้นำกิจกรรมกลุ่มมาใช้ในการศึกษาความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ จังหวัดนครปฐม จำนวน 12 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความมีน้ำใจเพิ่มขึ้นหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาความมีน้ำใจโดยใช้กิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ดังกล่าว สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สามารถนำมาพัฒนาจิตใจของบุคคล ความเข้าใจในตนเอง ความร่วมมือกับผู้อื่น สัมพันธภาพระหว่างบุคคล การปรับตัว ทักษะคิดต่อการเรียนรวมทั้งพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มยังช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมดีขึ้น

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

3.1.1 ความหมายของบทบาทสมมติ

บทบาทสมมติได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายคน ดังนี้

เทเลอร์ และ วอลฟอร์ด (Tayler and Walford. 1974: 75) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นการเปิดโอกาสให้ได้สามารถสวมบทบาทในสภาพการณ์ต่างๆ เพื่อฝึกว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใดจึงจะแก้ปัญหาได้ดีที่สุด ผู้แสดงต้องรับรู้บทบาทของตนเองเพื่อให้เข้าใจและมีอารมณ์ในการแสดง

ลี (Lee. 1974: 316) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้จากการดูบทบาทของผู้แสดงในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น คือ ผู้แสดงบทบาทสมมติจะต้องคิดคำพูดและแสดงท่าทางโดยไม่มีการเตรียมบทพูดไว้ล่วงหน้า การแสดงบทบาทสมมติจะกระทำซ้ำใหม่ได้จนกว่าจะเป็นที่พอใจและยอมรับ

ทิสนา แคมมณี (2548: 358) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นวิธีการที่มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติมีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมา และให้ผู้เรียนเข้าสวมบทบาทนั้นและแสดงออกมาตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก ดังนั้นวิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจและน่าติดตามอีกด้วย

สนั่น มีชันหมาก (2538: 280) ได้กล่าวถึงบทบาทสมมติว่า เป็นการแสดงออกของผู้เรียนตามเนื้อหาของสถานการณ์ เรียนโดยไม่มีการเตรียมตัวล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนสัมผัสกับสิ่งที่

เรียนรู้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ขณะแสดงออกก็มีการแก้ไขปรับปรุงให้สมจริงมากที่สุดและความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง ประสานงานกับกลุ่มแสดงของตนเองได้เป็นอย่างดี

สุวิทย์ มูลคำ (2545: 53) กล่าวถึงบทบาทสมมติว่า เป็นการสร้างหัวข้อเรื่องหรือสถานการณ์ขึ้นมาให้คล้ายกับสภาพความเป็นจริง แล้วแสดงตามบทบาทนั้น ตามความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ที่ผู้แสดงคิดว่าควรจะเป็น ภายหลังการแสดงจะต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงออกทั้งทางด้านความรู้และพฤติกรรมของผู้แสดงเพื่อการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

จากการที่นักวิชาการให้ความหมายของบทบาทสมมติไว้ข้างต้น ได้สรุปดังนี้ การแสดงบทบาทสมมติเป็นวิธีการที่มีการกำหนดสถานการณ์สมมติขึ้นมา แล้วให้ผู้เรียนมาแสดงตามสถานการณ์ที่สมมติขึ้น โดยไม่มีการซ่อมล่วงหน้า ผู้เรียนได้แสดงออกที่ตนคิดอย่างเป็นธรรมชาติ และถือว่าเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนมาเป็นหัวข้ออภิปรายในการเรียนรู้

3.1.2 รูปแบบของบทบาทสมมติ

สมาน ลอยฟ้า (2535: 61-62) กล่าวว่า บทบาทสมมติแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. บทบาทสมมติแบบมีโครงสร้าง (Structured) เป็นแบบที่ครูให้คำแนะนำแก่นักเรียนผู้แสดงโดยอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอุปนิสัยของตัวละคร รวมทั้งภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ของบทบาทสมมตินั้น

2. บทบาทสมมติแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured) เป็นรูปแบบที่มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่นบทบาทที่สำคัญ และองค์ประกอบต่างๆของสถานการณ์จะถูกกำหนดขึ้นโดยสมาชิกของกลุ่ม ผู้แสดงจะต้องกำหนดองค์ประกอบเหล่านั้นขึ้นเอง

นิพนธ์ ไทยพานิช (2535: 291) กล่าวถึงรูปแบบของบทบาทสมมติ สามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ

1. บทบาทสมมติแบบกำหนดโครงสร้างเป็นการแสดงบทบาทสมมติตามที่กำหนดให้ คือ กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดบทบาท กำหนดเนื้อหาเรื่องราวต่างๆไว้เรียบร้อยแล้ว มีการเตรียมเอกสารเพื่อชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ที่ได้มีการกำหนดไว้เพื่อให้ผู้แสดงได้มีแนวทางชัดเจนที่จะแสดงบทบาทสมมตินั้นๆ

2. บทบาทสมมติแบบไม่มีกำหนดโครงสร้าง จะเกิดขึ้นเองและเป็นไปโดยธรรมชาติของการอภิปรายกลุ่ม เกิดขึ้นโดยไม่มีการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าจะเป็นเรื่องอะไร ส่วนมากจะเกิดขึ้นเมื่อสถานการณ์บางสิ่งบางอย่าง เหตุการณ์บางอย่างที่เป็นเรื่องราวประเด็นที่สำคัญค่อนข้างจะวิกฤติ

สรุปได้ว่า รูปแบบของบทบาทสมมติแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ บทบาทสมมติแบบมีโครงสร้าง คือการแสดงบทบาทสมมติโดยกำหนดเรื่องราวต่างๆไว้เรียบร้อยแล้ว ส่วนบทบาทสมมติ

แบบไม่มีโครงสร้าง คือการแสดงบทบาทสมมติโดยผู้แสดงจะต้องกำหนดเรื่องราวต่างๆและองค์ประกอบต่างๆขึ้นมาเอง

3.1.3 จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติ

สุพิน บุญชูวงศ์ (2531: 67) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของบทบาทสมมติไว้ดังนี้

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนทำงานร่วมกัน
2. เพื่อฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออกซึ่งความรู้สึก
3. เพื่อฝึกการแก้ปัญหา

สมาน ลอยฟ้า (2535: 65) ได้กล่าวว่า บทบาทสมมติมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อสำรวจความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม และการรับรู้ เช่น ใช้ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นในการแสดงออกหรือระบายความรู้สึก ใช้ในการตรวจสอบค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเมินค่านิยมของตนเองและความขัดแย้งทางค่านิยม เป็นต้น เนื่องจากสถานการณ์สมมติมีความใกล้เคียงกับสถานการณ์ปัญหาจริง การแสดงจึงสามารถล่วงเอกพฤติกรรมและการตอบสนองทางอารมณ์ที่แท้จริงของนักเรียนออกมาได้

2. เพื่อพัฒนาทัศนคติและทักษะในการแก้ปัญหา เช่น เพื่อให้รู้จักยอมรับแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้เพื่อพัฒนาความสามารถในการกำหนดปัญหา สรุปทางเลือกในการแก้ปัญหา และประเมินผลเกิดขึ้น เพื่อให้ปรับตัวพฤติกรรมใหม่ๆในการเผชิญและจัดการกับปัญหา

3. เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการยอมรับความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น

ทิสนา แหมมณี (2548: 358) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่าพฤติกรรมย่อมมีสาเหตุ การที่ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่างๆ ที่ถูกจำกัดให้อยู่ในสภาพการณ์ต่างๆ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจสาเหตุที่ผลักดันให้แสดงพฤติกรรมซึ่งความเข้าใจเช่นนี้ช่วยให้ผู้เรียนไม่ตัดสินใจใดก่อนที่จะพิจารณาถึงสาเหตุ

2. ช่วยให้ผู้เรียนได้ผ่อนคลายความตึงเครียดที่ได้รับ ซึ่งไม่สามารถที่จะแสดงออกมาได้ การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้ผู้เรียนได้ระบายความรู้สึกนั้นๆออกมา

3. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความเข้าใจนี้ทำให้ผู้เรียนรู้จักการเอาใจใส่เขา

4. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจค่านิยมของตนเอง และหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิต ในขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติอยู่นั้นจะมีการกระทำและตัดสินใจให้เห็นค่านิยมของคน

5. ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น และเรียนรู้ที่จะปรับปรุงตนเองในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกฝนการปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เหมาะสมในหลายๆ บทบาท เพื่อช่วยเหลือในการสำรวจและค้นหาพฤติกรรมที่ถูกต้อง และเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์

7. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การแสดงบทบาทสมมติแทบทุกบทบาทจะมีสถานการณ์ที่ขัดแย้งกันอยู่ ผู้แสดงต้องรู้จักคาดคะเนและคิดในหลายแง่โดยใช้วิจารณญาณและไหวพริบในการแก้ปัญหา

8. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม การเรียนรู้การประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็น

9. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน คือ รู้ลึก คิด และ กระทำ

10. ช่วยพัฒนาความสามัคคีในกลุ่มผู้เรียนให้ดีขึ้น ในการทำงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่มอาจมีปัญหาขัดแย้งกัน การฝึกให้ผู้เรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นแนวทางนำไปสู่ความเข้าใจกัน และ ความสามัคคี

11. ช่วยให้ผู้รู้จากผู้เรียนอย่างลึกซึ้งเมื่อผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมออกมา

จากความมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการแสดงบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น มีการเรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นโดยที่นักเรียนจะได้มีโอกาสทดลองฝึกเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคมได้หลายๆบทบาท เพื่อปรับพฤติกรรมให้ถูกต้องเหมาะสมสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้

3.1.4 ขั้นตอนการใช้การแสดงบทบาทสมมติ

ทิสนา แชมมณี (2548: 358-359) กล่าวถึงกระบวนการในการใช้การแสดงบทบาทสมมติไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการใช้บทบาทสมมติแบบเตรียมบทไว้พร้อม หรือแบบไม่มีบท เตรียมไว้มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1. การแจกแจงและกำหนดขอบเขตของปัญหา ครูจะต้องวิเคราะห์แยกแยะสถานการณ์ ออกมาให้ได้ว่าอะไรคือปัญหา หรือจุดที่ต้องการชี้ให้ผู้เรียนเห็นและเรียนเพื่อ ความเข้าใจและกำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะสอน

2. การกำหนดสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติ เมื่อได้ปัญหาที่ชัดเจนแล้ว ครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมติที่ชัดเจน และเขียนบทบาทสมมติที่จะให้ผู้เรียนแสดงบทบาทที่เขียนขึ้นนั้น ควรช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการแก้ปัญหาและตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

1. การอุ่นเครื่อง หมายถึง การช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ตรงกับเรื่องที่จะเรียน ครูอาจจะเล่าเรื่องราวหรือประสบการณ์สมมติให้ผู้เรียนฟัง

2. การเลือกตัวผู้แสดงจะเลือกผู้แสดงที่มีลักษณะใกล้เคียงหรือลักษณะตรงกันข้ามกับลักษณะของบทบาทที่มอบหมายให้ก็ได้ ในกรณีแรกจะช่วยให้กลุ่มเข้าใจปัญหาได้ดี ส่วนในกรณีหลัง การแสดงจะช่วยให้ผู้แสดงและผู้ชมเข้าใจบทบาทที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป

3. การจัดฉากการแสดง หลังจากได้ผู้แสดงแล้ว จึงจัดฉากสมมติขึ้น เพื่อให้การแสดงใกล้เคียงกับความเป็นจริง อาจจะเป็นแบบง่ายๆจนถึงแบบหรูหรา

4. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ จะช่วยให้ผู้เรียนหัดสังเกตและวิเคราะห์ เหตุการณ์ การเตรียมผู้ชม และผู้สังเกตการณ์เป็นสิ่งจำเป็น ไมเช่นนั้นการอภิปรายและการวิเคราะห์หลังการแสดงจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

5. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง มีความจำเป็นในการแสดงบทบาทสมมติ ถ้าผู้แสดงมีความสบายใจจะแสดงเป็นไปตามธรรมชาติ ฉะนั้นต้องจัดความประหม่า ความตื่นเต้น และความวิตกกังวล ของผู้แสดงด้วยวิธีต่างๆ

6. การแสดง ควรเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีการขัดแย้งกัน เมื่อผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ครูจะต้องช่วยตามโอกาส

7. การตัดบทการแสดง ควรมีการตัดบทและหยุดการแสดงเมื่อ

7.1 การแสดงได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายได้

7.2 กลุ่มพอที่จะเดาได้ว่าเรื่องราวเป็นอย่างไร ถ้าแสดงต่อไป

7.3 ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้ เพราะเกิดการเข้าใจผิด

บางประการ

7.4 การแสดงจบเรื่อง

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

การวิเคราะห์การแสดงจะเป็นการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์ การอภิปรายจะเป็นในรูปใดนั้น มักจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเรียน บางครั้ง

อาจมีการให้ผู้แสดงได้เปิดเผยความรู้สึกและเสนอความคิดเห็นก่อน แล้วจึงให้ผู้สังเกตการณ์เสนอความคิดเห็น การอภิปรายจะเป็นแบบตรงไปตรงมาและเน้นที่เหตุของการแสดง และพฤติกรรมที่แสดงออกมา

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอแนะแนวความคิดใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ หรือการแสดงครั้งแรวยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจ ครูอาจจะให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมก็ได้ เพื่อดูผลอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

หลังจากการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้ว ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายทุกๆ ไป ซึ่งอาจมีการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้อง เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทำให้ผู้เรียนหาข้อสรุปหรือได้แนวความคิดรวบยอด

จากหลักการและขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมติดังกล่าว สรุปได้ว่า การใช้บทบาทสมมติมี 2 วิธี คือ การเตรียมบทไว้ล่วงหน้า และการไม่เตรียมบทไว้ล่วงหน้า โดยมีขั้นตอนในการแสดง 5 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ขั้นแสดงเพิ่มเติม ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ในการแสดงบทบาทสมมติ ครูต้องกำหนดขอบเขตของปัญหา สถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติ ซึ่งครูจะต้องอธิบายให้ผู้แสดงเข้าใจถึงบทบาทที่ต้องแสดงว่าทำอย่างไรจึงจะเหมาะสม ส่วนผู้สังเกตการณ์นั้นครูจะต้องช่วยให้รู้จักสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ เพื่อที่จะได้เป็นประโยชน์ในการอภิปรายและวิเคราะห์การแสดง

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

3.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ชูตส์ (Shoudt. 1976: 2754) ได้ใช้บทบาทสมมติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน จำนวน 75 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้บทบาทสมมติมีนิสัยเอื้อเฟื้อมากขึ้นกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แบล็ค (Black 1983: 125) ได้ใช้บทบาทสมมติในการสาธิตการสอน กับนิสิต 2 กลุ่ม โดยนิสิตกลุ่มทดลองจะใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ การสอนควบคุมจะใช้การอภิปราย หลังจากสังเกตการณ์สอนของทั้งสองกลุ่ม พบว่า นิสิตกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีความสามารถในการสาธิตการสอนอย่างมีความมั่นใจในตนเองอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน มีวิธีเตรียมแผนการสอนที่คล้ายคลึงกัน และการใช้บทบาทสมมติก็เป็นวิธีการสอนที่นิสิตยอมรับว่าเป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ

3.2.2 งานวิจัยในประเทศ

พรพรรณ กลิ่นเกสร (2538: 62) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 12 คน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เสาวนีย์ หงษ์ทอง (2539: 60) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้บทบาทสมมติแบบมีบทและแบบไม่มีบท ที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติแบบมีบทและไม่มีบท มีการพัฒนาการปรับตัวกับเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วรวรรณนี้ ราชสงฆ์ (2541: 71) ได้ศึกษาผลของการเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์น้อย ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติ

ธนิกันต์ สิริพิเชียร (2543: 93) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบ และกรณีตัวอย่าง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมสื่อสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการสื่อสารดีขึ้น หลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยทั้งต่างประเทศ และในประเทศ สรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นวิธีการที่สามารถช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านต่างๆ ไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดีขึ้น

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง

4.1.1 ความหมายของกรณีตัวอย่าง

เอ็ดจ์ และ โคลแมน (Edge and Coleman. 1982: 3) กล่าวว่า กรณีตัวอย่าง คือ เรื่องราวของสถานการณ์ที่องค์การเผชิญอยู่ ปกติแล้วจะรวมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นตามลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญในการพัฒนาองค์การนั้นๆ

เทท และ เทเลอร์ (Tate and Taylor. 1983: 77) กล่าวว่า กรณีตัวอย่าง คือ การย่อหรือแคปซูลที่บรรจุเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ จุดใดจุดหนึ่ง ในระยะเวลาหนึ่ง

นิพนธ์ ไทยพานิช (2535: 199) กล่าวว่า กรณีตัวอย่างเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจโดยการใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์จากเอกสารที่ได้รวบรวมขึ้นจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือเกี่ยวข้องกับสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ประเมิน ซึ่งเป็นเรื่องจริงในเอกสารนั้นๆ

วัฒนาพร ระจับทุกซ์ (2542: 33) กล่าวว่ากรณีตัวอย่างเป็นวิธีการสอน ซึ่งใช้กรณีหรือเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงมาดัดแปลง และใช้เป็นตัวอย่างในการเรียน ให้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายเพื่อสร้างความเข้าใจ และมีฝนหาทางแก้ปัญหา นั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้รับอย่างถี่ถ้วน การอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่างๆ ที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริง ซึ่งมีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนมีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

พิศนา เขมมณี (2548: 362) กล่าวว่า กรณีตัวอย่าง คือกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องที่สมมติขึ้นจากความเป็นจริง และตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้น มาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

จากความหมายของกรณีตัวอย่าง สรุปได้ว่า กรณีตัวอย่างหมายถึงวิธีการสอนที่ใช้กรณีหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงดัดแปลงหรือเรื่องที่สมมติขึ้น มาใช้เป็นกรณีตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน เพื่อฝึกฝนหาทางแก้ปัญหา เพื่อนำความรู้ที่นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

4.1.2 จุดมุ่งหมายของกรณีตัวอย่าง

เมสัน มาเยอร์ และ อีเซลล์ (Mason, Mayer and Ezell. 1982: 2) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกรณีตัวอย่างไว้ดังนี้

1. จุดเน้นของการใช้กรณีตัวอย่างไม่ใช่ทฤษฎีหรือหลักการที่เป็นธรรม แต่เป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎี และหลักการต่างๆ กับปัญหาทั้งหลายที่มีอยู่ในสถานการณ์นั้น
2. เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อหาข้อตกลงใจว่าจะไร และสิ่งใดสามารถปฏิบัติการได้

เริงลักษณ์ โรจนพันธ์ (2529: 68) กล่าวว่า การใช้กรณีตัวอย่าง มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความรู้ ทดสอบความเข้าใจ และเปลี่ยนความคิดเห็นประสบการณ์ของผู้ศึกษา

2. เพื่อพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ เช่น การชี้ปัญหา และการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นที่ชัดเจนรัดกุม และการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่ม

3. เพื่อพัฒนาทัศนคติบางประการ อันเป็นความมุ่งหมายโดยตรง หรือเป็นผลพลอยได้จากเนื้อเรื่องของกรณี และการทำงานร่วมกันเพื่อพิจารณากรณีดังกล่าว

สรุปได้ว่าการใช้กรณีตัวอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ การแก้ปัญหา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ศึกษา

4.1.3 ประโยชน์ของกรณีตัวอย่าง

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง (2534: 11) กล่าวถึงประโยชน์ของกรณีตัวอย่างที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน ดังนี้

1. เป็นการระดมสมองทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเหตุผลต่างๆ จากข้อมูลของกรณีตัวอย่าง
2. ได้รับการกระตุ้น และเร่งเร้าให้แสดงความคิดเห็นจากผู้นำการอภิปรายและจากผู้ร่วมอภิปรายด้วยกันเอง
3. เป็นการนำข้อมูลจากกรณีตัวอย่างเพื่อหาทางออก ทางเลือก ข้อเสนอ หรือแนวทางในการแก้ปัญหา
4. ได้เทคนิคการนำอภิปราย และการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมอภิปรายนำไปสู่การแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง มีการจัดระบบระเบียบในการแสดงความคิดเห็นได้ดี
5. มีความเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และมีการประนีประนอมความเห็นคือยึดหลักของเหตุผลรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นไม่ใช่อคติหรืออารมณ์ส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง
6. ได้เทคนิคการใช้คำถามการแจกจ่ายคำถาม การโยนหรือการเจดีย์คำถาม ของผู้อภิปรายทำให้ผู้ร่วมอภิปรายมีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง สนุกตื่นเต้นเป็นกันเอง และไม่ใช้คำถามระหว่างการอภิปราย
7. ได้เทคนิคการสร้างบรรยากาศของผู้นำอภิปราย มีอารมณ์ขัน มุขตลก ไม่รู้สึกเครียดหรือเหนื่อย มีความสามารถหรือมีพรสวรรค์เฉพาะตัว
8. ได้เทคนิคในการสับเปลี่ยนที่นั่งของผู้อภิปราย ทำให้คนที่ไม่ค่อยพูด ถูกกระตุ้นให้พูด แสดงออกทางความคิดเห็นทำให้รู้จักกันมากขึ้น และเป็นการสร้างความใกล้ชิดกันมากขึ้น ไม่ทำให้ง่วงนอนหรือเกิดความเบื่อหน่าย ทำให้กลุ่มหรือแต่ละคนกระตือรือร้นมากขึ้น

ทิสนา แชมมณี (2548: 364) กล่าวถึงประโยชน์ของกรณีตัวอย่าง ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิด และพิจารณาข้อมูลที่ได้รับอย่างถี่ถ้วน
2. ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำกรณีต่าง ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้
3. ช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากขึ้น

สรุปได้ว่าประโยชน์ของกรณีตัวอย่าง เป็นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น อภิปราย รู้จักวิเคราะห์ปัญหา เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่มีเหตุผลร่วมกัน

4.1.4 ประเภทของกรณีตัวอย่าง

เกรียงศักดิ์ เพียวยิ่ง (2534 : 15) กล่าวว่า กรณีตัวอย่างที่เขียนขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนในชั้นเรียน พอจะแบ่งออกอย่างกว้างๆ ได้ 2 ประเภท คือ

1. กรณีตัวอย่างที่เป็นจริง (Real Cases) เป็นกรณีตัวอย่างที่เขียนขึ้นจากเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง เขียนจากข้อมูลที่คุณเขียนได้รวบรวมมาด้วยตนเอง
2. กรณีตัวอย่างที่ไม่เป็นจริงหรือเพ้อฝัน (Armchair Cases) เป็นกรณีตัวอย่างที่คุณเขียนมโนภาพหรือวาดภาพขึ้นเอง ไม่ได้เขียนจากข้อมูลที่ได้รวบรวมมาแต่เป็นการจินตนาการขึ้นมาเองหรือด้วยการประมวลเหตุการณ์ที่ได้จากการศึกษาพบเห็นมาบ้าง แล้วปะติดปะต่อสร้างขึ้นมาให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง กรณีตัวอย่างประเภทเพ้อฝันนี้ค่อนข้างยาก ผู้เขียนจะต้องมีประสบการณ์และความสามารถพอสมควร ในการนำมาใช้นั้นมีประโยชน์และมีขอบเขตจำกัดกว่ากรณีตัวอย่างที่เป็นจริง แต่ก็มีผู้นิยมใช้กรณีนี้กันมาก

สรุปได้ว่า กรณีตัวอย่างมี 2 ประเภทใหญ่ คือ กรณีตัวอย่างที่เป็นจริง คือเรื่องราวที่เขียนขึ้นจากเหตุการณ์ที่เป็นจริง และกรณีตัวอย่างที่คุณเขียนประมวลเหตุการณ์ที่ได้จากการศึกษารวบรวมแล้วปะติดปะต่อ สร้างขึ้นมาให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

4.1.5 การนำกรณีตัวอย่างไปใช้ในการเรียนการสอน

เริงลักษณ์ ไรจนพันธ์ (2529: 68-69) กล่าวถึงการนำกรณีตัวอย่างไปใช้ทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

1. เป็นคำพูดหรือข้อเสนอแนะ โดยการเล่าให้ฟังหรือเปิดเทปอัดเสียง
2. เป็นลายลักษณ์อักษร หรือ ภาพ เช่น ข้อเขียน จดหมาย หรือรายงานแผนภูมิแผนที่ ภาพยนตร์ สไลด์ ฯลฯ

3. เป็นงาน เช่น การปฏิบัติงานของหน่วยงาน องค์การที่กำลังดำเนินงานอยู่ในกรณีนี้ ผู้ศึกษาต้องไปศึกษาที่หน่วยงานนั้น

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2536: 5-6) กล่าวว่า การนำกรณีตัวอย่างไปใช้ประกอบการสอน เรื่องที่นำมาใช้เป็นกรณีในการเรียนการสอนนั้นควรจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสภาพของชุมชน โรงเรียน หรือสถาบันนั้นตั้งอยู่ ในกรณีที่ปัญหา ควรจะศึกษาว่าอะไรน่าจะเป็นสาเหตุ และทางแก้ไขควรมีกี่ทาง ทำได้อย่างไรบ้าง ให้ผู้อภิปรายทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นที่ทุกคนจะได้เรียนรู้ความคิดซึ่งกันและกัน ประสพการณ์จากการศึกษากรณี จะไม่มีในทฤษฎีใดๆ และจะเป็นการเพิ่มประสบการณ์ให้กับผู้เรียนด้วย

สรุปได้ว่า การนำกรณีตัวอย่างไปใช้ในการเรียนการสอนอาจจะเป็นคำพูด ข้อเขียน หรือภาพ แผนที่ ฯลฯ เพื่อนำเสนอให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์

4.1.6 การนำกรณีตัวอย่างไปใช้

เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการและลำดับขั้นตอนของการนำกรณีตัวอย่างไปใช้ ครูสามารถเตรียมการดังนี้ คือ (สมพงษ์ จิตระดับ 2530: 85-86)

1. การศึกษาแยกแยะหัวข้อคุณธรรมที่ต้องการสอน เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง การตั้งความคิดรวบยอด การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณธรรมที่ต้องการเน้นและสอน
2. คัดเลือกข่าว เรื่องราว ตัวอย่างเหตุการณ์ที่สอดคล้อง และเหมาะสมกับคุณธรรมที่ต้องการสอน ปรับให้เข้ากับวัย ประสพการณ์ สิ่งแวดล้อมของผู้เรียน
3. กำหนดขั้นตอนรายละเอียดของการนำไปใช้ จุดมุ่งหมาย ลำดับขั้นตอนของการแสดงออก จำนวนและนักเรียนในแต่ละกลุ่ม สถานที่ เวลาที่ใช้ สื่อการเรียนการสอนประกอบบทบาทการเรียน ประเด็นที่ใช้นำการอภิปรายแสดงความคิดเห็น ตัวอย่างข้อมูลเพิ่มเติม ปัญหาและอุปสรรคต่างๆแนวทางและวิธีการแก้ปัญหา
4. การนำไปใช้ในชั้นเรียน ครูจะเริ่มให้นักเรียนเห็นความสำคัญของสิ่งจะเรียนรู้ การกำหนดขอบเขตเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง ปัญหาทางคุณธรรมที่เกิดขึ้น การเตรียมห้องเรียน และบรรยากาศให้เหมาะสมกับกรณีตัวอย่าง การอภิปราย การแบ่งกลุ่ม ข้อตกลงที่ใช้ หลังจากนั้นกรณีตัวอย่างจะเป็นกิจกรรม การสอนที่สำคัญที่สุด นักเรียนจะศึกษากรณีตัวอย่างด้วยตนเอง มีการอภิปรายกลุ่มย่อย เสนอความคิดเห็น การซักถาม การเพิ่มเติมข้อมูลตัวอย่างต่างๆและท้ายสุด คือการตอบปัญหาหรือประเด็นพร้อมกับเหตุผลทำของกรณีตัวอย่างที่กำหนดให้
5. การเพิ่มเติมเนื้อหา เอกสารเสริมประสบการณ์ แบบประเมินผลตนเองหรือกลุ่มเกี่ยวกับคุณธรรมที่ต้องการสอน

6. แนวสรุปและประเด็นที่นักเรียนควรได้รับ เป็นขั้นตอนที่ทำให้กรณีตัวอย่างเกิดความชัดเจนในสิ่งที่เรียนรู้ ความขัดแย้งน้อยลง ครูผู้สอนจึงมีแนวสรุปและการตั้งคำถามนำ เพื่อให้ นักเรียนสามารถสรุปแนวคิดสาระสำคัญของคุณธรรมได้ด้วยตนเอง

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง

4.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยที่กล่าวถึงต่อไปนี้เป็นการศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะต่างๆที่พึงประสงค์โดยที่ได้ระบุกิจกรรมการใช้กรณีตัวอย่างไว้ในโปรแกรมด้วย ดังนี้

เดวิส (Davis. 1988: 3263) ศึกษาผลการใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มในการเรียนคณิตศาสตร์ หน่วยการแก้ปัญหา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนวิชา ดังกล่าวของนักเรียนเกรด 7 จำนวน 104 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ผลสัมฤทธิ์และทัศนคติในการเรียนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่ในขณะเดียวกันพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

บอร์ดแมน (Boardman. 1988: 1952) ศึกษาจากผลการนำกระบวนการกลุ่มไปใช้ในโปรแกรม การเลิกลุ่หรือให้กับอาสาสมัคร 67 คน พบว่า กระบวนการกลุ่มช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของโปรแกรมดังกล่าวได้ โดยเฉพาะในเพศหญิง

4.2.2 งานวิจัยในประเทศ

โสภณ ศรีสุวรรณวัฒนา (2538: 67-68) ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการใช้กรณีตัวอย่าง ที่มีต่อทัศนคติวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาวิชาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุนทร จังหวัดสุรินทร์ พบว่า นักศึกษาวิชาพยาบาลที่ได้รับการใช้กรณีตัวอย่างมีทัศนคติต่อวิชาชีพดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นักศึกษาวิชาพยาบาลที่ได้รับการใช้กรณีตัวอย่างกับนักศึกษาวิชาพยาบาลที่ใช้สถานการณ์จำลอง มีทัศนคติวิชาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัญชลี เครือคำขาว (2540: 111-112) ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชาจริยธรรมกับบุคคล โดยการสอนแบบเทคนิคกรณีตัวอย่างที่ใช้การเรียนแบบร่วมมือ กับการสอนตามคู่มือการสอนของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาจริยธรรมกับบุคคล โดยการสอนแบบเทคนิคกรณีตัวอย่างที่ใช้ในการเรียนแบบร่วมมือ กับการสอนตามคู่มือการ

สอนของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และ พฤติกรรมการทำงานกลุ่มแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิตยา ชังดเวช (2541: 27-28) ศึกษาผลของการใช้กรณีตัวอย่างควบคู่กับการ เสริมแรงทางสังคม ที่มีต่อการดูแลตนเองของสตรีมีครรภ์แรก ในระยะก่อนคลอด โรงพยาบาลตำรวจ พบว่า สตรีมีครรภ์แรกมีการดูแลตนเองเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้กรณีตัวอย่างควบคู่กับการ เสริมแรงทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธนิทร จำนผล (2547: 55) ได้ทำการศึกษา การใช้กรณีตัวอย่างที่มีต่อการให้ เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดภาษี เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า ภายหลังจากทดลอง นักเรียนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่างทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การใช้กรณีตัวอย่างเป็นวิธีที่สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านต่างๆได้ การใช้กรณีตัวอย่างช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการตัดสินใจ การให้เหตุผล การแก้ปัญหา โดยการร่วมกันอภิปราย กับเพื่อนและครู

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกม

5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเกม

5.1.1 ความหมายของเกม

รีส (Reese. 1977: 19) ได้กล่าวว่า เกมเป็นโครงสร้างของกิจกรรมซึ่งกำหนด กฎเกณฑ์ในการเล่น อาจมีผู้เล่น 2 คนหรือมากกว่า 2 คน เล่นเพื่อบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการ นำเกมมาใช้ในการเรียนการสอนอาจทำได้หลายวิธี คือ

1. เป็นวิธีการสอน
2. นำเข้าสู่บทเรียน
3. เป็นอุปกรณ์ประกอบการเรียน
4. เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเล่นในเวลาว่างให้เกิดประโยชน์

อาร์โนลด์ (Arnold. 1983: 110 -113) ได้ให้ความหมายของเกมว่า เกม คือการเล่น ซึ่งอาจมีเครื่องเล่นหรือไม่ก็ได้ เกมเป็นสื่อที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมาก มีความสัมพันธ์กับชีวิตและ พัฒนาการของเด็กมาตั้งแต่เกิด ซึ่งการเล่นสำหรับเด็กนั้นมีส่วนช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กอย่างมาก

กาพล ดำรงค์วงศ์ (2535: 11) ได้ให้คำนิยามของเกมว่า เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี สำหรับนักเรียนเพราะเกมเป็นกิจกรรมที่นักเรียนกระทำด้วยตนเอง การใช้เกมจึงเป็นประสบการณ์ตรงที่นักเรียนได้รับการสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดมีความคิดริเริ่ม เกิดจินตนาการการอันเป็นการแสดงถึงความก้าวหน้าทางระดับสติปัญญาของนักเรียน

เยาวพรรณ ทิมทอง (2535: 43) ได้ให้ความหมายของเกมว่า เป็นการเล่นมีทั้งเกมเจียบและเกมการเคลื่อนไหว เกมอาจมีเครื่องเล่นหรือไม่มีก็ได้ เกมทำให้เกิดความสนุกสนานผ่อนคลายความเครียด อีกทั้งยังสามารถส่งเสริมพัฒนาการทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาด้วย

บุญโชติ นุ่มปาน (2537: 18) ได้ให้ความหมายของเกมไว้ว่า เกม หมายถึง กิจกรรมการเล่นที่ใช้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยฝึกทักษะให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอด

สมชาติ กิจยรรยง (2543: 10) ได้กล่าวว่า เกม เป็นเทคนิคการฝึกอบรมประเภทเน้นจุดศูนย์กลางการเรียนรู้ ที่กลุ่มผู้เข้ารับการอบรม โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ อันเนื่องจากการค้นพบตัวเอง อันจะเป็นแนวทางสู่การพัฒนาตนเอง

จากความหมายของเกมที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เกม หมายถึง สื่อที่ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยฝึกทักษะต่าง ๆ เพราะเกมเป็นกิจกรรมที่นักเรียนกระทำด้วยตนเอง เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ในการเล่นอาจมีผู้เล่น 2 คน หรือมากกว่า 2 คนก็ได้ ในการนำเกมมาใช้สำหรับการเรียนการสอนทำได้หลายวิธี อาจมีการแข่งขันหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องมีกติกาการเล่นกำหนดได้ แต่ไม่ต้องมีกฎระเบียบมากนัก สามารถใช้ในการจูงใจนักเรียนผ่อนคลายความเครียด อีกทั้งยังส่งเสริมพัฒนาการทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ในขณะเดียวกันก็สามารถนำเอาแง่คิดจากการเล่นเกมไปวิเคราะห์ วิวิจารณ์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อไป

5.1.2 ประเภทของเกม

โคลัมบัส (เยาวยา เดเซคูปต์. 2542:47 – 56 ; อ้างอิงจาก Columbus. 1979: 141-149) ได้จำแนกประเภทของเกมต่าง ๆ ซึ่งเหมาะสมสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. เกมพัฒนาทักษะโดยการกระทำหรือการเล่นวัสดุต่าง ๆ (Manipulative Game) เกมชนิดนี้เป็นการเล่นที่เด็กนำเอาของเล่นชนิดต่าง ๆ มาเล่นอย่างมีกฎเกณฑ์และกติกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กสร้างความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็กระหว่างการซื้อมและสายตา เช่น การร้อยลูกปัด ตีตรงดุม กรอกน้ำใส่ขวด

2. เกมการศึกษา (Didactic Game or Cognitive Game) คือเกมพัฒนาการคิดของเด็กที่เกิดจากการเล่นของเด็กครูสามารถบอกได้ว่าเด็กมีความเข้าใจในความคิดรวบยอดของเรื่องนั้น ๆ อย่างไร เช่น เกมจับคู่สิ่งของ เกมโดมิโน เกมเรียงลำดับเหตุการณ์ก่อน-หลัง

3. เกมฝึกทักษะทางร่างกาย (Physical Game) หรือเกมพลศึกษาที่มีมากมายหลายชนิด ซึ่งรวมทั้งการฝึกกายบริหารประจำวันง่าย ๆ แต่นำมาฝึกทักษะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ฝึกการรับฟัง ฝึกการทำตามทิศทาง ฝึกการมีส่วนร่วมสำหรับเด็กเล็ก ๆ กติกาที่กำหนดไว้ควรง่ายไม่ยุ่งยาก และซับซ้อน เช่น เกมวิ่งไล่จับ เกมทำตามคำสั่ง เกมซ่อนหา

4. เกมเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา (Language Game) เกมฝึกทักษะทางภาษาเป็นเกมที่อาศัยจินตนาการและการใช้คำพูดโดยไม่ต้องใช้วัสดุใด ๆ เกมฝึกทักษะทางภาษาบางเกมจะส่งเสริมทักษะเกี่ยวกับความจำฝึกทักษะทางการฟัง หรือเกมการเดา เช่น เกมอะไรเอ่ย เกมตะลือกตุ๊กตัก

5. เกมทายบัตร (Card Game) เป็นบัตรที่ครูทำขึ้น ช่วยให้นักเรียนแยกความเหมือน ความต่าง ฝึกความจำเสริมทักษะอื่น ๆ ซึ่งครูจะต้องพิจารณาว่าจะเลือกเกมอะไรให้เหมาะสมกับความต้องการหรือจุดมุ่งหมายของเด็ก

6. เกมพิเศษ (Special Game) เกมนี้จะเล่นในโอกาสพิเศษ ครูอาจจะจัดให้เด็กเล่นเป็นครั้งคราวเช่น เกมล่าลายแทงชุมชนทรัพย์ เกมโจรสลัด เกมตามรอยเท้า ซึ่งเกมดังกล่าวจะต้องอาศัยความร่วมมือของเด็กเป็นอย่างมาก

สมชาติ กิจยรรยง (2543: 10-11) ได้แบ่งประเภทของเกมไว้ดังนี้

1. เกมละลายพฤติกรรม มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรม เกมจะช่วยอุ่นเครื่องและสร้างบรรยากาศแห่งการเปิดเผยตัวเองให้ผู้อื่นรู้จัก อันจะเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น และการทำกิจกรรมร่วมกันต่อไป

2. เกมเพื่อประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นเกมที่เน้นสาระรวบยอด เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทศนคติ ความเข้าใจ และก่อให้เกิดทักษะใหม่ๆ อันจะนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

3. เกมสนทนาการ เป็นการเสริมบรรยากาศให้มีความสนุกสนานรื่นเริง เพื่อให้คลายจากความตึงเครียด ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในการรวมกลุ่มหรือพบปะสังสรรค์

สรุปได้ว่า เกม คือ สิ่งเร้าที่ทำให้ผู้เล่นเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยฝึกทักษะต่างๆให้แก่ผู้เรียน เช่น ทักษะการสังเกต การจำแนก ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดกับสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น

5.1.3 ความมุ่งหมายของเกม

เกสินี โชติกเสถียร (2529: 76) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการใช้เกมประกอบการสอน ดังนี้

1. เพื่อสื่อความหมาย
2. เพื่อส่งเสริมในการตัดสินใจ
3. เพื่อให้รู้จักการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์
4. เพื่อให้รักความยุติธรรมและความถูกต้อง
5. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
6. เพื่อฝึกความจำและความคิดรวบยอด
7. เพื่อให้รู้จักปรับตัว
8. เพื่อให้มีความกล้าเพิ่มขึ้นในการแสดงออก กล้าพูด กล้าเขียน ตลอดจนฝึกการใช้กล้ามเนื้อและสายตาส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
9. เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานในการเรียน

สมชาติ กิจยรรยง (2543: 9) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการใช้เกมเพื่อการพัฒนาบุคลากร ดังนี้

1. เพื่อทำความรู้จักคุ้นเคยกันเมื่อแรกพบ
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้สนิทสนมกันเร็วขึ้นกว่าที่จะได้ทำความรู้จักตนเอง
3. เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในการทำกิจกรรม
4. เพื่อความสนุกสนานบันเทิงแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
5. เพื่อให้เกิดความกล้าที่จะแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม

สรุปได้ว่า การใช้เกมประกอบการสอนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกทักษะทั้งสี่ด้าน ส่งเสริมการพัฒนาด้าน ร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ ให้รู้จักปฏิบัติตามกฎ กติกา ให้มีลักษณะความเป็นผู้นำ การวางแผนในการทำงาน มีความเป็นประชาธิปไตย มีน้ำใจนักกีฬา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนั้นยังเพิ่มบรรยากาศในการเรียนการสอนอีกด้วย

5.1.4 ลักษณะที่ดีของเกม

อัจฉรา ชีวพันธ์ (2534: 4) ได้สรุปถึงลักษณะของเกมที่ดีไว้ดังนี้

1. เป็นเกมที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และมีลักษณะท้าทายความสามารถของเด็ก
2. มีคำสั่งและกติกาการเล่นที่ชัดเจน
3. เป็นเกมที่มีความสนุกสนาน ร่าเริง และได้รับความรู้หรือทักษะ

4. เป็นเกมที่เล่นเป็นทีมหรือเกมที่ไม่ทำให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับผู้ชนะ
5. ควรใช้อุปกรณ์ที่สามารถประดิษฐ์ขึ้นเองได้ง่ายๆ และสามารถดัดแปลงอุปกรณ์การสอนได้เป็นอย่างดี
6. เกมนั้นต้องช่วยให้เด็กเกิดความสนใจ มีความสนุกสนานในการเล่นพร้อมทั้งเป็นการฝึกทบทวนเนื้อหาจากบทเรียนด้วย
7. ถ้าการเล่นมีลักษณะเป็นการแข่งขัน ควรจะง่ายในการตรวจสอบและตัดสินให้คะแนน ต้องเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ลักษณะของเกมที่ดีนั้นควรเป็นเกมที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอน มีกติกาที่ชัดเจน สนุกสนาน และไม่ใช้เกมในการเล่นเพื่อเอาชนะ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากเนื้อหาและความสนุกสนานระกอบกันไปด้วย

5.1.5 ประโยชน์ของเกม

อัจจรา ชีวพันธ์ (2534: 3-4) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเกมประกอบการสอน ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดพัฒนาการทางด้านความคิดให้กับนักเรียน
2. ช่วยส่งเสริมทักษะการใช้ภาษา ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
3. ช่วยในการฝึกทักษะและทบทวนเนื้อหาวิชาต่างๆ
4. ช่วยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความสามารถที่มีอยู่
5. ช่วยประเมินผลการเรียนการสอน
6. ช่วยให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลิน และผ่อนคลายความตึงเครียดในการเรียน
7. ช่วยจูงใจและสร้างความสนใจของนักเรียนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามัคคี

รู้จักเอื้อเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

8. ช่วยฝึกความรับผิดชอบ และให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์
9. ช่วยให้ครูได้เห็นพฤติกรรมของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
10. ใช้เป็นกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เสริมบทเรียน และสรุปบทเรียนได้

สุจริต เพียรชอบ (2539: 206-207) กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นเกมไว้ดังนี้

1. ใช้เป็นกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เสริมบทเรียนและสรุปบทเรียน
2. เกมช่วยให้เด็กใช้ภาษาได้อย่างคล่องแคล่ว
3. เกมช่วยให้เด็กพัฒนาทางร่างกาย เด็กได้ใช้มือ ใช้ตา ได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ

ของร่างกาย

4. เกมช่วยพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก เด็กจะรู้จักให้ รู้จักรับ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรู้จักรับผิดชอบงานร่วมกัน

5. เกมช่วยให้เด็กได้มีการแสดงออกอย่างเต็มที่

6. เกมช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปโดยสะดวก

7. เกมช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญา เด็กได้มีโอกาสฝึกคิด ฝึกการตัดสินใจ

8. เกมช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

9. การเรียนการสอนโดยใช้เกม ร่วมให้เกิดการเรียนรู้และจำเนื้อหาวิชาได้ดีเท่ากับการเรียนจากตำรา เกมใช้เวลาเรียนน้อยแต่ได้เนื้อหาหมาก เกมจึงถ่ายทอดความรู้ได้ดีกว่าวิธีการสอนอื่นๆ

10. การใช้เกมช่วยให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา สร้างความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียนได้มากยิ่งขึ้น

11. เป็นการเพิ่มทักษะที่ดีแก่ผู้เรียนที่ละน้อยด้วยตัวของเขาเอง เพื่อสนองความต้องการของเขา

12. ช่วยเสริมการสอนของครูให้น่าสนใจยิ่งขึ้นและช่วยแก้ไขปัญหาการเรียนที่น่าเบื่อให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เกม เป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมในการสอนวิชาต่างๆ เพราะเกมเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ได้รับความสนใจ ทำให้ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน และยังเพิ่มทัศนคติที่ดีต่อการเรียนด้วย

5.1.6 ลักษณะของเกมประกอบการสอน

อัครา ชีวพันธ์ (2534: 4) ได้เสนอลักษณะของเกมประกอบการสอน ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ และมีความสนุกสนานในการเล่น พร้อมทั้งเป็นการฝึกทบทวนเนื้อหาด้วย

2. ใช้เวลาในช่วงสั้นๆ

3. มีคำสั่งและกติกาที่เด่นชัด ไม่ซับซ้อน

4. ในการเล่น ต้องมีการตรวจสอบถึงการให้คะแนน

5. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง

6. ไม่ควรเล่นเกมเสี่ยงดังรบกวนห้องอื่น

7. มีการจัดเตรียมสถานที่สำหรับเล่นให้ พร้อมอุปกรณ์

8. ในการเล่นเกม ควรเป็นสิ่งที่ง่ายหรือประดิษฐ์ขึ้นมาเอง

9. การเล่นนั้นควรมีให้นักเรียนมีการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกาย

สรุปได้ว่า ลักษณะของเกมประกอบการสอนที่ดีนั้น ควรเป็นเกมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการเคลื่อนไหวของร่างกาย สนุกสนาน เข้าใจ กติกาชัดเจน ใช้ระยะเวลาสั้น มีสถานที่เหมาะสม อุปกรณ์หาได้อย่างประหยัด พร้อมทั้งเป็นการส่งเสริมด้านสติปัญญาและทบทวนเนื้อหาการสอนได้ดีด้วย

5.1.7 การเลือกเกม

อัครา ชีวพันธ์ (2534: 4-5) กล่าวถึงวิธีการเลือกเกมประกอบการสอนไว้ ดังนี้

1. การใช้เกมแต่ละครั้ง ต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ว่าต้องการให้นักเรียนเกิดความรู้ด้านใด
2. การใช้เกมนั้นต้องมีส่วนช่วยให้ความมุ่งหมายของการสอนสัมฤทธิ์ผล และช่วยฝึกฝนทบทวนบทเรียน
3. ครูต้องวางแผนการสอนเป็นอย่างดี ว่าควรใช้เกมประกอบการสอนตอนใด และเน้นให้นักเรียนปฏิบัติตามเกณฑ์หรือระเบียบที่วางไว้ และควรอธิบายให้เข้าใจจุดมุ่งหมายของการเล่น และวิธีการเล่น
4. การเล่นเกม นั้น จะต้องช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เห็นคุณค่าของการเรียน มิใช่เล่นเกมเพื่อความสนุกเพียงอย่างเดียว
5. ในการเล่นแต่ละครั้ง ครูควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา การทำกิจกรรมร่วมกัน ความเอื้อเฟื้อ ความมีน้ำใจ ความร่วมมือกันระหว่างกันและกัน
6. กำหนดเวลาในการเล่นไว้ให้แน่นอน
7. ในการเล่นที่มีการแข่งขันเป็นกลุ่มควรจัดนักเรียนคละชั้น ทั้งนักเรียนเก่งและนักเรียนอ่อน เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสชนะ และรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

สุจิต เพียรชอบ (2539: 16) ได้เสนอแนะหลักการเลือกเกมไว้ ดังนี้

1. เกมจะต้องช่วยให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมาย
2. เกมจะต้องเป็นประโยชน์ตามที่ครูต้องการ คือ เกมจะช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนเรื่องที่เรียนอยู่ เด็กสามารถประเมินผลตนเองได้ ทำให้เด็กมีความก้าวหน้าในด้านทักษะและความสามารถของตนเอง ช่วยฝึกความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาและช่วยให้ครูสังเกตเด็ก ศึกษาเด็กแต่ละคนเพื่อจะหาทางปรับปรุงและส่งเสริมเด็กต่อไป

3. เกมนั้นจะต้องเหมาะสมกับเด็ก คือ จะต้องมีความอธิบายการเล่นอย่างชัดเจน เกมไม่ยากเกินไป ควรเลือกเกมให้เหมาะสมกับเด็ก ควรเปิดโอกาสให้เด็กกลุ่มอ่อนชนะบ้างเพื่อส่งเสริมให้กำลังใจและก่อให้เกิดความรู้สึกสัมฤทธิ์ผล อันจะก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน

4. เกมนั้นจะต้องใช้เวลาและสถานที่ให้เหมาะสม เกมที่ใช้เวลานานเกินไปจะทำให้เด็กหมดความสนใจและได้ผลต่อการเรียนน้อย ครูจึงต้องกำหนดเวลาทดลองกับนักเรียนให้แน่ชัด

5. รูปแบบของเกมน่าสนใจ หากเกมใดต้องมีอุปกรณ์การเล่น ควรทำด้วยฝีมือพอสมควร เพื่อเป็นแรงจูงใจ เช่น มีสีสะดุดตา สวยงาม และครูอาจให้เด็กช่วยกันคิดเกมที่น่าสนใจบ้าง

สรุปว่า เพื่อให้การเล่นเกมในการเรียนการสอนมีประโยชน์อย่างแท้จริง ครูผู้สอนต้องเตรียมการสอนแต่ละครั้ง กำหนดคัดเลือกเกม ขั้นตอน เวลา สถานที่ และวางจุดมุ่งหมายของการเล่นเกมให้ถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน หากได้ทราบถึงแนวการสอนที่ถูกต้องวิธีและรู้จักปรับปรุงเกมการสอนให้ดีขึ้นย่อมจะทำให้การเรียนการสอนมีชีวิตชีวามากขึ้น

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกม

5.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ฟิลินสัน (Filinson. 1997: 70) ได้ศึกษาเรื่องเกมทำให้เกิดความร่วมมือเป็นการพัฒนาลักษณะนิสัยของเด็กในการเข้าสังคม ได้ทดลองกับเด็กชายและเด็กหญิง จำนวน 20 คน เพื่อเปรียบเทียบการเข้าสู่สังคมในนิสัยที่เป็นบวก โดยใช้เกม สรุปว่า หลังจากการใช้เกมแล้วลักษณะการเข้าสังคมในด้านบวกสูงขึ้น

คาริสัน (Carison. 1999: 230-236) ได้ทำการศึกษาการเล่นเกม โดยมีการดำเนินการทั้งหมด 7 ระยะ กับเด็กเกรด 2 จำนวน 24 คน เป็นผู้สาธิตการร่วมมือในการแก้ปัญหา เป้าหมายคือความสนุกสนาน กิจกรรมนี้ใช้เวลา 30 นาที และเป็นการเรียนรู้การทำงานเป็นหมู่คณะ ครูประจำชั้นใช้เกมเข้าไปในตอนเริ่มเรียน การประเมินผลนั้นจะติดตามผลทุกช่วงเวลาโดยใช้คำถาม คำตอบของนักเรียนและครูประจำชั้นให้ข้อคิดเห็นในการประเมิน มีการสังเกตโดยตรงจากการเล่นเกมต่างๆ ผลพบว่าเด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือเกิดขึ้น มีการรวมกลุ่ม มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น

5.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ธัญลักษณ์ ลีชวนคำ (2544: 49) ได้ศึกษาการคิดวิเคราะห์ของเด็ปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษามิติสัมพันธ์ พบว่า เด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษามิติสัมพันธ์มีการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พรเพ็ญ ศรีวิรัตน์ (2546 : 31) ได้ศึกษาเรื่อง การคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นเกมฝึกทักษะ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นเกมฝึกทักษะกับการเล่นตามมุม ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่เล่นเกมฝึกทักษะมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่เล่นตามมุมมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมฝึกทักษะกับเด็กปฐมวัยที่เล่นตามมุมมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกัน

รติกร รัญญะอุดม (2547: 51) ได้ศึกษาผลของการใช้เกมการศึกษามิติสัมพันธ์ที่มีต่อการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนสุเหร่าดอนสะแก เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีการคิดเชิงเหตุผลได้มากขึ้นหลังจากได้รับการใช้เกมการศึกษามิติสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุริศา สุขุมวรรณ (2548: 50) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมประเภทเกมที่มีต่อการพัฒนาลักษณะนิสัยของเด็กปฐมวัย พบว่า ลักษณะนิสัยของเด็กปฐมวัยภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมประเภทเกมมีการพัฒนาสูงกว่าก่อนเข้าร่วม โดยรวมและรายด้านทุกด้าน

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าการใช้เกมประกอบการสอน ทำให้บทเรียนน่าสนใจ และช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนด้วยวิธีปกติธรรมดา รวมทั้งการสอนด้วยวิธีเกมนั้น ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งมีขั้นตอนและรายละเอียด ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร จำนวน 197 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 49 คน สุ่มครึ่งใจเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น จำนวน 32 คน และสุ่มอย่างง่ายเพื่อเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน เป็นนักเรียนชาย 7 คน นักเรียนหญิง 8 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น
2. โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น มีลำดับขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดจากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะ

1.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ให้สอดคล้องและครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวน 70 ข้อ

1.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นที่สร้างขึ้น ไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ตรวจสอบรายละเอียดแล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์ อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง และ อาจารย์กมล ประทีปธีรานันท์ พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เนื้อหาและนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำแบบสอบถามทั้ง 70 ข้อ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้

1.4 นำแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสุทธาวาส สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจวิเคราะห์ หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % ซึ่งแบ่งนักเรียนออกเป็น 25 % ที่ได้คะแนนสูง และ 25 % ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อของทั้งสองกลุ่มมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้สูตร t-test แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า t ระหว่าง 2.00 – 6.83 ได้จำนวน 55 ข้อ มาใช้ในการทดลอง

1.5 นำแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นที่คัดเลือกไว้ในข้อ 1.4 มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบัค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9672

1.6 นำแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นแล้วนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีข้อความจำนวน 55 ข้อ จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิด และการแสดงออกของนักเรียน จึงขอความร่วมมือจากนักเรียนโดยให้ตอบตามความเป็นจริงของนักเรียน
2. แบบสอบถามฉบับนี้ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด จึงขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามฉบับนี้ตามความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
3. ในการตอบให้นักเรียนเลือกตอบว่าข้อความใดเป็นความจริงสำหรับนักเรียนมากน้อยเพียงใด

โดยทำเครื่องหมาย (✓) ในข้อความแต่ละข้อที่นักเรียนเลือก ดังนี้

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนมากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนมาก
จริงปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนปานกลาง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
<u>ด้านความน่ารัก</u>					
0. ฉันยิ้มแย้มแจ่มใสเสมอขณะอยู่กับเพื่อน					
<u>ด้านความน่ารักพร</u>					
0. ฉันแสดงกิริยาสุภาพอ่อนโยนกับเพื่อน					
<u>ด้านความน่ารักใจ</u>					
0. เพื่อนชอบให้ฉันอธิบายบทเรียนให้แก่เขา					
<u>ด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล</u>					
0. ฉันพูดจาให้กำลังใจเพื่อนในยามที่เพื่อนเสียใจหรือ ท้อแท้หมดหวัง					
<u>ด้านการอดทนต่อถ้อยคำ</u>					
0. ฉันรับฟังสิ่งที่เพื่อนพูดโดยไม่ขัดจังหวะ					
<u>ด้านการแถลงเรื่องลำลึก</u>					
0. ฉันอธิบายเรื่องที่ยุ่งยากให้เพื่อนเข้าใจด้วยความอดทน					
<u>ด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิด</u>					
0. เมื่อมีเวลาว่าง ฉันชักชวนเพื่อนทำกิจกรรมที่เพลิดเพลิน เช่น อ่านหนังสือ ช้อมดนตรี เล่นกีฬา					

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น กำหนดไว้ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้แก่ ข้อ 1,2,3,4,5,6,9,10,11,12,13,14,21,22,23,24,26, 27,28,29,30,35,36,37,38,39,40,41,42,47,48,49,53,54,55

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ได้แก่ ข้อ 7,8,15,16,17,18,19,20,25,31,32,33,34,43,44, 45,46,50,51,52

ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังนี้

จริงมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริงมาก	ให้	4	คะแนน
จริงปานกลาง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนนดังนี้

จริงมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริงมาก	ให้	2	คะแนน
จริงปานกลาง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์การจัดระดับคะแนนความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับคะแนนความเป็นกัลยาณมิตรระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับคะแนนความเป็นกัลยาณมิตรระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับคะแนนความเป็นกัลยาณมิตรระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับคะแนนความเป็นกัลยาณมิตรระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับคะแนนความเป็นกัลยาณมิตรระดับน้อยที่สุด

2. โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น เป็นโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มาใช้ในการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรให้กับนักเรียนวัยรุ่น โดยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิก ภายในกลุ่ม มีการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม มีเทคนิคคือ กิจกรรมกลุ่ม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง และเกม โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาบทความ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตร กิจกรรมกลุ่ม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง และเกม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมการฝึกความเป็น กัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

2.2 สร้างโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นโดยกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา ระยะเวลาที่ใช้ สถานที่ กิจกรรม ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

2.3 นำโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นที่สร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ตรวจสอบรายละเอียด แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์ อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง และอาจารย์กมล ประทีปธีรานันท์ พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา นิยามศัพท์เฉพาะ กิจกรรม วิธีดำเนินการ และการประเมินผล จากนั้นผู้วิจัยนำโปรแกรมไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

2.4 นำโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนโรงเรียนวัดสุทธาราม สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 15 คน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

2.5 โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยทำการทดลอง 14 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที สัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นเวลา 7 สัปดาห์ ในเวลา 15.30-16.30น. ตั้งแต่วันที่ 14 ธันวาคม 2549 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2550 โดยแต่ละครั้งจะเป็นการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นในแต่ละด้าน ดังนี้

ตาราง 1 ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง

วัน/เดือน/ปี	เวลา	รายการทดลอง
วันพฤหัสบดีที่ 14 ธันวาคม 2549	15.30-16.30น.	ปฐมนิเทศ : ความหมายของกัลยาณมิตร วัตถุประสงค์ บทบาท หน้าที่ของผู้วิจัย และของนักเรียน ในการเข้าร่วม โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตร ของนักเรียนวัยรุ่น
วันอังคารที่ 19 ธันวาคม 2549	15.30-16.30น.	ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านความน่ารัก : การยิ้มแย้มทักทาย เพื่อนด้วยท่าทีที่อบอุ่นเป็นมิตร

ตาราง 1 (ต่อ)

วัน/เดือน/ปี	เวลา	รายการทดลอง
วันพฤหัสบดีที่ 21 ธันวาคม 2549	15.30-16.30น.	ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านความน่ารัก : มีความจริงใจ และ ยินดีกับความสำเร็จของเพื่อน
วันอังคารที่ 26 ธันวาคม 2549	15.30-16.30น.	ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านความน่ารัก : การแสดงกิริยา วาจาที่สุภาพ
วันพฤหัสบดีที่ 28 ธันวาคม 2549	15.30-16.30น.	ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านความน่ารัก : การแต่งกาย ถูกกาลเทศะ
วันพฤหัสบดีที่ 4 มกราคม 2550	15.30-16.30น.	ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านความน่ารัก : การให้ความ ช่วยเหลือเพื่อน และการให้ความร่วมมือ กับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับ มอบหมาย
วันอังคารที่ 9 มกราคม 2550	15.30-16.30น.	ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านความน่ารัก : การตั้งใจเรียน และมีความกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียน อยู่เสมอ
วันพฤหัสบดีที่ 11 มกราคม 2550	15.30-16.30น.	ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล : การพูดให้ กำลังใจเพื่อน การพูดส่งเสริมเพื่อน ในทางที่ดีการไม่นินทาว่าร้ายเพื่อน และการแนะนำเพื่อนให้ทำกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ของโรงเรียน
วันอังคารที่ 16 มกราคม 2550	15.30-16.30น.	ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านการอดทนต่อถ้อยคำ : การฟัง อย่างตั้งใจ

ตาราง 1 (ต่อ)

วัน/เดือน/ปี	เวลา	รายการทดลอง
วันพฤหัสบดีที่ 18 มกราคม 2550	15.30-16.30น.	ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านการอดทนต่อถ้อยคำ : การรับฟัง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเพื่อน ระงับความโกรธเมื่อเพื่อนพูดในสิ่งที่ไม่ ถูกใจ
วันอังคารที่ 23 มกราคม 2550	15.30-16.30น.	ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านการแถลงเรื่องล้าลึก : การอธิบาย บทเรียนให้เพื่อนเข้าใจ
วันพฤหัสบดีที่ 25 มกราคม 2550	15.30-16.30น.	ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านการแถลงเรื่องล้าลึก : การพูด ประนีประนอมความขัดแย้งระหว่าง เพื่อน
วันอังคารที่ 30 มกราคม 2550	15.30-16.30น.	ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิด : การไม่ ชักจูงเพื่อนไปใช้เวลาว่างในการเล่นเกม คอมพิวเตอร์ การไม่ชักจูงเพื่อนให้หนี เรียน และ การไม่ชักจูงเพื่อนให้ไปยุ่ง เกี่ยวกับสิ่งเสพติดและการพนัน
วันพุธที่ 31 มกราคม 2550	15.30-16.30น.	ปัจฉิมนิเทศ : สรุปการเรียนรู้ที่ได้จาก การเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็น กัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ประโยชน์และข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น และ โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

2. ขอหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสุทธาราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 100 คน ตอบแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น และเข้าร่วม โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ในการทดลองเครื่องมือ (Try out)

3. ขอหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทองเพลง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ตอบแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น และเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการทดลองแบบ One Group Pretest Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : 60)

ตาราง 2 แสดงแบบแผนการวิจัยแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

สอบก่อนการทดลอง	ทดลอง	สอบหลังการทดลอง
T_1	X	T_2

ความหมายของสัญลักษณ์

T_1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง เป็น Pretest
T_2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง เป็น Posttest
X	แทน	การเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. ขั้นก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยให้นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวัดทองเพลง เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ทำแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตร แล้วคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 49 คน สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น จำนวน 32 คน และสุ่มอย่างง่ายเพื่อเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 15

คน เป็นนักเรียนชาย 7 คน นักเรียนหญิง 8 คน จากนั้นจึงดำเนินการตามโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

2. ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองโดยปฏิบัติตามโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรทั้งหมด 14 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เป็นเวลา 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง สถานที่ โรงเรียนวัดทองเพ่ง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

3. ขั้นตอนหลังการทดลอง

หลังเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ตอบแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นอีกครั้งและนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามดังกล่าวเป็นคะแนนหลังทดลอง

นำคะแนนที่ได้ก่อนและหลังทดลอง จากแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น มาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้ t-test เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : 125-126)

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้ t-test Dependent (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : 165)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนที่เป็นประชากร
n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรม
$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-test for Dependent Samples
ΣD	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนแบบสอบถามก่อนและหลังการทดลอง
ΣD^2	แทน	ผลรวมของผลต่างกำลังสองของคะแนนแบบสอบถามก่อนและหลังการทดลอง
P	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น
2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วม

โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น โดยการคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น โดยการทดสอบ t-test for Dependent Samples

ผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการวิเคราะห์ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (N = 197)

ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเป็นกัลยาณมิตร
1. ด้านความน่ารัก	3.84	0.61	มาก
2. ด้านความน่าเคารพ	3.51	0.54	มาก
3. ด้านความน่าเจริญใจ	3.11	0.63	ปานกลาง
4. ด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล	3.70	0.33	มาก
5. ด้านการอดทนต่อถ้อยคำ	3.27	0.70	ปานกลาง
6. ด้านการแถลงเรื่องล้าลึก	3.33	0.83	ปานกลาง
7. ด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิด	3.42	0.71	ปานกลาง
ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น	3.45	0.45	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นรายด้านพบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้านความน่ารัก ด้านความน่าเคารพ และด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก และความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านความน่าเจริญใจ ด้านการอดทนต่อถ้อยคำ ด้านการแถลงเรื่องล้าลึก และด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิดของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบระดับความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (n = 15)

ความเป็นกัลยาณมิตร ของนักเรียนวัยรุ่น	ก่อนการทดลอง		ระดับ	หลังการทดลอง		ระดับ
	$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านความน่ารัก	3.46	0.41	ปานกลาง	4.18	0.34	มาก
2. ด้านความน่าเคารพ	2.99	0.26	ปานกลาง	4.01	0.50	มาก
3. ด้านความน่าเจริญใจ	2.47	0.38	น้อย	3.78	0.57	มาก
4. ด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล	2.88	0.30	ปานกลาง	4.11	0.45	มาก
5. ด้านการอดทนต่อถ้อยคำ	2.90	0.30	ปานกลาง	3.96	0.42	มาก
6. ด้านการแถลงเรื่องลำลึก	3.02	0.66	ปานกลาง	4.13	0.52	มาก
7. ด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิด	2.89	0.55	ปานกลาง	4.14	0.55	มาก
ความเป็นกัลยาณมิตร ของนักเรียนวัยรุ่น	2.93	0.19	ปานกลาง	4.03	0.39	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ระดับความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ระดับความเป็นกัลยาณมิตรโดยภาพรวมของนักเรียนวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้นอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาระดับความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นรายด้าน พบว่า ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ระดับความเป็นกัลยาณมิตร ด้านความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับน้อย ด้านความน่ารัก ด้านความน่าเคารพ ด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล ด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล ด้านการอดทนต่อถ้อยคำ ด้านการแถลงเรื่องล้าลึก และด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิด อยู่ในระดับปานกลาง และภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ระดับความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นในแต่ละด้าน เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก

ตาราง 5 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึก
ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (n = 15)

ความเป็นกัลยาณมิตร ของนักเรียนวัยรุ่น	กลุ่มทดลอง	$\bar{x}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t	p
1. ด้านความน่ารัก	ก่อนทดลอง	3.46	0.41	10.86	12.86	4.681**	0.008
	หลังทดลอง	4.18	0.34				
2. ด้านความน่าเคารพ	ก่อนทดลอง	2.99	0.26	15.20	18.94	7.795**	0.006
	หลังทดลอง	4.01	0.50				
3. ด้านความน่าเจริญใจ	ก่อนทดลอง	2.47	0.38	19.63	31.61	7.790**	0.000
	หลังทดลอง	3.78	0.57				
4. ด้านการรู้จักพูดให้ ได้ผล	ก่อนทดลอง	2.88	0.30	18.42	27.27	8.260**	0.001
	หลังทดลอง	4.11	0.45				
5. ด้านการอดทนต่อ ถ้อยคำ	ก่อนทดลอง	2.90	0.30	15.89	20.28	8.276**	0.005
	หลังทดลอง	3.96	0.42				
6. ด้านการแถลงเรื่อง ล้าลึก	ก่อนทดลอง	3.02	0.66	16.67	29.11	4.947**	0.014
	หลังทดลอง	4.13	0.52				
7. ด้านการไม่ชักนำใน ทางที่ผิด	ก่อนทดลอง	2.89	0.55	18.83	30.21	6.798**	0.011
	หลังทดลอง	4.14	0.55				
ความเป็นกัลยาณมิตร ของนักเรียนวัยรุ่น	ก่อนทดลอง	2.93	0.19	16.58	20.87	12.829**	.001
	หลังทดลอง	4.03	0.39				

**t (.01 : 14) = 2.624

จากตาราง 5 พบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึก
ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นทั้งโดยรวมและรายด้าน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร จำนวน 197 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 49 คน สุ่มใจเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น จำนวน 32 คน และสุ่มอย่างง่ายเพื่อเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน เป็นนักเรียนชาย 7 คน นักเรียนหญิง 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการทดลองดังนี้

1. แบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น
2. โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

วิธีดำเนินการทดลอง

การดำเนินการทดลองมีลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวัดทองเพลง เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ทำแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตร แล้วคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 49 คน สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น จำนวน 32 คน และสุ่มอย่างง่ายเพื่อเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน เป็นนักเรียนชาย 7 คน นักเรียนหญิง 8 คน จากนั้นจึงดำเนินการตามโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

2. ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองโดยปฏิบัติตามโปรแกรมฝึกความเป็นกัลยาณมิตร ทั้งหมด 14 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เป็นเวลา 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง สถานที่ โรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

3. ขั้นตอนหลังการทดลอง

หลังเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ตอบแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นอีกครั้งและนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามดังกล่าวเป็นคะแนนหลังทดลอง

นำคะแนนที่ได้ก่อนและหลังทดลอง จากแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น มาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น
2. เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น โดยการทดสอบ (t-test for dependent samples)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้ามียังต่อไปนี้

1. ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นรายด้านพบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้าน

ความน่ารัก ด้านความน่าเคารพ และด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก และความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านความน่าเจริญใจ ด้านการอดทนต่อถ้อยคำ ด้านการแถลงเรื่องล้าลึก และด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิดของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นทั้งโดยรวมและรายด้าน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ผลการศึกษาครั้งนี้ปรากฏ ดังนี้

1. ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นรายด้านพบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้านความน่ารัก ด้านความน่าเคารพ และด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก และความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านความน่าเจริญใจ ด้านการอดทนต่อถ้อยคำ ด้านการแถลงเรื่องล้าลึก และด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิดของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง จากการผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนวัยรุ่นยังไม่มีความเป็นกัลยาณมิตรเท่าที่ควร ซึ่งความเป็นกัลยาณมิตรด้านความน่ารัก ด้านความน่าเคารพ และด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล ที่อยู่ในระดับมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการยิ้มแย้มทักทายเพื่อน มีความจริงใจต่อเพื่อน การแต่งกายถูกกาลเทศะ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน ไม่นินทาว่าร้ายเพื่อน ส่วนความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ด้านความน่าเจริญใจ ด้านการอดทนต่อถ้อยคำ ด้านการแถลงเรื่องล้าลึก และด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิดที่อยู่ในระดับปานกลาง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการตั้งใจเรียน การยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การอธิบายบทเรียนต่างๆ ให้เพื่อนเข้าใจ การไม่ชักจูงเพื่อนหนีเรียน การไม่ชักจูงเพื่อนไปใช้เวลาว่างเล่นเกมคอมพิวเตอร์ การไม่ชักจูงเพื่อนไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดและการพนัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เด็กวัยรุ่นเริ่มที่จะเห็นความสำคัญของเพื่อน มีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมากขึ้น มีการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน วัยรุ่นจะเริ่มสนใจเพื่อน และการสร้างมิตรภาพ วัยรุ่นจะมีความเข้าใจดีว่าเพื่อนมีความรู้สึกต่อตนเองอย่างไร ถ้าวัยรุ่นได้รับการนิยามยกย่องจากเพื่อนฝูงมากเพียงใด ย่อมทำให้เขามีลักษณะเป็นมิตรน่าคบ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุพัตรา สุภาพ (2526: 71) ที่กล่าวว่า วัยรุ่นพยายามที่จะยอมรับและคล้อยตามความคิดเห็น การกระทำทุกอย่างของเพื่อน ผู้เป็นที่รักใคร่และนิยามยกย่องของกลุ่ม ทั้งๆ ที่บางครั้งอาจรู้สึกไม่เต็มใจก็ตาม และบางครั้งจะพยายามแสดงตัวโอ้อวด เพื่อให้เพื่อนประทับใจในความสามารถของตน และสอดคล้องกับคำกล่าวของ

สุชา จันทน์เอม (2542: 153-154) ที่กล่าวว่า วัยรุ่นพยายามที่จะหาเพื่อนที่มีรสนิยมเหมือนกัน เพื่อที่จะเอาใจคบหาสมาคมพูดคุยสังสรรค์กัน กลุ่มของเด็กวัยรุ่นมีอิทธิพลอย่างมากต่อความประพฤติ การแต่งกาย กิริยาท่าทาง มีการพยายามเลียนแบบกัน เพื่อให้เกิดการยอมรับ แม้ว่าการกระทำบางอย่าง จะทำไปเพื่อความโก้เก๋และเพื่อให้เกิดเป็นจุดสนใจขึ้น แม้จะขัดต่อสายตาผู้ใหญ่ก็ตาม

ผลงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูลีพร เหม้าพรหมมินทร์ (2546: 42) ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนรายด้าน พบว่า ด้านการสนใจความรู้สึกซึ่งกันและกัน และด้านการพูดให้กำลังใจกันอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อน ด้านการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่ทำลายมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกชัย ฉายสิ่ว (2547: 99) ที่พบว่ามนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนโดยรวมและรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 509 คน อยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิรติ ศรีวิเชียร (2537: 76-81) ที่ศึกษาความเป็นกัลยาณมิตรของนักศึกษาครุศาสตร์วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา พบว่า นักศึกษาหญิงและนักศึกษาชายมีความเป็นกัลยาณมิตรไม่แตกต่างกัน และพบว่านักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ชั้นปีใดก็มีความเป็นกัลยาณมิตรไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสูง มีความเป็นกัลยาณมิตรมากกว่านักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำ

2. ความเป็นกัลยาณมิตรโดยรวมและรายด้านของนักเรียนวัยรุ่นหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เมื่อพิจารณาความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นรายด้านพบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรในด้านความน่าเชื่อถือ ได้แก่ การตั้งใจเรียน และมีความกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่เสมอ นักเรียนมีการพัฒนาความเป็นกัลยาณมิตรมากที่สุด ส่วนความเป็นกัลยาณมิตรด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิด ได้แก่ การไม่ชักจูงเพื่อนไปใช้เวลาว่างในการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ การไม่ชักจูงเพื่อนให้หนีเรียน การไม่ชักจูงเพื่อนให้ไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดและการพนัน ความเป็นกัลยาณมิตรด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล ได้แก่ การพูดให้กำลังใจเพื่อน การพูดส่งเสริมเพื่อนในทางที่ดี ไม่นินทาว่าร้ายเพื่อน การแนะนำเพื่อนให้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของโรงเรียน ความเป็นกัลยาณมิตรด้านการแถลงเรื่องล้าลึก ได้แก่ การอธิบายบทเรียนให้เพื่อนเข้าใจ การพูดประนีประนอมความขัดแย้งระหว่างเพื่อน ความเป็นกัลยาณมิตรด้านการอดทนต่อถ้อยคำ ได้แก่ การตั้งใจฟังเพื่อนพูด รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเพื่อน ระวังความโกรธเมื่อเพื่อนพูดในสิ่งที่ไม่ถูกใจ ความเป็นกัลยาณมิตรด้านความน่าเคารพ ได้แก่ แสดงกิริยาจากที่สุภาพ การแต่งกายถูกกาลเทศะ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย และ

ความเป็นกัลยาณมิตรด้านความน่ารัก ได้แก่ การยิ้มแย้มทักทายเพื่อนด้วยท่าที่อบอุ่นเป็นมิตร มีความจริงใจ ยินดีกับความสำเร็จของเพื่อน ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น นักเรียนวัยรุ่นมีความเป็นกัลยาณมิตรเพิ่มขึ้นรองลงมาเรียงตามลำดับ ทั้งนี้เพราะว่าในระหว่างทดลอง ผู้วิจัยได้จัดประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างความเป็นกัลยาณมิตรโดยผู้วิจัยดำเนินการให้นักเรียนได้มีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ กลุ่มสัมพันธ์ บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง และ เกม ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนโดย 1) ขั้นมีส่วนร่วม เป็นขั้นที่นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม หรือ คิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการ เรียนรู้ด้วยตนเอง ผลจากการเรียนรู้จะเกิดจากตัวผู้เรียนโดยตรง นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการทำกิจกรรมในฐานะสมาชิกของกลุ่ม โดยผู้วิจัยคอยแนะนำสร้างบรรยากาศ 2) ขั้นวิเคราะห์ เป็นขั้นที่นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้จากการที่ให้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น รู้จักตนเองดีขึ้น และสามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม 3) ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มมาสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งนักเรียนสามารถนำหลักการนั้นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความเป็นกัลยาณมิตร 4) ขั้นประเมินผล นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มโดยร่วมกันอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะติชมร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทศพร มณีศรีขำ (2539: 2-3) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการที่สามารถพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยผู้เรียนจะให้ความสนใจและไม่เบื่อหน่ายการเรียน ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาตนเองและกลุ่มก็จะดำเนินไปด้วยความสำเร็จ บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2548: 358) ที่กล่าวว่าบทบาทสมมติ เป็นการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมา และให้ผู้เรียนเข้าสวมบทบาทนั้นและแสดงออกมาตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก ดังนั้นวิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจและน่าติดตามอีกด้วย และแนวคิดของ วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542: 33) ที่กล่าวว่ากรณีตัวอย่างเป็นวิธีการสอน ซึ่งใช้กรณีหรือเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงมาดัดแปลง และใช้เป็นตัวอย่างในการเรียน ให้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายเพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกฝนหาทางแก้ปัญหาในวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้รับอย่างถี่ถ้วน การอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่างๆ ที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริงซึ่งมีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนมีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ กำพล ดำรงค์วงศ์ (2535:11) ที่กล่าวว่า เกม เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี สำหรับนักเรียนเพราะเกมเป็นกิจกรรมที่นักเรียนกระทำด้วยตนเอง การใช้เกมจึงเป็นประสบการณ์ตรง

ที่นักเรียนได้รับการสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดมีความคิดริเริ่ม เกิดจินตนาการอันเป็นการแสดงถึงความก้าวหน้าทางระดับสติปัญญาของนักเรียน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรม โดยสังเกตความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งนักเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีความกระตือรือร้นและสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยจัดกิจกรรมในลักษณะ กลุ่มสัมพันธ์ บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง และเกม ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างอิสระ นักเรียนเกิดความสนุกสนานจากกิจกรรมสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความไว้วางใจและอบอุ่นในการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนจึงมีความพึงพอใจและมาเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เกิดความเข้าใจและยอมรับกันและกัน เกิดความซาบซึ้ง เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรซึ่งทำให้ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้น

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของ มยุรี เสมใจดี (2546: 57) ที่ได้ศึกษา ผลของกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความมีน้ำใจต่อเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพิ่มขึ้นหลังการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความมีน้ำใจต่อเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ ผลการศึกษาค้นคว้าของ เสาวนีย์ หงษ์ทอง (2539: 60) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้บทบาทสมมติแบบมีบทและแบบไม่มีบท ที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติแบบมีบทและไม่มีบท มีการพัฒนาการปรับตัวกับเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของ ธนินทร จ่านองผล (2547: 55) ที่ได้ทำการศึกษการใช้กรณีตัวอย่างที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดภาชี เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า ภายหลังการทดลอง นักเรียนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาถูกรุ่นเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ ผลการศึกษาค้นคว้าของ รติกร ธัญญะอุดม (2547: 51) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้เกมการศึกษามิติสัมพันธ์ที่มีต่อการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนสุเหร่าดอนสะแก เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีการคิดเชิงเหตุผลได้มากขึ้นหลังจากได้การใช้เกมการศึกษามิติสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น จากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จึงสรุปได้ว่า โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นมีผลทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีความเป็นกัลยาณมิตรเพิ่มสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 เนื่องจากโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นใช้เทคนิคต่างๆ ซึ่งได้แก่ กลุ่มสัมพันธ์ บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง และ เกม ดังนั้นผู้ที่จะนำไปใช้ควรมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเทคนิคต่างๆอย่างถ่องแท้

1.2 ควรมีการติดตามผลนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม ของนักเรียนหลังสิ้นสุดการทดลอง 3 เดือน หรือ 6 เดือน เพื่อดูว่านักเรียนมีความเป็นกัลยาณมิตรเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรทดลองการใช้โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

2.2 ควรสร้างโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้เทคนิคอื่นๆ เช่น การให้คำปรึกษากลุ่ม การใช้ชุดการแนะแนว หรือ การใช้ชุดฝึกอบรวม เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กำพล ดำรงค์วงศ์. (2535,พฤษภาคม). “เกม” , วารสารกองทุนสงเคราะห์. 5(39) : 11.
- กীরติ ศรีวิเชียร และคณะ. (2537). รายงานการวิจัย เรื่อง ความเป็นกัลยาณมิตรของนักศึกษา ครุศาสตร์วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา. ทางวิชาการราชภัฏกรุงเทพฯ ปีที่ 1, ฉบับที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 หน้า 76-81.
- เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. (2534). การสอนและการฝึกอบรมทางการบริหารโดยวิธีกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- เกศินี โชติกเสถียร. (2529). เอกสารประกอบการสอนเทคโนโลยี 320 การใช้เทคโนโลยีทางการสอนในห้องเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- แก้วจิต มากปาน. (2540). การเปรียบเทียบผลของการฝึกการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กับกิจกรรมกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ด้านสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คมเพชร ฉัตรสุกกุล. (2530). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูลีพร เหง้าพรหมินทร์. (2546) .การศึกษาและพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- ชูชัย สมितिไกร. (2527). สรุปคำบรรยายวิชาการฝึกงานด้านการให้คำปรึกษา. เชียงใหม่ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ถวิลวัลย์ อัมรินทร์. (2543). การศึกษาความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ จังหวัดนครปฐม.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร
- ทศพร มณีศรีขำ. (2539). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสำหรับครู. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทศนา แหมมณี. (2536). ช่วยครูฝึกประชาธิปไตยให้แก่เด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ทิตินา แชนมณี. (2548). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนิกันต์ สิริพิเชียร. (2543) การเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติ เทคนิคแม่แบบและกรณีตัวอย่าง เพื่อพัฒนาการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- ธนิทร จ้างค์ผล. (2547) ผลของการใช้กรณีตัวอย่างที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดภาษี เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- ธัญลักษณ์ ลิขวนคำ. (2544). การคิดวิจารณ์ญาณของเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษามิติสัมพันธ์. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา ชงัดเวช. (2541). ผลของการใช้กรณีตัวอย่างควบคู่กับการเสริมแรงทางสังคม ที่มีต่อการดูแลตนเองของสตรีมีครรภ์แรก ในระยะก่อนคลอด โรงพยาบาลตำรวจ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- นิพนธ์ ไทยพานิช. (2535) การนิเทศแบบคลินิก : การนิเทศแบบมีส่วนร่วม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญโชติ นุ่มปาน. (2537). ผลการใช้เกมคณิตศาสตร์ที่มีต่อเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- ประนอม เดชชัย. (2531). นวัตกรรมการเรียนการสอนและแนวปฏิบัติสังคมศึกษา. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิ่น มุทุกันต์. (2545, พฤษภาคม-มิถุนายน). การคบมิตร. พ.ศ.ล. 35 (235) : 13-18.
- เปรมใจ บุญประสพ. (2545). ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบางกะปิ สังกัด กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.

- พรพรรณ กลิ่นเกษร. (2538) การเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติกับการใช้กรณีตัวอย่างที่มี
ต่อทัศนคติการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนหนองหลวง
อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- พรเพ็ญ ศรีวิรัตน์. (2546). การคิดอย่างมีวิจารณญาณของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นเกมฝึกทักษะ.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2531) .พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ . พิมพ์ครั้งที่ 4 .
กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.
- พระธรรมกิตติวงศ์. (2548) .คำวัด. กรุงเทพฯ : เลียงเชียง.
- พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต. (2538). ธรรมานุญชีวิต : พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม. พิมพ์ครั้งที่ 177.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2545). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม .พิมพ์ครั้งที่ 10.
กรุงเทพฯ : สื่อตะวัน.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 11.
กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุภาวิชัย วิราม. (2545). การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรตามหลักพุทธจริย
ศาสตร์ ทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดปากน้ำวิทยาคมและ
โรงเรียนสุวรรณพลับพลาวิทยาคม .วิทยานิพนธ์ อ.ม. (จริยศาสตร์ศึกษา) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ถ่ายเอกสาร.
- พระราชันนทมนี (ม.ป.ป.). ปาฐกถาธรรมเรื่องอบายมุข .ม.ป.พ.
- พระราชวรมนี (2539) .พุทธธรรม. ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กรมการศาสนา.
- พวงแก้ว เนตรโอภารักษ์. (2533). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือร่วมใจในการอภิปราย
กลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแหลม จังหวัดนครปฐม .ปรินูญานิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543) . วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- พุทธทาสภิกขุ. (2528). สิ่งที่ทุกคนควรรู้จัก. คำอบรมภิกษุณีสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บวชภาค
ฤดูร้อน ปี 2528 .จัดพิมพ์ด้วยดอกผลบุญธรรมทานปรีวรัตน์.

- มนสภรณ์ วิฑูรเมธา. (2543, กรกฎาคม-ตุลาคม). การพัฒนาระบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารครุศาสตร์*. 29 (1) : 109-119.
- มยุรี เสมใจดี. (2546). ผลของกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความมีน้ำใจต่อเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ กรุงเทพมหานคร .สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพรรณ ทิมทอง. (2535). การพัฒนาสติปัญญาเด็กปฐมวัยด้วยเกมการศึกษามิติสัมพันธ์.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- เยาวภา เดชะคุปต์. (2542). ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา.วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- รติกร ธัญญะอุดม. (2547). ผลของการใช้เกมการศึกษามิติสัมพันธ์ที่มีต่อการคิดเชิงเหตุผล ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนสุเหร่าดอนสะแก เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- รุ่งฤดี เมธีธำรง. (2536). ทักษะติดต่ออบายมุข 6 ของนักเรียนวัยรุ่น ในกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- เรจลักษ์ณ์ โรจนพันธ์. (2529). เทคนิคการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รวรรณนิ ราชสงฆ์. (2541). การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แอลที เพรส.
- วาริวรรณ บุณนิม. (2541) ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.

- วาสนา รอดเชียง. (2540). ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทองธรรม จังหวัดสมุทรปราการ .ปริญญาโท กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถ่ายเอกสาร.
- วิไลรัตน์ พุกษาภิรมย์. (2547). ความเป็นกัลยาณมิตรของผู้ประเมินภายนอกตามความคิดเห็นของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ พท.ม. (พระพุทธศาสนา)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร.
- วิสุทธิมรรค. (2535). วิสุทธิมรรคแปล ภาค 2 . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วีณา วโรดมะวิชญ์. (2530). กลวิธีการเรียนและการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา. เชียงใหม่ :
ภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สนั่น มีชันหมาก. (2538). ระเบียบแห่งวิธีการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- สมชาติ กิจยรรยง. (2543). เกมและกิจกรรมเพื่อพัฒนานุเคราะห์. กรุงเทพฯ : ธีระป๋อมวรรณกรรม.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2530). สารและกิจกรรมการสอน วิชาหลักสูตรและการสอนระดับประถมศึกษา .
กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมโพธิ ผลเต็ม. (2540, สิงหาคม). กัลยาณมิตรตา. พุทธธรรม. 45 (275) : 33.
- สมาน ลอยฟ้า. (2535). การใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาพฤติกรรมและการกล้าแสดงออกในชั้นเรียน.
ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2543) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สิริมงคลภิกขุ. (2539). คุณธรรมของพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : สารพัฒนหลักสูตร .
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2536). ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธีทางการสอน :
การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอน (หน่วยที่ 1-8). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.
- สุจิต เพียรชอบ. (2539). สอนให้สนุกเป็นสุขกับการเรียน. กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ.
- สุชา จันทน์เอม. (2542). จิตวิทยาการศึกษา . กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา .
- สุพัตรา สุภาพ. (2526). เรื่องวุ่น-วัยวุ่นไฮเทค . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2531). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
วิทยาลัยครูสวนดุสิต.

- สุรพงษ์ ชูเดช. (2544, กันยายน-ตุลาคม). กัลยาณมิตรกับสุขภาพจิตและการปรับตัวของนักศึกษา. พ.ส.ล. 34 (231) : 11-19.
- สุรพงษ์ ชูเดช และวิภาวี เชี่ยมวรเมธา. (2544) ตัวแปรในการทำนายสุขภาพจิตและการปรับตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. รายงานการวิจัย สาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2536, กุมภาพันธ์). การเสริมสร้างบรรยากาศเพื่อการเรียน. การศึกษาเอกชน. 8 (80) : 25.
- สุริศา สุขุมวรรณ. (2548). ผลการจัดกิจกรรมประเภทเกมที่มีต่อการพัฒนาทักษะนิสัยของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2545). หนังสือชุด 60 วิธีจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ดวงกลมสมัย.
- เสาวนีย์ หงษ์ทอง. (2539) .การเปรียบเทียบผลการใช้บทบาทสมมติแบบมีบทและไม่มีบทที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนโกสินทร์ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- โสภณ ศีสุวรรณวัฒนา. (2538). การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการใช้กรณีตัวอย่าง ที่มีต่อทัศนคติวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาวิชาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุนทร จังหวัดสุรินทร์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- อมรรรณ แก้วผ่อง. (2543). การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดน้อยใน กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา ชีวพันธ์. (2534). คู่มือการสอนภาษาไทย : กิจกรรมการเล่นประกอบการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 6 . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อัญชลี เครือคำขาว. (2540). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชาจริยธรรมกับบุคคล โดยการสอนแบบเทคนิคกรณีตัวอย่างที่ใช้การเรียนแบบร่วมมือ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- เอกชัย นายสิว. (2547). *การศึกษาและการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชประชาสถาสรณ์ ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- Arnold,A, (1983, March). "Your Child Play," *In Child Development*. Series. 7 (21) :110-113.
- Black, John Michelle. (1983, January). "The Effects of Simulated Role – Playing Student Knowledge, Attitude and Performance in an Undergraduate, Reading Methods course," *Dissertation Abstracts International*. 44(1) : 125.
- Boardman, Jean Alexander. (1988, July) "The Effectiveness of Structured Group International to Enhance Group Process in a Smoking Cessation Program." *Dissertation Abstracts International*. 50(7) : 1952.
- David, W. Johnson and Frank, P. Johnson. (1993). *Joining Together Group Theory and Group Skills*. Needham : Allyn and Bacon Communication Company.
- Davis, Robert gene. (1988, November) "A Study on the Effects of Students" Use of Selected Group Process Skills on Student Achievement and Attitude During A Seventh Grade coopration Learning Mathematics Problem Solving Unit," *Dissertation Abstracts International*. 49(11) :2263.
- Durschmidt, Barbara J. (1977, January). "Self-Actualization and the Human Potential Group Process in a Community College," *Dissertation Abstracts International*. 38(3) : 3953.
- Edge, Alfred G. & Coleman, Dennis R. (1982) *The Guide to case Analysis and Reporting*. Honolulu : System Logistics.
- Filinson, Abbie Reynolds. (1997). *Cooperative Games: Promoting Prosocial Behavior In Children*. New York : Holt Rinehart and Winston.inc.
- Lee, John R. (1974) .*Teaching Social Studies in The Elementary School*. New York : Free Press.
- Mason, Bary J, Mayer, Maris L. & Ezell, Hazel E. (1982). *Case and Problems in Contemporary retailing*. Plato : Business Publications.
- Patterson,C.H. (1973). *Theories of Counseling and Psychotherapy*. 2nd ed. New York : Harder & Row.
- Reese.J. (1977). *Simulation Games and Learning*. Activities kit. P.12

Shaw, Marvin E. (1981). *Group Dynamic :The Psychology of Small Group Behavior*. 3rd ed. New York : Mc Graw-Hill Book.

Tate, Cartis E. & Taylor, Marilyn L. (1983). *Business Policy Administration Strategic and Conti Issues*. Dallas : Business Publications.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
- หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย (Try out)
- หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ข

- แบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น
- ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

แบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีข้อความจำนวน 55 ข้อ จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิด และการแสดงออกของนักเรียน จึงขอความร่วมมือจากนักเรียนโดยให้ตอบตามความเป็นจริงของนักเรียน
2. แบบสอบถามฉบับนี้ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด จึงขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามฉบับนี้ตามความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
3. ในการตอบให้นักเรียนเลือกตอบว่าข้อความใดเป็นความจริงสำหรับนักเรียนมากน้อยเพียงใด

โดยทำเครื่องหมาย (✓) ในข้อความแต่ละข้อที่นักเรียนเลือก ดังนี้

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนมากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนมาก
จริงปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนปานกลาง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับตัวนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1.ด้านความน่ารัก						
1	ฉันยิ้มแย้มแจ่มใสเสมอขณะอยู่กับเพื่อน					
2	เมื่อพบเพื่อนฉันจะยิ้มแย้มและทักทายด้วยท่าทีที่เป็นมิตรกับเพื่อน					
3	ฉันพร้อมที่จะแสดงความรู้สึกดี ๆ ต่อเพื่อนเสมอ					
4	ฉันมีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อน					
5	ฉันมีความไว้วางใจเพื่อน					
6	ฉันแสดงความยินดีในความสำเร็จของเพื่อน					
7	ฉันแอบอิจฉาเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ					
2.ด้านความน่ารัก						
8	ถ้าฉันไม่พอใจใครฉันจะตะโกนใส่ทันที					
9	ฉันแสดงกิริยาสุภาพอ่อนโยนกับเพื่อน					
10	ฉันส่งของให้เพื่อนด้วยกิริยานุ่มนวล					
11	ฉันแต่งกายสะอาดเรียบร้อยถูกต้องตามกาลเทศะ					
12	ฉันแต่งกายได้เหมาะสมกับสถานที่ที่ฉันจะไป					
13	ฉันช่วยเหลือเพื่อนทำงานเท่าที่สามารถจะทำได้					
14	ฉันให้ความร่วมมือกับเพื่อนอย่างเต็มที่ในการทำกิจกรรมร่วมกัน					
15	ฉันไม่ค่อยมีเวลาที่จะสนใจความสุขความทุกข์ของเพื่อน					
16	ฉันจะช่วยเหลือเพื่อนเฉพาะเพื่อนที่ฉันชอบ					
17	ฉันให้เพื่อนที่ฉันไว้วางใจเท่านั้นยิ้มของ					

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
3.ด้านความน่าเชื่อถือ						
18	ฉันมักทำงานที่ครูมอบหมาย เสร็จไม่ทันตามเวลาที่กำหนด					
19	ฉันไม่กล้าที่จะถามครูในวิชาที่เรียนไม่เข้าใจ					
20	ฉันมักชวนเพื่อนคุยขณะที่ครูกำลังสอน					
21	เพื่อนชอบให้ฉันอธิบายบทเรียนให้แก่เขา					
22	ฉันมีความกระตือรือร้นในการเรียนอยู่เสมอ					
23	ฉันศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียนเสมอ					
24	ฉันรีบทำการบ้านทันทีที่ครูมอบหมาย					
25	ฉันง่วงนอนในขณะที่เรียนหนังสือ					
4.ด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล						
26	ฉันพูดจาให้กำลังใจเพื่อนในยามที่เพื่อนเสียใจหรือท้อแท้หมดหวัง					
27	ฉันนำข้อดีของเพื่อนมาพูดเพื่อให้กำลังใจเพื่อน					
28	ฉันพูดให้กำลังใจในสิ่งที่เพื่อนสามารถทำได้					
29	ฉันพูดส่งเสริมเพื่อนในทางที่ดี					
30	ฉันพูดให้เพื่อนเห็นประโยชน์ของการศึกษาเล่าเรียน					
31	ฉันชอบเล่าให้คนอื่นฟังถึงเรื่องไม่ดีของเพื่อน					
32	ฉันนำลักษณะบางอย่างของเพื่อนมาพูดกระช้ำเข้าเหย่					
33	ฉันมักจะนำข้อผิดพลาดของเพื่อนมาเป็นหัวข้อในการพูดคุยเสมอ					
34	ฉันชอบพูดเรื่องที่เป็นความลับของคนอื่นเสมอ					
35	ฉันแนะนำเพื่อนให้ทำกิจกรรมต่างๆที่เป็นประโยชน์ในโรงเรียน					
36	ฉันแนะนำเพื่อนให้ใช้บริการที่เป็นประโยชน์ของโรงเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์					
37	ก่อนให้คำแนะนำแก่เพื่อนฉันได้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้ว					

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
5.ด้านการอดทนต่อถ้อยคำ						
38	ฉันรับฟังสิ่งที่เพื่อนพูดโดยไม่ขัดจังหวะ					
39	ฉันไม่แสดงความเบื่อหน่ายขณะที่เพื่อนกำลังพูด					
40	ฉันมองและตั้งใจฟังไม่พูดแทรกขณะที่เพื่อนพูด					
41	ฉันรับฟังและยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเพื่อนอย่างเต็มที่					
42	ฉันรับฟังคำวิจารณ์ของเพื่อนอย่างเต็มที่					
43	เมื่อเพื่อนพูดแรงมา ฉันก็พูดแรงไป					
44	ฉันแสดงท่าทางไม่พอใจเมื่อเพื่อนมีความเห็นไม่ตรงกับฉัน					
45	ฉันแสดงสีหน้าโกรธเมื่อเพื่อนพูดไม่ถูกใจ					
46	ฉันแสดงอาการโต้ตอบทุกครั้งถ้าใครมาตำหนิฉัน					
6.ด้านการแปลงเรื่องล้าลึก						
47	ฉันอธิบายเรื่องที่ยุ่งยากให้เพื่อนเข้าใจด้วยความอดทน					
48	ฉันมักจะหาทางประนีประนอมระหว่างเพื่อนเมื่อเพื่อนเกิดความขัดแย้งกัน					
49	ฉันสามารถพูดเพื่อลดความตึงเครียดในกลุ่มได้					
7.ด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิด						
50	ฉันชวนเพื่อนเล่นเกมจนลืมทำการบ้าน					
51	ฉันเคยชวนเพื่อนหนีเรียน					
52	เมื่อถึงเวลาเรียนวิชาที่ไม่ชอบฉันมักจะชวนเพื่อนคุยหรือทำกิจกรรมอื่นในขณะเรียน					
53	เมื่อมีเวลาว่าง ฉันชักชวนเพื่อนทำกิจกรรมที่เพลิดเพลิน เช่น อ่านหนังสือ ช้อมดนตรี เล่นกีฬา					
54	ฉันห้ามเพื่อนเมื่อเพื่อนชวนกันไปเล่นการพนัน					
55	ฉันชวนเพื่อนมาทบทวนบทเรียนด้วยกันเพื่อเตรียมตัวสอบ					

ตาราง 6 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

ข้อที่	t	ข้อที่	t	ข้อที่	t
1	3.38	20	5.46	39	2.92
2	3.64	21	3.33	40	3.71
3	4.73	22	5.83	41	3.67
4	2.91	23	4.33	42	2.29
5	2.67	24	4.77	43	2.67
6	3.09	25	3.50	44	4.50
7	3.71	26	4.71	45	3.66
8	2.22	27	5.67	46	3.75
9	4.15	28	3.83	47	2.00
10	4.55	29	6.83	48	2.71
11	4.73	30	4.43	49	2.55
12	2.77	31	5.13	50	3.78
13	3.14	32	2.27	51	3.56
14	4.50	33	3.15	52	4.97
15	2.67	34	2.54	53	2.63
16	3.00	35	2.88	54	3.41
17	2.11	36	3.60	55	4.13
18	5.00	37	6.36		
19	3.54	38	3.38		

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ 2.00 – 6.83

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .9672

ภาคผนวก ค

- โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

ครั้งที่	สิ่งที่พัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค	กิจกรรม
1	1. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก 2. ความเข้าใจในการร่วมโปรแกรม	1. เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับผู้วิจัยและระหว่างเพื่อนที่เข้าร่วมโปรแกรม 2. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของกัลยาณมิตร 3. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและนักเรียน ในการเข้าร่วมโปรแกรมฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น	1. กลุ่มสัมพันธ์ 2. บรรยาย 3. อภิปรายกลุ่ม	ปฐมนิเทศ
2	การฝึกการแสดงความรัก โดยการยิ้มแย้มทักทายเพื่อนด้วยท่าที่อบอุ่นเป็นมิตร	1. เพื่อให้นักเรียนฝึกการยิ้มแย้มทักทายเพื่อนด้วยท่าที่อบอุ่นเป็นมิตร 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงความรักยิ้มแย้มทักทายเพื่อนด้วยท่าที่อบอุ่นเป็นมิตร	บทบาทสมมติ	เพื่อนใหม่

ครั้งที่	สิ่งที่พัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค	กิจกรรม
3	การฝึกการแสดงความรัก โดยการให้ความจริงใจ และ ยินดีกับความสำเร็จของเพื่อน	เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการ กล่าวชมเชยอย่างจริงใจ และแสดงความยินดีเมื่อ เพื่อนประสบความสำเร็จ หรือกระทำที่เหมาะสม	เกม	พูดหวาน ขาน เพราะ
4	การฝึกการแสดงความ น่าเคารพ โดยการ แสดง กิริยาวาจาที่สุภาพ	เพื่อให้นักเรียนใช้วาจาและ แสดงกิริยาท่าทางที่สุภาพ และเหมาะสมกับเพื่อน	บทบาทสมมติ	ผิดไปแล้ว
5	การฝึกการแสดงความ น่าเคารพ โดยการแต่งกาย ถูกกาลเทศะ	1. เพื่อให้ นักเรียนนักเรียน วิเคราะห์การแต่งกาย ของตนเองและปรับตน ให้เหมาะสมกับสังคม ได้ 2. เพื่อให้ นักเรียนนักเรียน ปรับตนในเรื่องการแต่ง กายให้เหมาะสมกับวัย และสังคมไทยได้	กรณีตัวอย่าง	แต่งกายอย่างไร ให้เหมาะสม
6	การฝึกการแสดงความ น่าเคารพ โดยการให้ความ ช่วยเหลือเพื่อน และการให้ ความร่วมมือกับเพื่อนใน การทำ กิจกรรมที่ได้รับ มอบหมาย	1. เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ ถึงผลดีที่เกิดจากการ ช่วยเหลือเพื่อนและ ร่วมมือกับเพื่อนใน การทำกิจกรรมที่ได้รับ มอบหมาย 2. เพื่อให้ นักเรียนให้ความ สนใจซึ่งกันและกันใน การทำงานร่วมกัน 3. เพื่อให้ นักเรียน ช่วยเหลือเพื่อนในการ ทำงาน	เกม	ร่วมแรงร่วมใจ

ครั้งที่	สิ่งที่พัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค	กิจกรรม
6		4. เพื่อให้นักเรียนแสดงความเสียสละเพื่อให้งานสำเร็จ 5. เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนด้วยการรู้จักให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน		
7	การฝึกการแสดงความน่าเชื่อถือ โดยการตั้งใจเรียน และมีความกระตือรือร้นใฝ่เรียนอยู่เสมอ	1. เพื่อให้นักเรียนพัฒนาพฤติกรรมตั้งใจเรียนในขณะที่ครูสอน 2. เพื่อให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นใฝ่เรียนอยู่เสมอ	กรณีตัวอย่าง	ความภาคภูมิใจ
8	การฝึกการแสดงความรู้จักพูดให้ได้ผล โดยการพูดให้กำลังใจเพื่อน การพูดส่งเสริมเพื่อนในทางที่ดี การไม่นิินหาว่าร้ายเพื่อน และการแนะนำเพื่อนให้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของโรงเรียน	เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติและเห็นความสำคัญของการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนโดยการพูดให้กำลังใจเพื่อน การพูดส่งเสริมเพื่อนในทางที่ดี การไม่นิินหาว่าร้ายเพื่อน และการแนะนำเพื่อนให้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของ	บทบาทสมมติ	กำลังใจให้เพื่อน

ครั้งที่	สิ่งที่พัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค	กิจกรรม
9	การฝึกการแสดงความคิดเห็นต่อถ้อยคำ โดยการฟังอย่างตั้งใจ จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนรู้จักรับฟังเพื่อนอย่างตั้งใจไม่พูดแทรกขณะที่เพื่อนพูด	เกม	สนใจฉันหน่อย
10	การฝึกการแสดงการอดทนต่อถ้อยคำ โดยการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเพื่อน ระวังความโกรธเมื่อเพื่อนพูดในสิ่งที่ไม่ถูกใจ	1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองให้เพื่อนฟัง 2. เพื่อให้นักเรียนมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและทำงานร่วมกับเพื่อน 3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักระวังความโกรธเมื่อเพื่อนพูดในสิ่งที่ไม่ถูกใจ	กลุ่มสัมพันธ์	อาหารกลางวัน
11	การฝึกการแสดงการแถลงเรื่องล้าลึก โดยการอธิบายบทเรียนให้เพื่อนเข้าใจ	เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญและสามารถช่วยเหลือเพื่อนโดยการช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาต่างๆที่เพื่อนไม่เข้าใจ	บทบาทสมมติ	น้ำใจของเพื่อน
12	การฝึกการแสดงการแถลงเรื่องล้าลึก โดยการพูดประนีประนอมความขัดแย้งระหว่างเพื่อน	เพื่อให้นักเรียนร่วมกันหาแนวทางที่ทำให้ได้ข้อยุติที่เหมาะสมเมื่อเพื่อนเกิดความขัดแย้งกัน	บทบาทสมมติ	การแสดงเป็นเหตุ

ครั้งที่	สิ่งที่พัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค	กิจกรรม
13	การฝึกการแสดงการไม่ชักนำในทางที่ผิด โดยการไม่ชักจูงเพื่อนไปใช้เวลาว่างในการเล่นเกมนคอมพิวเตอร์ การไม่ชักจูงเพื่อนให้หนีเรียน และการไม่ชักจูงเพื่อนให้ไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดและการพนัน	1. เพื่อให้นักเรียนมีการแสดงพฤติกรรมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม 2. เพื่อให้นักเรียนไม่ชักนำเพื่อนไปในทางที่ผิด	กรณีตัวอย่าง	เพื่อน
14	1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น 2. ประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม 3. วิธีแสดงพฤติกรรมที่เป็นกัลยาณมิตรอย่างถูกต้องเหมาะสม	1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความเป็นกัลยาณมิตร 2. เพื่อให้นักเรียนบอกประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น 3. เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีและสามารถปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรได้อย่างเหมาะสม	กลุ่มสัมพันธ์	ปัจฉิมนิเทศ

โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมรวม 14 ครั้ง ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

- ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ : ความหมายของกัลยาณมิตร วัตถุประสงค์ บทบาท หน้าที่ของผู้วิจัยและของนักเรียน ในการเข้าร่วมโปรแกรมฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น
- ครั้งที่ 2 ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้านความน่ารัก : การยิ้มแย้มทักทายเพื่อนด้วยท่าทีที่อบอุ่นเป็นมิตร (เทคนิคบทบาทสมมติ)
- ครั้งที่ 3 ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้านความน่ารัก : มีความจริงใจ และ ยินดีกับความสำเร็จของเพื่อน (เทคนิคเกม)
- ครั้งที่ 4 ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้านความน่ารัก : การแสดงกิริยาจากที่สุภาพ (เทคนิคบทบาทสมมติ)
- ครั้งที่ 5 ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้านความน่ารัก : การแต่งกายถูกกาลเทศะ (เทคนิคกรณีตัวอย่าง)
- ครั้งที่ 6 ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้านความน่ารัก : การให้ความช่วยเหลือเพื่อน และการให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย (เทคนิคเกม)
- ครั้งที่ 7 ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้านความน่ารัก : การตั้งใจเรียน และมีความกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่เสมอ (เทคนิคกรณีตัวอย่าง)
- ครั้งที่ 8 ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล : การพูดให้กำลังใจเพื่อน การพูดส่งเสริมเพื่อนในทางที่ดี การไม่นินทาว่าร้ายเพื่อน และการแนะนำเพื่อนให้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของโรงเรียน (เทคนิคบทบาทสมมติ)

ครั้งที่ 9 ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้านการอดทนต่อถ้อยคำ

: การฟังอย่างตั้งใจ

(เทคนิคเกม)

ครั้งที่ 10 ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้านการอดทนต่อถ้อยคำ

: การรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเพื่อน ระวัง ความโกรธเมื่อ
เพื่อนพูดในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

(เทคนิคกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์)

ครั้งที่ 11 ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้านการแถลงเรื่องลำลึก

: การอธิบายบทเรียนให้เพื่อนเข้าใจ

(เทคนิคบทบาทสมมติ)

ครั้งที่ 12 ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้านการแถลงเรื่องลำลึก

: การพูดประนีประนอมความขัดแย้งระหว่างเพื่อน

(เทคนิคบทบาทสมมติ)

ครั้งที่ 13 ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิด

: การไม่ชักจูงเพื่อนไปใช้เวลาว่างในการเล่นคอมพิวเตอร์ การไม่ชักจูง
เพื่อนให้หนีเรียน และ การไม่ชักจูงเพื่อนให้ไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดและ
การพนัน

(เทคนิคกรณีตัวอย่าง)

ครั้งที่ 14 ปัจฉิมนิเทศ

: สรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตร
ของนักเรียนวัยรุ่น ประโยชน์และข้อเสนอแนะ

โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

ครั้งที่ 1

เรื่องที่จะพัฒนา การปฐมนิเทศ

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับผู้วิจัยและระหว่างเพื่อนที่เข้าร่วมโปรแกรม
 2. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของกัลยาณมิตร
 3. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและนักเรียน ในการเข้าร่วมโปรแกรมฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

- เทคนิคที่ใช้**
1. กลุ่มสัมพันธ์
 2. บรรยาย
 3. อภิปรายกลุ่ม

ชื่อกิจกรรม “หัวใจสัมพันธ์”

เวลา 60 นาที

สื่อที่ใช้ กระดาษแข็งตัดเป็นรูปหัวใจ (แบ่งส่วน 2 ชิ้น ต่อ 1 รูป)

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับ ความสำคัญของการทำความรู้จักซึ่งกันและกันระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน โดยผู้วิจัยกล่าวแนะนำตนเองให้นักเรียนรู้จัก
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำกิจกรรม “หัวใจสัมพันธ์” โดยมีวิธีการดังนี้
 - 2.1 ผู้วิจัยแจกชิ้นส่วนของหัวใจให้นักเรียนคนละ 1 ชิ้น
 - 2.2 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการว่าภายใน 10 นาที ให้นักเรียนค้นหาหัวใจของตนเองมาประกอบเข้าเป็นรูปหัวใจที่สมบูรณ์ เมื่อหาเจอแล้วให้นำเป็นคู่ๆจากนั้นให้ผลัดกันถามข้อมูลส่วนตัวของกันและกัน เช่น ชื่อ ชื่อเล่น อายุ งานอดิเรก กีฬาที่ชอบ สิ่งประทับใจมากที่สุด เป็นต้น จากนั้นออกมารายงานให้เพื่อนฟังทีละคู่ ผลัดกันแนะนำ จนครบทุกคู่
 - 2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากกิจกรรมดังนี้
 - 2.3.1 ความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรม “หัวใจสัมพันธ์”
 - 2.3.2 ข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม “หัวใจสัมพันธ์”
 - 2.4 ผู้วิจัยสรุปข้อคิดเห็นของนักเรียน และชี้แจงเกี่ยวกับโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นดังนี้

2.4.1 ผู้วิจัยอธิบายความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ ของ

กัลยาณมิตร

2.4.2 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่ต้องปฏิบัติในการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปการเข้าร่วมโปรแกรม ประโยชน์และสิ่งทีนักเรียนจะได้รับ

4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆที่ผู้วิจัยได้ชี้แจงไปแล้ว และนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการเข้าร่วมโปรแกรมในครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 2

เรื่องที่จะพัฒนา การฝึกการแสดงความรัก โดยการยิ้มแย้มทักทายเพื่อนด้วยท่าที่อบอุ่นเป็นมิตร

จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนฝึกการยิ้มแย้มทักทายเพื่อนด้วยท่าที่อบอุ่นเป็นมิตร 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงความรักโดยการยิ้มแย้มทักทายเพื่อนด้วยท่าที่อบอุ่นเป็นมิตร
เทคนิคที่ใช้	บทบาทสมมติ
ชื่อกิจกรรม	“เพื่อนใหม่”
เวลา	60 นาที
สื่อที่ใช้	เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “เพื่อนใหม่”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนถึงวัตถุประสงค์ของการใช้บทบาทสมมติ
 2. ผู้วิจัยเล่าบทบาทสมมติเรื่อง “เพื่อนใหม่”
 3. ผู้วิจัยเลือกผู้แสดงโดยวิธีอาสาสมัคร ส่วนที่เหลือเป็นผู้สังเกตการณ์
 4. ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “เพื่อนใหม่” ให้ผู้แสดงเพื่อทำการศึกษา

และซักซ้อมก่อนการแสดง

5. ผู้วิจัยและนักเรียนที่เป็นผู้สังเกตการณ์ช่วยกันจัดฉากให้เหมือนสถานการณ์

จริง

2. ขั้นการวิเคราะห์

2.1 ภายหลังจากที่นักเรียนแสดงบทบาทตามบทบาทสมมติแล้ว ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกของตัวเอง ดังนี้

- 2.1.1 การปฏิบัติตนขององค์ที่มีต่อเพื่อนเหมาะสมหรือไม่อย่างไร
- 2.1.2 ให้นักเรียนอธิบายเกี่ยวกับการยิ้มแย้มทักทายเพื่อนในบทบาทสมมติ

กับชีวิตจริง

- 2.1.3 ให้นักเรียนระบุแนวโน้มในการยิ้มแย้มทักทายเพื่อนที่เหมาะสม
- 2.1.4 ถ้าสมมตินักเรียนเป็นองค์กรและเป็นนักเรียนใหม่ นักเรียนจะปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะสามารถเข้ากับเพื่อนได้

2.1.5 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปการยิ้มแย้มทักทายเพื่อนด้วยท่าที่อบอุ่นเป็นมิตรว่าแสดงอย่างไร แล้วให้นักเรียนฝึกแสดง

3. ^๕ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของกลุ่ม

4. ^๕ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมานำเสนอและสรุปสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการยืม
ยืมหักทายเพื่อนด้วยท่าที่ที่อบอุ่นเป็นมิตร

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมโดยเชื่อมโยงการอธิบาย แนวโน้มและผลสรุปของนักเรียน
โดยเน้นให้นักเรียนแสดงท่าทางโดยการยืมยืมหักทายเพื่อนด้วยท่าที่ที่อบอุ่นเป็นมิตรโดยนำไปใช้ใน
ชีวิตประจำวัน

4. ^๕ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความสนใจของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม

4.2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นและการสรุปของ
นักเรียน

4.3 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เสนอแนะถึงสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อ
เป็นประโยชน์ในครั้งต่อไป

เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ เรื่อง “เพื่อนใหม่”

ครอบครัวของอนงค์ เพิ่งย้ายมาจากต่างจังหวัด ดังนั้นอนงค์จึงต้องย้ายโรงเรียนตามมาด้วย วันแรกพ่อพาอนงค์มาส่งที่โรงเรียน หลังจากพบครูประจำชั้นแล้ว พ่อก็กลับไป ครูจึงพาอนงค์ไปแนะนำให้เพื่อนๆ ร่วมห้องรู้จัก อนงค์รู้สึกแปลกที่และอึดอัดใจที่เพื่อนชอบหันมามอง แต่อนงค์ก็ทำเฉยและไปไหนมาไหนคนเดียว ไม่ยอมพูดจากับใคร อนงค์มาโรงเรียนได้ 3 วันแล้ว แต่อนงค์ก็ยังไม่มียellow friend บางครั้งเพื่อนๆ อยากเข้าไปคุยด้วย แต่เห็นอนงค์ทำหน้าบึ้งตึงเลยไม่มีใครกล้า เพื่อนบางคนพูดจาเหยียดว่าอนงค์ตัวดำเป็นน้องดำ ตอนแรกอนงค์ก็ทำเฉยๆ แต่บ่อยครั้งเข้า อนงค์โกรธจึงดำใจไม่มีใครกล้าล้อเล่นอีก อนงค์รู้ว่าเพื่อนๆ ไม่ชอบตนและอนงค์ก็เบื่อกที่ต้องนั่งคนเดียวกินข้าวคนเดียวอนงค์จึงไม่อยากไปโรงเรียน

บทบาทของอนงค์

สมมติว่าฉันคืออนงค์ ฉันเพิ่งย้ายมาอยู่โรงเรียนได้ไม่กี่วัน ฉันก็เริ่มเบื่อและไม่อยากไปโรงเรียนในตอนเย็นฉันนั่งซึมอยู่ที่บ้าน พ่อเข้ามาถาม ฉันก็เล่าให้ฟังว่าไม่อยากไปโรงเรียน เพราะที่โรงเรียนไม่มีเพื่อนและฉันยังไม่รู้จักใคร จึงไม่รู้ว่าจะพูดคุยทักทายกับเพื่อนๆ อย่างไร ก็เลยนั่งเงียบๆ อยู่คนเดียว มีเพื่อนบางคนมาล้อว่าดำบ้าง น้องดำบ้าง ฉันก็มักจะโกรธและเผลอพูดคำที่ไม่สุภาพออกมา เมื่อฉันได้รับคำแนะนำที่ดีจากพ่อแล้ว ฉันก็ลองปฏิบัติดู เพื่อนเข้ามาล้อ ฉันก็ไม่โกรธกลับพูดเล่นด้วย

บทบาทของพ่อ

สมมติฉันคือพ่อ ฉันเห็นอนงค์นั่งอยู่คนเดียว ก็เข้าไปถามเพราะคิดว่าไม่สบาย แต่เมื่อรู้ว่าไม่อยากไปโรงเรียน ฉันก็ซักถามและแนะนำให้อนงค์เปลี่ยนสีหน้า ท่าทาง และคำพูดเสียใหม่ เพราะไม่มีเพื่อนคนไหนที่อยากจะคบกับคนที่ชอบทำหน้าบึ้ง ด่าเก่ง ถ้าอยากมีเพื่อนต้องหัดยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทาย และพูดคุยกับเพื่อนตามควรแก่โอกาส ฉันให้กำลังใจอนงค์และจะคอยฟังข่าวดีจากอนงค์

บทบาทของเพื่อนๆ 2-3 คน

สมมติพวกฉันเป็นเพื่อนร่วมห้องของอนงค์ พวกฉันอยากเป็นเพื่อนกับอนงค์ แต่เขาชอบทำหน้าบึ้ง ไม่พูดไม่จา และด่าเก่ง พวกฉันจึงไม่กล้า แต่ในตอนเช้าอนงค์เดินยิ้มเข้ามาและทักทายพวกเรา พวกเราจึงยิ้มตอบและพูดคุยกับเขา พวกเราคุยกันอย่างสนุกสนาน พวกเราบางคนพูดล้อว่าเขาดำ แต่วันนี้เขากลับไม่โกรธ พวกเราจึงไปทัศนศึกษาด้วยกัน

ครั้งที่ 3

เรื่องที่จะพัฒนา การฝึกการแสดงความรัก โดยการให้ความจริงใจ และ ยินดีกับความสำเร็จ
ของเพื่อน

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการกล่าวชมเชยอย่างจริงใจและแสดงความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จหรือกระทำที่เหมาะสม

เทคนิคที่ใช้ เกม

ชื่อกิจกรรม “พูดหวาน ขานเพราะ”

เวลา 60 นาที

สื่อที่ใช้

1. ดินสอ
2. แบบจัดบันทึกการกล่าวคำชมเชย

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดเก้าอี้เป็น 2 แถว แถวละ 4 ตัว โดยเก้าอี้ในระหว่างแถวที่ 1 กับแถวที่ 2 จะห่างกันเล็กน้อย เพื่อให้พูดคุยกันรู้เรื่อง แต่เก้าอี้ในแถวเดียวกันให้ห่างกันประมาณ 1 ก้าว เพื่อไม่ให้เสียงรบกวนกันเวลาพูด

1.2 ผู้วิจัยแจกกระดาษและดินสอให้กับนักเรียนไว้จัดบันทึก

1.3 ให้นักเรียนนั่งเก้าอี้ใช้เวลา 2 นาที เพื่อพิจารณา บุคลิกภาพ หรือรูปร่าง

หน้าตาของตัวเองว่ามีส่วนใดที่เราชอบ

1.4 ให้นักเรียนกล่าวคำชมเชยกับคู่ของตนเองพร้อมทั้งกล่าวคำชมเชยเมื่อคู่ของตนเองกล่าวคำชมเชยมา

1.5 เมื่อหมดเวลา 2 นาทีแล้ว ให้นักเรียนแถวที่ 1 เขยิบไปนั่งเก้าอี้ทางขวามือตนเองและคนสุดท้ายของแถวที่ 1 จะมานั่งเก้าอี้ตัวแรกแทน

1.6 ผู้วิจัยให้เวลา 2 นาที เพื่อพิจารณาคู่ของตนเองและกล่าวคำชมเชยรับคำชมเชย เมื่อเสร็จแล้วให้นักเรียนเขยิบไปนั่งเก้าอี้ทางขวามือของตนเองต่อไปจนนักเรียนวนกลับมานั่งเก้าอี้ตัวเดิมในครั้งแรก

2. ขั้นการวิเคราะห์

2.1 ให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันว่าสมาชิกในกลุ่มของตนมีความรู้สึกอย่างไร

2.2. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปราย

2.3ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปการกล่าวชมเชยอย่างจริงใจและแสดงความยินดีเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จหรือกระทำที่เหมาะสมว่าแสดงอย่างไร แล้วให้นักเรียนฝึกแสดง

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยสรุปความสำคัญและหลักการ และประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากกิจกรรม

3.2 นักเรียนรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกันและจากการสรุปของผู้วิจัย

3.3 นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมและซักถาม

สิ่งที่ไม่เข้าใจแล้วนำวิธีการไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความสนใจของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม

4.2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นและการสรุปของ

นักเรียน

4.3 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เสนอแนะถึงสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อ

เป็นประโยชน์ในครั้งต่อไป

ครั้งที่ 4

เรื่องที่จะพัฒนา การฝึกการแสดงความน่าเคารพ โดยการ แสดงกิริยาจากที่สุภาพ

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนใช้วาจาและแสดงกิริยาท่าทางที่สุภาพและเหมาะสมกับเพื่อน

เทคนิคที่ใช้ บทบาทสมมติ

สื่อกิจกรรม “ผิดไปแล้ว”

เวลา 60 นาที

สื่อที่ใช้ เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “ผิดไปแล้ว”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนถึงเรื่องการแสดงกิริยาจากก้าวร้าวต่อเพื่อน
- 1.2 ผู้วิจัยเล่าบทบาทสมมติเรื่อง “ผิดไปแล้ว”
- 1.3 ผู้วิจัยเลือกผู้แสดงโดยวิธีอาสาสมัคร ส่วนที่เหลือเป็นผู้สังเกตการณ์
- 1.4 ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “ผิดไปแล้ว” ให้ผู้แสดงเพื่อทำการศึกษา

และซักซ้อมก่อนการแสดง

- 1.5 ผู้วิจัยและนักเรียนที่เป็นผู้สังเกตการณ์ช่วยกันจัดฉากให้เหมือนสถานการณ์

จริง

2. ขั้นการวิเคราะห์

2.1 ภายหลังจากที่นักเรียนแสดงบทบาทตามบทบาทสมมติแล้ว ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกของตัวเอง ดังนี้

- 2.1.1 นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของพิชัยที่กระทำต่อเพื่อน
- 2.1.2 ถ้านักเรียนมีเพื่อนแบบพิชัยนักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
- 2.1.3 นักเรียนคิดว่าพิชัยรู้สึกอย่างไรที่เพื่อนๆ ไม่สนใจ และไม่มีใครยอมพูด

ด้วย เล่นด้วย

3. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนฝึกแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นของกลุ่ม

4. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ว่านักเรียนเคยแสดงกิริยาจากท่าทางที่ไม่ดีต่อเพื่อนบ้างหรือไม่อย่างไร

3.2 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดและสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติ

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความสนใจของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม

4.2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นและการสรุปของ

นักเรียน

4.3 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เสนอแนะถึงสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อ

เป็นประโยชน์ในครั้งต่อไป

เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ เรื่อง “ผิดไปแล้ว”

พิชัยเป็นคนที่รูปร่างสูงที่สุดในชั้น ม.3 และมีนิสัยก้าวร้าวเกรและแกล้งเพื่อนผู้หญิง วันหนึ่งในชั่วโมงศิลปะครูให้ทุกคนวาดภาพโดยใช้สีน้ำ พิชัยไม่ได้นำมาจึงเดินไปหยิบของสุนิสาโดยไม่ได้ขออนุญาต เมื่อสุนิสาทวงคืนก็ไม่ยอมให้และยังพูดจาข่มขู่สุนิสาว่าถ้าไปบอกครูจะทำร้ายให้เจ็บตัวอีกด้วย เพื่อนๆต่างไม่มีใครกล้าช่วยเหลือสุนิสา เพราะเกรงกลัวพิชัย พิชัยจึงยังได้ใจ ในชั่วโมงวิทยาศาสตร์พิชัยเข้าห้องช้า และจะมานั่งที่ที่ปาริฉัตรของไว้ให้เพื่อน เมื่อปาริฉัตรบอกว่าโต๊ะนี้จองแล้วพิชัยก็บอกว่าไม่สนใจ แล้วหยิบสมุดที่ปาริฉัตรวางของไว้เหวี่ยงทิ้งลงที่พื้น เพื่อนๆต่างเอือมระอากับพฤติกรรมของพิชัย จึงตกลงกันว่าทุกคนจะไม่พูด ไม่เล่น ไม่ทำงานร่วมกับพิชัยอีก หลังจากนั้นไม่ว่าพิชัยจะเดินไปที่ใดหรือพูดกับเพื่อนคนใดในห้องทุกคนก็จะลุกหนี หรือไม่พูดด้วย สัปดาห์ต่อมา ครูมอบหมายให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ไม่ว่าพิชัยจะไปอยู่กลุ่มใดก็ถูกปฏิเสธ ปาริฉัตรบอกพิชัยว่าไม่มีใครอยากรับคนที่นิสัยก้าวร้าวเข้ามาเป็นสมาชิกในกลุ่ม พิชัยจึงสำนึกผิด และสัญญากับเพื่อนๆว่าจะปรับเปลี่ยนนิสัยใหม่ และจะไม่ก้าวร้าว เกรเพื่อนๆอีก เพื่อนๆจึงยกโทษให้และยอมรับพิชัยเข้ากลุ่มด้วย

บทบาทของพิชัย

สมมติฉันคือพิชัย ฉันชอบแกล้งเพื่อนๆ โดยเฉพาะเพื่อนผู้หญิง เพื่อนในห้องใครๆก็ไม่กล้าสู้ฉัน เพราะฉันรูปร่างสูงใหญ่กว่าเพื่อนๆทุกคน วันหนึ่งฉันแกล้งเอาสีของสุนิสาไปโดยไม่คืน และยังขู่สุนิสาว่าถ้าฟ้องครูจะเจ็บตัว แล้วฉันยังเอาสมุดของปาริฉัตรขว้างลงที่พื้นทำให้สมุดขาดอีกด้วย หลังจากนั้นเพื่อนๆทุกคนในห้องก็ไม่มีใครพูดกับฉัน ไม่มีใครยอมเล่นด้วย และเมื่อครูมอบหมายให้ทำงานกลุ่ม ก็ไม่มีใครยอมให้ฉันอยู่ด้วย ปาริฉัตรบอกว่าเป็นเพราะฉันชอบเกรเพื่อน ฉันรู้สึกเสียใจและสัญญากับเพื่อนๆว่าจะไม่ทำนิสัยก้าวร้าวกับเพื่อนๆอีก ทุกคนจึงดีกับฉันเหมือนเดิม

บทบาทของสุนิสา

สมมติฉันคือสุนิสา ในชั่วโมงศิลปะขณะที่ฉันกำลังใช้สีระบายภาพอยู่ พิชัยได้เข้ามาหยิบสีของฉันไปโดยไม่ได้รับอนุญาต เมื่อฉันไปขอคืน เขาก็ไม่ยอมให้ แล้วยังขู่ฉันไม่ให้ไปบอกครูมิฉะนั้นเขาจะทำร้ายฉัน เพื่อนๆก็ไม่มีใครกล้าช่วยฉัน เพราะทุกคนกลัวพิชัยเพราะเขามีรูปร่างสูงใหญ่กว่าเพื่อนทุกคนในห้อง

บทบาทของปาริฉัตร

สมมติฉันคือปาริฉัตร ในช่วงโมงวิทยาศาสตร์ฉันเข้ามาแล้วเอาสมุดวางจกองที่ให้เพื่อนๆ พิชัยเข้าห้องช้า และจะมานั่งที่ที่ฉันจองไว้ให้เพื่อน ฉันจึงบอกว่าโต๊ะนี้จองแล้ว เขากลับบอกว่าไม่สนใจแล้วหยิบสมุดที่ฉันจองไปลงพื้นทำให้สมุดขาด เมื่อเพื่อนๆ มา ฉันจึงเล่าให้เพื่อนๆ ฟังทุกคน เพื่อนๆ ต่างเอือมระอา กับพฤติกรรมของพิชัยจึงตกลงกันว่าทุกคนจะไม่พูด ไม่เล่น ไม่ทำงานร่วมกับพิชัยอีก วันหนึ่งครูให้ทำงานกลุ่ม พิชัยจึงมาอ้อนวอนขอเข้ากลุ่มด้วย เพราะไม่มีใครรับเขา ฉันจึงบอกว่าที่เพื่อนปฏิเสธเขาเพราะนิสัยก้าวร้าว เกรง ของเขา เขาจึงสำนึกผิด และสัญญากับเพื่อนๆ ว่าจะปรับเปลี่ยนนิสัยใหม่ และจะไม่ก้าวร้าว เกรงเพื่อนๆ อีก เพื่อนๆ จึงยกโทษให้และยอมรับพิชัยเข้ากลุ่มด้วย

บทบาทของเพื่อนๆ

สมมติพวกฉันคือเพื่อนร่วมห้องพิชัย พวกฉันเห็นพิชัยแกล้งเพื่อนๆ เสมอ บางครั้งพวกฉันเองก็โดนแกล้ง พวกฉันจึงตกลงกันว่าทุกคนจะไม่พูด ไม่เล่น ไม่ทำงานร่วมกับพิชัยอีก จนกว่าเขาจะปรับปรุงนิสัยของตัวเองเสียใหม่

ครั้งที่ 5

เรื่องที่จะพัฒนา การฝึกการแสดงความน่าเคารพ โดยการแต่งกายถูกกาลเทศะ

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนนักเรียนวิเคราะห์การแต่งกายของตนเองและปรับตนให้เหมาะสมกับสังคมได้
 2. เพื่อให้นักเรียนนักเรียนปรับตนในเรื่องการแต่งกายให้เหมาะสมกับวัยและสังคมไทยได้

เทคนิคที่ใช้ กรณีตัวอย่าง

สื่อกิจกรรม “แต่งกายอย่างไรให้เหมาะสม”

เวลา 60 นาที

- สื่อที่ใช้**
1. ภาพดาราวัยรุ่น
 2. ภาพการแต่งกายที่เหมาะสมกับวัยนักเรียน
 3. เอกสารกรณีตัวอย่าง
 4. ใบงาน “เดาไปข้างหน้า”
 5. ใบงาน “การแต่งกายของฉัน”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยนำภาพดาราวัยรุ่นที่แต่งกายไม่เหมาะสมให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นถึงความเหมาะสมหรือไม่กับสังคมไทย
 - 1.2 ผู้วิจัยนำภาพวัยรุ่นที่แต่งกายเหมาะสมกับวัยมาให้นักเรียนดู และยกตัวอย่างนักเรียนในกลุ่มที่แต่งกายเหมาะสม ให้นักเรียนเปรียบเทียบกับภาพแรกให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่ละคนว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอย่างไร
 - 1.3 ผู้วิจัยสรุปผลจากการมองภาพของนักเรียน ที่นักเรียนเห็นต่างกัน
2. ขั้นการวิเคราะห์
 - 2.1 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน พร้อมแจกใบความรู้กรณีตัวอย่าง ของ พิศมัย วิไล และศักดิ์ ให้นักเรียนอ่านวิเคราะห์ลงในใบงาน “เดาไปข้างหน้า”
 - 2.2 ให้ตัวแทนนักเรียนออกมารายงาน

2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบเป็นรายบุคคลอีกครั้งว่า ถ้านักเรียนเป็น พิศมัย วิไล หรือ ศักดิ์ นักเรียนจะทำอะไรที่จะลดความขัดแย้งในใจลง และให้นักเรียนสรุปกันว่า การแต่งกายที่เหมาะสมกับสังคมไทยเป็นอย่างไร

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยแจกใบงาน การแต่งกายของฉัน ให้นักเรียนทุกคนทำเพื่อวิเคราะห์และประเมินการแต่งกายของตนเองว่าเหมาะสมหรือไม่ และจะปรับปรุงอย่างไร

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความสนใจของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม

4.2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียน

4.3 การทำใบงาน “เดาไปข้างหน้า” และ การแต่งกายของฉัน”

4.3 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เสนอแนะถึงสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเป็นประโยชน์ในครั้งต่อไป

กรณีตัวอย่าง

กรณีของพิศมัย

พิศมัย เป็นเด็กวัยรุ่นที่มีผิวพรรณและรูปร่างหน้าตาดีทั้งเป็นผู้ที่ได้ชื่อว่าแต่งตัวเปรี้ยว ชอบใส่กระโปรงสั้น ไซร์ขาอ่อนอยู่เสมอ และรู้สึกภูมิใจที่มีสายตาคอยมองขาอ่อนอันกลมกลึงของเธอ แต่แล้ววันหนึ่ง โชคไม่เข้าข้างเธอเมื่อเธอไปหาเพื่อนในซอยแห่งหนึ่ง และเดินผ่านชายวัยรุ่น 2 คน ซึ่งผิวปากทักทายหยอกเย้าชมเชยของเธอมาแต่ไกล และแล้วเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น เมื่อชายทั้ง 2 คน ตรงเข้าจุดกระชากเธอ เดชะบุญก่อนที่จะมีอะไรเกิดขึ้น ก็มีรถยนต์คันหนึ่งผ่านมา ชาย 2 คน จึงได้วิ่งหนีไป

กรณีของวิไล

วิไล : แม่คะ หนูขอเงิน 3,600 ค่ะ

แม่ : เอาไปทำอะไรล่ะลูก เงินมากมายตั้งขนาดนั้น

วิไล : ไปซื้อรองเท้าค่ะ ใส่เล่นพละก็ได้ ใส่เที่ยวก็ได้

แม่ : แล้วทำไมต้องซื้อราคาแพงจังล่ะ คราวที่แล้วก็ซื้อกระเป๋าราคาเป็นพันแล้ว รู้ไหมว่าเงินที่ลูกซื้อของนะ เท่ากับรายจ่ายค่าอาหารทั้งเดือนเชียวนะ เดือนนี้แม่ก็กู้เงินเขามาอีกแล้ว อย่าใช้เงินเปลืองนักซิลูก

วิไล : โธ่แม่ ถ้าไม่ทำอย่างเพื่อนๆเขา เราก็เป็นแกะดำในฝูงนะซี แล้วจะอยู่ร่วมกับเพื่อน ๆ ได้อย่างไรล่ะ

กรณีของศักดิ์

ศักดิ์เป็นนักเรียนโรงเรียนแห่งหนึ่งอยู่ต่างจังหวัด เขาเป็นลูกคนสุดท้องของพ่อแม่ในจำนวนลูก 3 คน พ่อแม่มีอาชีพค้าขาย ฐานะปานกลาง ศักดิ์เป็นคนมีนิสัยชอบสนุกสนาน ร่าเริง มีเพื่อนฝูงมาก การเรียนปานกลาง มักแต่งกายผิดระเบียบของโรงเรียนเสมอ เช่นไว้ผมยาว เอาเสื้อออกนอกกางเกงสวมถุงเท้าผิดระเบียบ เป็นต้น

ศักดิ์เป็นคนแต่งตัวทันสมัยอยู่เสมอ ใช้เสื้อผ้าราคาแพง เขามักอวดสิ่งของเครื่องใช้ให้เพื่อน อิจฉา พ่อแม่ของศักดิ์มักบ่นเรื่องเงินทองไม่พอใช้ เงินหายบ้าง สงสัยศักดิ์เป็นคนเอาไป แต่ศักดิ์ปฏิเสธทุกครั้ง เขาเก็บเงินค่าอาหารกลางวันโดยไม่กินข้าวกลางวัน จะเห็นว่าร่างกายเขาผอมสูง เพราะเขาไม่ยอมทานข้าวและชอบเที่ยวเตร่

ใบงาน “เดาไปข้างหน้า”

คำสั่ง อ่านกรณีตัวอย่าง แล้วให้เดาเหตุการณ์ต่อไปข้างหน้าว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับ.....

สิ่งที่เกิดขึ้นกับ.....
ด้านเศรษฐกิจ
ด้านสังคม
ด้านครอบครัว
ชีวิตและอนาคต

ใบงาน การแต่งกายของฉัน

ข้าพเจ้าคิดว่าการแต่งกายของข้าพเจ้า

☐ เหมาะสม เพราะ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

☐ ยังไม่เหมาะสม เพราะ

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

ข้าพเจ้าจะปรับปรุงในเรื่องการแต่งกายของข้าพเจ้า ดังนี้

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

ครั้งที่ 6

เรื่องที่จะพัฒนา การฝึกการแสดงความสามารถ โดยการให้ความช่วยเหลือเพื่อน และการให้
ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำ กิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงผลดีที่เกิดจากการช่วยเหลือเพื่อนและร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย
 6. เพื่อให้นักเรียนให้ความสนใจซึ่งกันและกันในการทำงานร่วมกัน
 3. เพื่อให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนในการทำงาน
 4. เพื่อให้นักเรียนแสดงความเสียสละเพื่อให้งานสำเร็จ
 5. เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนด้วยการรู้จักให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน

เทคนิคที่ใช้ เกม

ชื่อกิจกรรม “ร่วมแรงร่วมใจ”

เวลา 60 นาที

- สื่อที่ใช้**
1. กระดาษรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส
 2. กระดาษรูปกากบาท

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนและแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ในแต่ละกลุ่มมีผู้สังเกตการณ์ 1 คน

- 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม “สี่เหลี่ยมมหัศจรรย์” ดังนี้

1.2.1 ผู้วิจัยนำภาพสี่เหลี่ยมจัตุรัสให้นักเรียนดูและอธิบายการปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้ “นักเรียนจะได้รับเกมสี่เหลี่ยมมหัศจรรย์คนละ 1 ชอง แต่ละชองจะมีชิ้นส่วน 4 ชิ้น ที่สามารถต่อเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสได้ 1 รูป ให้นักเรียนต่อชิ้นส่วนทั้ง 4 ชิ้นให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสตามรูปที่กำหนดให้ โดยมีกติกาว่า ห้ามหยิบชิ้นส่วนของผู้อื่นและห้ามให้ชิ้นส่วนของตนแก่ผู้อื่น งานของกลุ่มจะเสร็จก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนมีสี่เหลี่ยมจัตุรัสอยู่ตรงหน้าทุกคน”

1.2.2 หลังจากอธิบายและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามจนเข้าใจแล้ว ผู้วิจัยแจกของบรรจุชิ้นส่วนสี่เหลี่ยมมหัศจรรย์ให้นักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม โดยผู้วิจัยเตรียมชิ้นส่วนบรรจุของ ดังนี้

ชองสำหรับสมาชิกคนที่ 1 และ 2 บรรจุชิ้นส่วน 4 ชิ้นที่นำมาต่อเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสได้

ของสำหรับสมาชิกคนที่ 3 และ 4 บรรจุชิ้นส่วน 4 ชิ้นที่สับเปลี่ยนกัน ไม่สามารถนำมาต่อเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสได้

1.2.3 ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม 5 นาที แล้วออกคำสั่งให้หยุดปฏิบัติกิจกรรม เพราะ ผู้วิจัยเตรียมชิ้นส่วนให้สมาชิกทั้งสามกลุ่มต่อรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสได้เพียง 2 คนเท่านั้น

1.3 ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม “กากบาทมิตรภาพ” ดังนี้

1.3.1 ผู้วิจัยนำภาพกากบาทมิตรภาพให้นักเรียนดูและอธิบายการปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้ “นักเรียนมีชิ้นส่วน 4 ชิ้น ที่สามารถต่อเป็นรูปกากบาทได้ 1 รูป ให้นักเรียนต่อชิ้นส่วนทั้ง 4 ชิ้นให้เป็นรูปกากบาทตามรูปที่กำหนดให้ โดยมีกติกาว่า ห้ามหยิบชิ้นส่วนของผู้อื่นแต่สามารถให้ชิ้นส่วนของตนเองแก่ผู้อื่นได้ งานของกลุ่มจะเสร็จก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนมีกากบาทอยู่ตรงหน้าทุกคน กลุ่มใดเสร็จก่อนกลุ่มนั้นจะเป็นผู้ชนะ”

1.3.2 หลังจากอธิบายและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามจนเข้าใจแล้ว จึงให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม กลุ่มใดเสร็จก่อนบันทึกไว้บนกระดาน

1.3.3 ให้นักเรียนเปรียบเทียบการปฏิบัติกิจกรรมครั้งที่ 1 กับ ครั้งที่ 2

2. ขั้นการวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยถามถึงพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มในการร่วมกิจกรรม

2.2 ผู้วิจัยถามถึงความรู้สึกของนักเรียนในขณะร่วมทำกิจกรรม

2.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายร่วมกันและนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

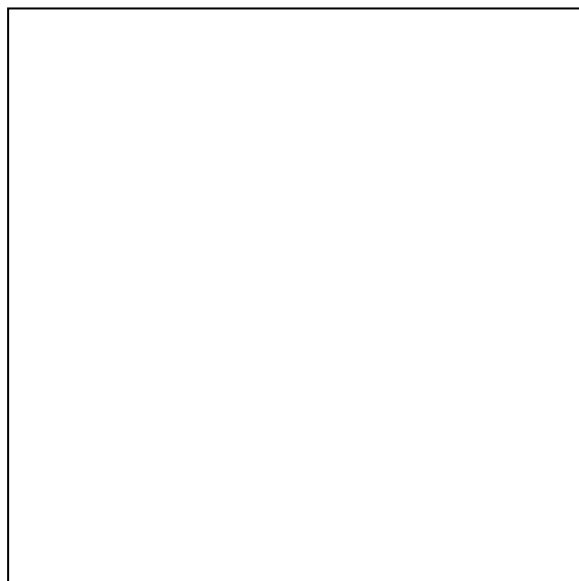
4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความสนใจของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม

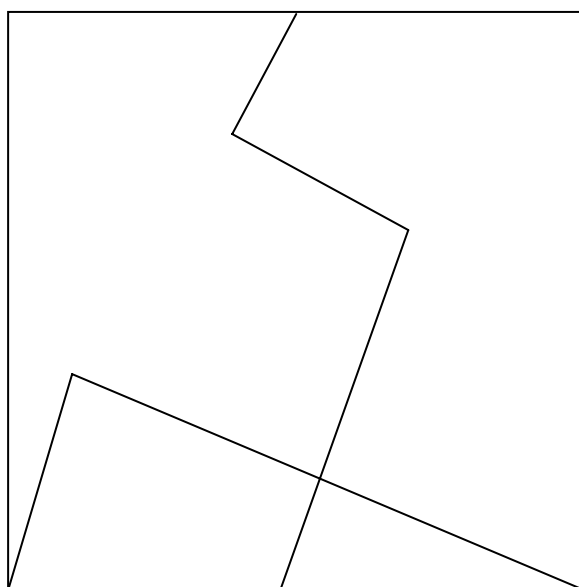
4.2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นและการสรุปของ

นักเรียน

เกมสี่เหลี่ยมมหัศจรรย์

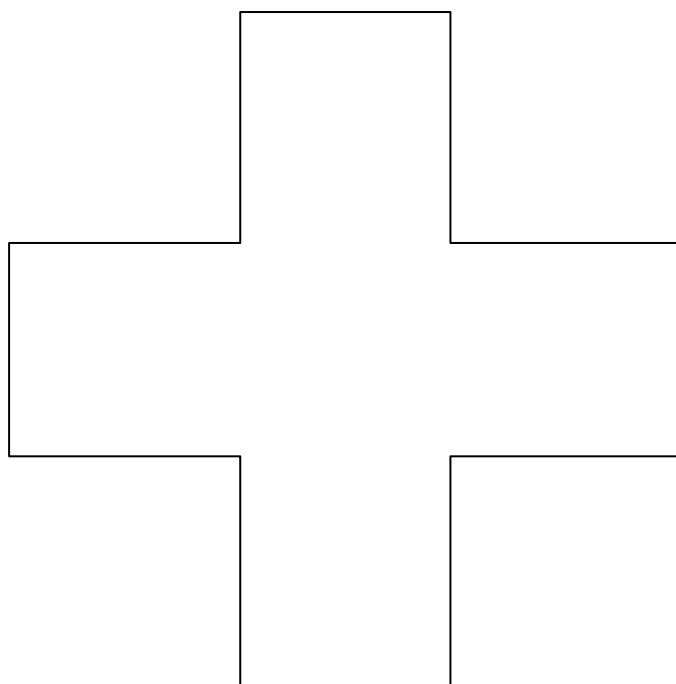

รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่กำหนดให้

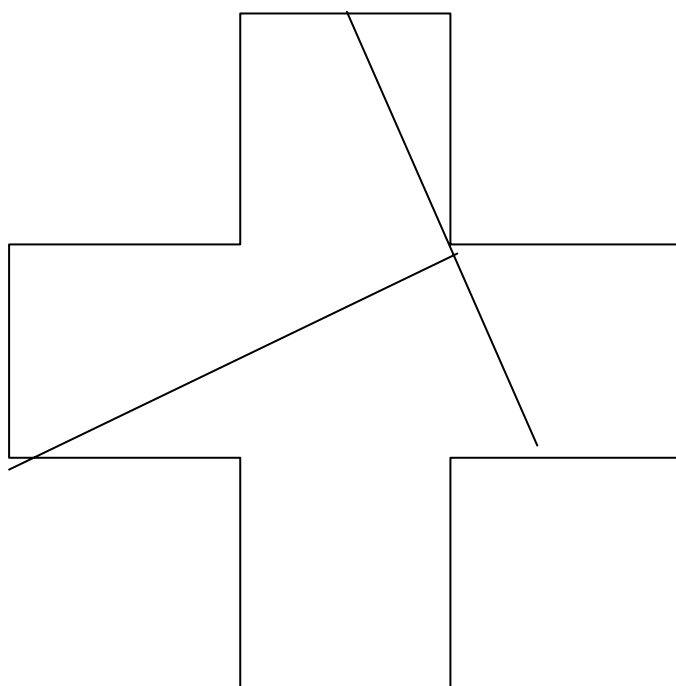

รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่ประกอบด้วยชิ้นส่วน 4 ชิ้น

เกมกากบาทมิติภาพ

รูปกากบาทจัตุรัสที่กำหนดให้

รูปกากบาทที่ประกอบด้วยชิ้นส่วน 4 ชิ้น

ครั้งที่ 7

เรื่องที่จะพัฒนา การฝึกการแสดงความสามารถใจ โดยการตั้งใจเรียน และมีความ

กระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่เสมอ

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนพัฒนาพฤติกรรมตั้งใจเรียนในขณะที่ครูสอน
 2. เพื่อให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่เสมอ

เทคนิคที่ใช้ กรณีตัวอย่าง

ชื่อกิจกรรม “ความภาคภูมิใจ”

เวลา 60 นาที

สื่อที่ใช้ เอกสารกรณีตัวอย่าง เรื่อง “ความภาคภูมิใจ”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม
 - 1.2 ผู้วิจัยแจกเอกสารเรื่อง “ความภาคภูมิใจ” คนละ 1 แผ่น เพื่อให้นักเรียนร่วมกันศึกษา และแสดงความคิดเห็น
2. ขั้นการวิเคราะห์
 - 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายร่วมกันในหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.1.1 เด็กชายรุ่งเรือง และเด็กชายสกล เป็นคนอย่างไร
 - 2.1.2 นักเรียนที่ดีควรมีลักษณะอย่างไรบ้าง
 - 2.2 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปราย
 - 2.3 ผู้วิจัยช่วยนักเรียนสรุปและแสดงความคิดเห็น
3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ
 - 3.1 ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกรณีตัวอย่างและประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ
 - 3.2 นักเรียนรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกันและจากการสรุปของผู้วิจัย
 - 3.3 นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการตั้งใจเรียนและการกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่เสมอและสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ
4. ขั้นประเมินผล
 - 4.1 สังเกตจากความสนใจของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม
 - 4.2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียน

เอกสารกรณีตัวอย่าง เรื่อง “ความภาคภูมิใจ”

เด็กชายรุ่งเรือง และเด็กชายสกล เป็นนักเรียนห้องเดียวกัน เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เวลาเรียนรุ่งเรืองเป็นเด็กที่ตั้งใจเรียนหนังสือ ในขณะที่ครูสอนก็สนใจ ตั้งใจฟัง และตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อมีเวลาว่าง ก็จะทบทวนบทเรียนและค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ ส่วนเด็กชายสกล เวลาเรียนก็ไม่ค่อยสนใจ นั่งเหม่อลอยออกไปนอกห้องเรียน เวลาครูผู้สอนถามอะไรก็ไม่ตอบ และก็ตอบไม่ตรงกับเรื่อง เพราะไม่ตั้งใจฟัง เมื่อมีเวลาว่างก็มักจะเที่ยวเล่น ไม่เคยอ่านหนังสือทบทวนบทเรียน

ทางโรงเรียนประกาศผลการสอบปลายปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว ปรากฏว่ามีนักเรียนสอบได้เกรดเฉลี่ยสูงถึง 3.83 พวกที่ยังสอบไม่ผ่านส่วนใหญ่เพราะเกียจคร้าน ไม่สนใจการเรียนในขณะที่ครูสอน ไม่ทำงานส่ง พวกที่สอบได้ต่างดีอกดีใจเป็นอันมาก ในขณะเดียวกันก็มีความอาลัยอาวรณ์ที่จะต้องจากสถานศึกษา ตลอดจนครูอาจารย์ เพื่อจะได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป

วันเกียรติยศเป็นวันที่ประทับใจที่สุด ทางโรงเรียนได้จัดงานให้ด้วยความรักและความชื่นชม เชิญผู้ปกครองมาร่วมแสดงความยินดี ในความสำเร็จของนักเรียน ผู้อำนวยการแจกประกาศนียบัตรให้แก่นักเรียนแล้ว จึงมอบรางวัลต่างๆ ให้แก่นักเรียนหลายคน เช่น เด็กชายรุ่งเรืองได้รับรางวัลเรียนดี เป็นต้น ส่วนเด็กชายสกลยังมีวิชาที่ยังสอบไม่ผ่าน จึงต้องสอบแก้ให้ผ่านก่อนจึงจะได้รับใบประกาศนียบัตร

ครั้งที่ 8

เรื่องที่จะพัฒนา การฝึกการแสดงความรู้สึกพูดให้ได้ผล โดยการพูดให้กำลังใจเพื่อน การพูดส่งเสริมเพื่อนในทางที่ดี การไม่นินทาว่าร้ายเพื่อน และการแนะนำเพื่อนให้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของโรงเรียน

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติและเห็นความสำคัญของการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน โดยการพูดให้กำลังใจเพื่อน การพูดส่งเสริมเพื่อนในทางที่ดี การไม่นินทาว่าร้ายเพื่อน และ การแนะนำเพื่อนให้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของโรงเรียน

เทคนิคที่ใช้ บทบาทสมมติ

ชื่อกิจกรรม “กำลังใจให้เพื่อน”

เวลา 60 นาที

สื่อที่ใช้ เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “กำลังใจให้เพื่อน”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และบทบาทสมมติเกี่ยวกับการพูดให้กำลังใจเพื่อน การพูดส่งเสริมเพื่อนในทางที่ดี การไม่นินทาว่าร้ายเพื่อน และ การแนะนำเพื่อนให้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของโรงเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์ขึ้นที่จะให้นักเรียนแสดง

12 ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน ชักถามหรือเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่จะฝึกให้ฟัง เพื่อนำเข้าสู่เรื่องที่ฝึกและเข้าใจตรงกัน

1.3 การเลือกผู้แสดง ผู้วิจัยเลือกผู้แสดงโดยวิธีอาสาสมัคร ส่วนที่เหลือเป็นผู้สังเกตการณ์

1.4 ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติ ให้ผู้แสดงเพื่อทำการศึกษาและซักซ้อมก่อนการแสดง

1.5 ผู้วิจัยและนักเรียนที่เป็นผู้สังเกตการณ์ช่วยกันจัดฉากให้เหมือนสถานการณ์จริง

2. ขั้นการวิเคราะห์

2.1 ภายหลังจากที่นักเรียนแสดงบทบาทตามบทบาทสมมติแล้ว ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกของตัวเอง ดังนี้

2.1.1 การกระทำของปิยพล แสดงถึงอะไร

2.1.2 การกระทำของสายชล แสดงถึงอะไร

2.1.3 การกระทำของสายชล มีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.1.4 การกระทำของอุบล แสดงถึงอะไร

2.1.5 การกระทำของอุบลมีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.1.6 การแสดงบทบาทสมมติเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับอะไร

2.2 ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนแสดงความคิดเห็น โดยการสนทนาซักถาม

3. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนฝึกแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะ
และความคิดเห็นของกลุ่ม

4 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

4.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติ

4.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมในการนำไปใช้ในชีวิตจริง

5 ขั้นประเมินผล

5.1 สังเกตจากความสนใจของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม

5.2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นและการสรุปของ

นักเรียน

เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ เรื่อง “กำลังใจให้เพื่อน”

ในห้องเรียนตอนเช้า ปิยพลกำลังนั่งอยู่คนเดียว อุบลเดินเข้ามา จึงพูดกับปิยพลว่า “ปิยพลเป็นอะไรไปนั่งเหม่อ” ปิยพลจึงตอบอุบลไปว่า “เราไม่สบายใจเลย เราสอบวิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนน้อยที่สุด ความจริงเราน่าจะมีเวลาอ่านหนังสือให้มากกว่านี้ แะจ้” ปิยพลทำหน้าเศร้า อุบลบอกกับปิยพลว่า “ไม่เห็นจะต้องมานั่งเศร้าเลย เธออ่านหนังสือน้อยก็ยอมสอบได้คะแนนน้อยเป็นธรรมดา เธออยากอ่านหนังสือน้อยทำไมล่ะ” เมื่อพูดเสร็จ อุบลก็นำเรื่องนี้ไปเล่าให้เพื่อนๆ คนอื่นๆ ฟัง ทำให้ปิยพลรู้สึกอับอายมากขึ้น

ในเช้าวันต่อมา ปิยพลนั่งอยู่คนเดียวแล้วทำหน้าเศร้ากว่าเดิม สายชลเดินเข้ามา จึงพูดกับปิยพลว่า “ปิยพลเป็นอะไรไปนั่งหน้าเศร้าเหียว” ปิยพลจึงตอบสายชลไปว่า “เราไม่สบายใจเลย เราสอบวิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนน้อยที่สุด ความจริงเราน่าจะมีเวลาอ่านหนังสือให้มากกว่านี้ แะจ้ นอกจากนี้อุบลยังนำเรื่องนี้ไปเล่าให้เพื่อนๆ คนอื่นๆ รู้ ตอนนี้อายมากเลย” สายชลจึงพูดให้กำลังใจปิยพลไปว่า “ปิยพลเธอยังมีเวลาแก้ตัวนะ การสอบที่ผ่านมาเป็นการสอบย่อยเท่านั้น เรายังมีเวลาอ่านหนังสือด้วยกันใหม่จะได้ช่วยกันติว เพื่อผลสอบของเธอออกมาจะได้คะแนนดีขึ้น หลังจากนั้นปิยพลลองเข้าร่วมกิจกรรมหรือชมรมต่างๆ ของโรงเรียนดูสิ เช่น ชมรมห้องสมุด หรือชมรมคอมพิวเตอร์ เพื่อที่ปิยพลจะได้เรียนเก่งขึ้นแล้วก็มีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น” ปิยพลยิ้มแล้วตอบกลับไปว่า “ขอบใจนะที่ให้กำลังใจเรา”

บทบาทของปิยพล

สมมติว่าฉันชื่อปิยพล ฉันเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วันแรกฉันกำลังนั่งอยู่คนเดียวในห้องเรียน เมื่ออุบลทักจึงตอบไปว่า “เราไม่สบายใจเลย เราสอบวิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนน้อยที่สุด ความจริงเราน่าจะมีเวลาอ่านหนังสือให้มากกว่านี้ แะจ้” เมื่ออุบลกล่าวเยาะเย้ยและนำเรื่องไปเล่าให้เพื่อนๆ คนอื่นๆ ฟังทำให้ฉันรู้สึกอับอาย วันต่อมาฉันนั่งคนเดียวในห้องและทำหน้าเศร้ากว่าเดิม เมื่อสายชลทักจึงตอบไปว่า “เราไม่สบายใจเลย เราสอบวิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนน้อยที่สุด ความจริงเราน่าจะมีเวลาอ่านหนังสือให้มากกว่านี้ แะจ้ นอกจากนี้อุบลยังนำเรื่องนี้ไปเล่าให้เพื่อนๆ คนอื่นๆ รู้ ตอนนี้อายมากเลย” เมื่อสายชลกล่าวให้กำลังใจจึงตอบไปว่า “ขอบใจนะที่ให้กำลังใจเรา”

บทบาทของอุบล

สมมติว่าฉันชื่ออุบล ฉันเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เห็นปิยพลนั่งอยู่ในห้องคนเดียวจึงทักว่า “ปิยพลเป็นอะไรไปนั่งเหม่อ” เมื่อได้คำตอบจากปิยพลแล้วจึงบอกกับปิยพลว่า “ไม่เห็นจะต้องมานั่งเศร้าเลย เธออ่านหนังสือน้อยก็ยอมสอบได้คะแนนน้อยเป็นธรรมดา เธออยากอ่านหนังสือน้อยทำไมล่ะ” แล้วก็นำข้อมูลที่ได้รู้มาไปเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง

บทบาทของสายชล

สมมติว่าฉันชื่อสายชล ฉันเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เห็นปิยพลนั่งอยู่ในห้องคนเดียวจึงทักว่า “ปิยพลเป็นอะไรไปนั่งหน้าเศร้าเชียว” เมื่อได้คำตอบจากปิยพลแล้วจึงกล่าวให้กำลังใจปิยพลว่า “ปิยพลเธอยังมีเวลาแก้ตัวนะ การสอบที่ผ่านมาเป็นการสอบย่อยเท่านั้น เราอ่านหนังสือด้วยกันใหม่จะได้ช่วยกันติว เพื่อผลสอบของเธอออกมาจะได้คะแนนดีขึ้น หลังจากนั้นปิยพลลองเข้าร่วมกิจกรรมหรือชมรมต่างๆของโรงเรียนดูสิ เช่น ชมรมห้องสมุด หรือชมรมคอมพิวเตอร์ เพื่อที่ปิยพลจะได้เรียนเก่งขึ้นแล้วก็มีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น “

บทบาทของเพื่อนๆ

สมมติว่าฉันเป็นเพื่อนห้องเดียวกัน เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เมื่ออุบลนำเรื่องของปิยพลมาเล่าให้ฟังจึงนิทาปิยพลจนปิยพลรู้สึกอับอาย

ครั้งที่ 9

เรื่องที่จะพัฒนา การฝึกการแสดงความคิดเห็นต่อถ้อยคำ โดยการฟังอย่างตั้งใจ

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนรู้จักรับฟังเพื่อนอย่างตั้งใจไม่พูดแทรกขณะที่เพื่อนพูด

เทคนิคที่ใช้ เกม

ชื่อกิจกรรม “สนใจฉันหน่อย”

เวลา 60 นาที

สื่อที่ใช้ -

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 3 คน แล้วนำอาสาสมัครออกไปนอกห้อง บริเวณที่ไม่สามารถได้ยินเสียงพูดในห้อง แล้วให้คำสั่งว่า “ขอให้อาสาสมัครแต่ละคนเตรียมเรื่องพูดให้กลุ่มฟังคนละ 7 นาที เรื่องที่พูดควรเป็นเรื่องที่นักเรียนสามารถพูดได้อย่างสบายใจ เช่น งานอดิเรก ครอบครัวของฉัน สิ่งฉันชอบ เป็นต้น”

1.2 ผู้วิจัยเข้ามาในห้องและบอกนักเรียนว่า “ผู้วิจัยจะให้อาสาสมัครทั้งสามคนเข้าพูดให้กลุ่มฟังทีละคน ขอให้นักเรียนช่วยกันแสดงท่าทางกระตือรือร้นยิ้มแย้มแจ่มใส สนใจโดยการพูดคุยซักถาม และชมเชยสนับสนุนผู้พูดคนที่ 1 ส่วนผู้พูดคนที่ 2 ให้นักเรียนแสดงความสนใจชั่วคราว ต่อมาเริ่มแสดงความไม่สนใจโดยการพูดคุยซบเซาตัวเอง นิ่งมองไปนอกห้อง และผู้พูดคนที่ 3 ให้นักเรียนแสดงความไม่สนใจที่จะฟัง แสดงท่าทางเบื่อหน่ายในการฟัง และพูดขัดแทรกบ่อยๆ

1.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามจนเข้าใจแล้วจึงเชิญอาสาสมัครเข้ามาพูดทีละคน โดยให้ตกลงกันว่าใครจะเป็นผู้พูดคนแรก

1.4 เมื่ออาสาสมัครทั้งสามคนพูดจบ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ความรู้สึกของอาสาสมัครทั้งสามคน

2. ขั้นการวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ จากการเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมทั้งวิเคราะห์ความรู้สึกพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมในการนำไปใช้ในชีวิตรจริง

4. ^๕ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความสนใจของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม

4.2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นและการสรุปของ

นักเรียน

4.3 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เสนอแนะถึงสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อ
เป็นประโยชน์ในครั้งต่อไป

ครั้งที่ 10

เรื่องที่จะพัฒนา การฝึกการแสดงการอดทนต่อถ้อยคำ โดยการรับฟังความคิดเห็นและ
ข้อเสนอแนะของเพื่อน ระวังความโกรธเมื่อเพื่อนพูดในสิ่งที่ไม่ถูกใจ

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองให้เพื่อนฟัง
 2. เพื่อให้นักเรียนมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและทำงานร่วมกับเพื่อน
 3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักระงับความโกรธเมื่อเพื่อนพูดในสิ่งที่ไม่ถูกใจ

เทคนิคที่ใช้ กลุ่มสัมพันธ์

ชื่อกิจกรรม “อาหารกลางวัน”

เวลา 60 นาที

สื่อที่ใช้ เอกสารกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เรื่อง “อาหารกลางวัน”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
- 1.2 ผู้วิจัยแจกเอกสารเรื่องอาหารกลางวันให้นักเรียนอ่านและทำความเข้าใจโดยใช้

เวลา 5 นาที

2. ขั้นการวิเคราะห์

- 2.1 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายร่วมกันและช่วยกันออกความคิดเห็นต่อ

เหตุการณ์ดังกล่าว

- 2.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยผู้วิจัยใช้คำถามดังนี้

2.2.1 ถ้านักเรียนเป็นอัมม่นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร เมื่อนักเรียนแสดงความคิดเห็นแล้วเพื่อนไม่รับฟังและไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

2.2.2 ถ้านักเรียนเป็นก๊ิกนักเรียนจะรู้สึกอย่างไร เมื่อเพื่อนรับฟังความคิดเห็นของตนและแสดงท่าทีเห็นด้วย

2.2.3 ถ้านักเรียนเป็นก๊ิกและอัมจะอย่างไรเมื่อได้รับฟังในสิ่งที่เพื่อนพูดซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกใจและเป็นสิ่งที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดของตน

2.2.4 ถ้านักเรียนเป็นสมาชิกในห้องของจ๊ว นักเรียนจะอย่างไร จึงจะได้ชื่อว่ารู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน

2.2.5 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนร่วมห้องของจ๊ว และไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของเพื่อน นักเรียนจะอย่างไร

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม และการนำไปประยุกต์ใช้ โดยใช้คำถาม

ดังนี้

3.1 นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้างจากกิจกรรม

3.2 การยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนมีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไร

3.3 นักเรียนระงับความโกรธเมื่อเพื่อนพูดในสิ่งที่ไม่ถูกใจได้อย่างไรบ้าง

3.4 นักเรียนจะนำความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ใน

ชีวิตประจำวันอย่างไร

3.5 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความร่วมมือของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม

4.4 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นและการสรุปของ

นักเรียน

อาหารกลางวัน

เช้าวันหนึ่ง จี๊วมาโรงเรียนแต่เช้าพร้อมกับเพื่อนๆ อีก 2-3 คน และปรึกษากันว่าหลังสอบเสร็จแล้ว อยากจะทานข้าวกลางวันร่วมกันทั้งชั้นสักวัน ดังนั้นเมื่อถึงโรงเรียนจี๊วจึงนำเรื่องที่ปรึกษากับเพื่อนๆ มาปรึกษาอาจารย์ประจำชั้นซึ่งอาจารย์ก็เห็นดีด้วย และจะช่วยออกเงินให้แต่เป็นหน้าที่ของนักเรียนที่จะตกลงกันว่าจะทำอย่างไรกันดี จี๊วนำข่าวดีบอกเพื่อนๆ ว่าได้รับอนุญาตจากอาจารย์เรียบร้อยแล้ว นักเรียนชายรับหน้าที่จะเป็นฝ่ายจัดสถานที่ ส่วนเรื่องอาหารยกเป็นหน้าที่ของนักเรียนหญิง จี๊วจึงนัดให้เพื่อนๆ มาประชุมและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน หลังเวลาเลิกเรียนแล้ว

เมื่อเพื่อนมาครบแล้ว จี๊วจึงให้เพื่อนๆ ช่วยกันคิดและเสนอว่า ควรจะทำอาหารอะไรดี เพื่อนๆ จึงแย่งกันเสนอความเห็นจนแทบฟังไม่รู้เรื่อง แต่ก็มีหลายคนที่นั่งจับกลุ่มคุยกัน ไม่ยอมแสดงความคิดเห็นและไม่สนใจที่จะฟังว่าใครเสนอให้ทำอะไร จี๊วเสนอให้เพื่อนๆ ลัดกันเสนอทีละคน อัมรีบยกมือขอเสนอเป็นคนแรก โดยอัมเสนอให้ทำก๋วยเตี๋ยวราดหน้า เพราะทำง่ายและราคาถูกดี แต่ยังไม่ทันที่อัมจะพูดจบ ก็มีคนพูดแทรกขึ้นมาว่า ไม่เห็นด้วยกับความคิดของอัม ทำให้อัมเกิดความรู้สึกไม่พอใจเป็นอย่างมาก และก็จึงเสนอให้ทำขนมจีนแกงไก่โดยอาสาจะให้คุณแม่ทำให้ เพื่อนๆ รับฟังและเห็นชอบด้วย อัมซึ่งไม่พอใจอยู่แล้ว จึงแกล้งพูดว่าก็อยากได้น้ำ ทำให้ก็โกรธและทะเลาะกัน จี๊วจึงบอกว่าเพื่อนๆ รู้จักรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนทุกคน รวมทั้งของอัมด้วย และทุกคนมีสิทธิ์ที่จะเสนอความคิดเห็น อัมและก๊ิกเองก็ไม่ควรที่จะเอาความคิดของตนเองเป็นใหญ่และถ้าเสียงส่วนใหญ่เลือกที่จะทำอะไรแล้ว ทุกคนก็ยอมรับด้วย เปิดซึ่งอยากแสดงความคิดเห็นมานานแล้ว แต่ไม่กล้าเพราะกลัวเพื่อนๆ ว่าจะอยากได้น้ำและไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของตน แต่เมื่อจี๊วเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นได้ เปิดจึงเสนอบ้าง และเมื่อถามเสียงส่วนใหญ่ปรากฏว่าเพื่อนๆ เห็นด้วยที่เปิดเสนอให้แต่ละคนนำอาหารมาจากบ้าน เพราะนอกจากจะประหยัดไม่ต้องรบกวนเงินอาจารย์แล้ว ยังได้รับประทานอาหารหลายอย่าง และไม่ต้องเสียเวลามานั่งทำด้วย หลังจากตกลงกันได้แล้ว ทุกคนต่างแยกย้ายกันกลับบ้าน

ครั้งที่ 11

เรื่องที่จะพัฒนา การฝึกการแสดงการแถลงเรื่องล้าลึก โดยการอธิบายบทเรียนให้เพื่อนเข้าใจ

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญและสามารถช่วยเหลือเพื่อนโดยการช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาต่างๆที่เพื่อนไม่เข้าใจ

เทคนิคที่ใช้ บทบาทสมมติ

สื่อกิจกรรม “น้ำใจของเพื่อน”

เวลา 60 นาที

สื่อที่ใช้

1. เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “น้ำใจของเพื่อน”
2. อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดง เช่น โต๊ะ เก้าอี้ กระดาน แบบเรียน สมุด ปากกา

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และบทบาทของนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อที่จะให้นักเรียนแสดง

1.2 ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน ชักถามหรือเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่จะฝึกเพื่อให้นักเรียนเข้าใจตรงกัน

1.3 การเลือกผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง 3 คน

1.4 การจัดฉากแสดง ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติให้อาสาสมัครอ่านเพื่อจัดฉากให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

1.5 ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้ผู้ที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในการแสดง

1.6 ผู้วิจัยให้ผู้แสดงแสดงบทบาทที่ตนเองได้รับ

2. ขั้นการวิเคราะห์

2.1 เมื่อผู้แสดงจบแล้วให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทการแสดงของผู้แสดงแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ดังนี้

2.1.1 การกระทำของทิพย์ แสดงถึงอะไร

2.1.2 การกระทำของต้อม แสดงถึงอะไร

2.1.3 การกระทำของต้อมมีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.1.4 การกระทำของจอย แสดงถึงอะไร

2.1.5 การกระทำของจอยมีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.1.6 การแสดงบทบาทสมมติเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับอะไร

2.2 ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้รับจากบทบาทสมมติ โดยการสนทนาซักถาม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนฝึกแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของกลุ่ม

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมในการนำไปใช้ในชีวิตรจริง

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความสนใจของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม

4.2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นและการสรุปของ

นักเรียน

เอกสารการใช้บทบาทสมมติ เรื่อง น้ำใจของเพื่อน

ตอนพักกลางวันในห้องเรียน ต่อมนั่งคุยกับทิพย์อยู่ถึงเรื่องที่ต่อมสอบคณิตศาสตร์ได้คะแนนสูงที่สุด ทิพย์บอกกับต่อมว่า “ต่อมเธอเก่งมากเลยนะที่สอบวิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนสูงสุด เราอยากสอบได้คะแนนหลายๆบ้าง เธอช่วยอธิบายให้เราบ้างนะ” ต่อมาจึงตอบทิพย์ไปว่า “ขอบใจมากนะทิพย์ เรายินดีและเต็มใจที่จะอธิบายให้เธอ” พอดีใจยเดินมาได้ยินต่อมกับทิพย์พูดกันจึงพูดขึ้นว่า “ไม่เห็นจะเก่งเลยแน่จริงสอบให้ได้สูงสุดทุกครั้งสิ” ต่อมากับทิพย์จึงมองหน้ากันและชวนกันออกไปที่ห้องสมุดเพื่อนไปติววิชาคณิตศาสตร์กัน

บทบาทของทิพย์

สมมติฉันชื่อทิพย์ ฉันเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กำลังพูดคุยกับต่อมในห้องเรียนตอนพักกลางวันเรื่องผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งต่อมได้คะแนนมากที่สุดจึงขอร้องให้ต่อมช่วยอธิบายวิชาคณิตศาสตร์ให้ “ต่อมเธอเก่งมากเลยนะที่สอบวิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนสูงสุด เราอยากสอบได้คะแนนหลายๆบ้าง เธอช่วยอธิบายให้เราบ้างนะ”

บทบาทของต่อม

สมมติฉันชื่อต่อม ฉันเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กำลังพูดคุยกับทิพย์ในห้องเรียนตอนพักกลางวันเรื่องผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งต่อมได้คะแนนมากที่สุดและได้รับการขอร้องจากทิพย์จึงตอบไปว่า “ขอบใจมากนะทิพย์ เรายินดีและเต็มใจที่จะอธิบายให้เธอ”

บทบาทของจอย

สมมติฉันชื่อจอย ฉันเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กำลังเดินมาพอดีได้ยินต่อมกับทิพย์พูดกันจึงพูดขึ้นว่า “ไม่เห็นจะเก่งเลยแน่จริงสอบให้ได้สูงสุดทุกครั้งสิ”

ครั้งที่ 12

เรื่องที่จะพัฒนา การฝึกการแสดงการแถลงเรื่องล้าลึก โดยการพูดประนีประนอมความขัดแย้ง ระหว่างเพื่อน

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนร่วมกันหาแนวทางที่ทำให้ได้ข้อยุติที่เหมาะสมเมื่อเพื่อนเกิดความขัดแย้งกัน

เทคนิคที่ใช้ บทบาทสมมติ

ชื่อกิจกรรม “การแสดงเป็นเหตุ”

เวลา 60 นาที

สื่อที่ใช้ เอกสารการแสดงบทบาทสมมติเรื่อง “การแสดงเป็นเหตุ”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์และบทบาทของนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการหาแนวทางที่ทำให้ได้ข้อยุติที่เหมาะสมเมื่อเพื่อนเกิดความขัดแย้งกันที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อที่จะให้นักเรียนแสดง

1.2 ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน ชักถามหรือเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่จะฝึกเพื่อให้นักเรียนเข้าใจตรงกัน

1.3 การเลือกผู้แสดง ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง

1.4 การจัดฉากแสดง ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติให้อาสาสมัครอ่านเพื่อจัดฉากให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

1.5 ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้ผู้ที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในการแสดง

1.6 ผู้วิจัยให้ผู้แสดงแสดงบทบาทที่ตนเองได้รับ

2. ขั้นการวิเคราะห์

2.1 เมื่อผู้แสดงจบแล้วให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทการแสดงของผู้แสดงแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร

2.2 ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคิดที่ได้รับจากบทบาทสมมติ โดยการสนทนาซักถาม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมที่ทำให้ได้ข้อยุติที่เหมาะสมเมื่อเพื่อนเกิดความขัดแย้งกัน

- 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนฝึกแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของกลุ่ม
- 3.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมในการนำไปใช้ในชีวิตจริง
- 4. ขั้นประเมินผล
 - 4.1 สังเกตจากความสนใจของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม
 - 4.2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ

เรื่อง “การแสดงเป็นเหตุ”

ในวันสิ้นปีการศึกษา มีการจัดงานประจำปีของโรงเรียนก่อนปิดภาคเรียน โดยจะมีการจัดให้มีการแสดงของนักเรียนแต่ละชั้น เหลือเวลาอีก 1 เดือน จะถึงวันแสดง หัวหน้าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงประชุมเพื่อนในห้องเพื่อจัดเตรียมการแสดงของห้อง ในที่ประชุม เยาวภา ญัฐพร ศิริพร เสนอให้มีการแสดงรำไทย 1 ชุด แต่ วิมล เอกชัย ลัดดาวัลย์ เสนอให้เต้นประกอบเพลง ตอนนีที่ประชุมมีตัวเลือกให้นักเรียนที่เข้าประชุมอยู่ 2 ตัวเลือก คือ การรำไทย และการเต้นประกอบเพลง โดยฝ่ายที่จะเต้นประกอบเพลงให้เหตุผลว่า รำไทยคนดูมาากแล้วกลัวคนดูจะเบื่อ อยากแสดงอะไรที่แปลกใหม่คนดูจะได้สัมผัสกับสิ่งแปลกใหม่ นอกจากนี้ วิมลยังพูดว่า “ถ้าให้รำตัวเองคงไม่ถนัด “ เยาวภา จึงบอกว่า “ตัวเองจะสอนให้” วิมลพูดว่า “ถึงแม้ว่าจะสอนจะฝึกซ้อมให้ตัวเองอย่างไร ตัวเองก็ยังไม่รู้สักเท่าไรๆ เชนๆ แล้วอีกอย่างการรำต้องอาศัยความพร้อมเพรียงถ้ารำผิดคนดูจะรู้ทันที” ญัฐพร จึงพูดว่า “แล้วการแสดงของเธอก็ต้องฝึกซ้อมต้องพร้อมเหมือนกัน ถ้าผิดขึ้นมาคนดูก็รู้เหมือนกัน” เอกชัยจึงบอกว่า “ถ้าผิดก็ไม่ใช่ไรเพราะเป็นจังหวะที่เร็วคนดูไม่ทันอยู่แล้ว” ศิริพร จึงบอกว่า “แล้วใครจะแสดง ถ้าเธอบอกว่าไม่ถนัดรำ เราก็ไม่ถนัดเต้นเหมือนกัน “ ลัดดาวัลย์บอกว่า “การแสดงเป็นของห้อง ต้องแสดงทุกคนเธอก็ต้องแสดงด้วย” ศิริพรบอกว่า “เราเต้นไม่เป็นไม่เต้นหรอก คนเดียวไม่เป็นไรหรอก” วิมลพูดว่า “อ้าวทำไมเป็นอย่างนั้นล่ะเดี่ยวเรา 3 คนช่วยซ้อมให้” เยาวภาจึงพูดว่า “ที่เราจะฝึกทำให้เธอ เธอยังไม่ยอมรับเลย” ลัดดาวัลย์พูดว่า “เราต้องร่วมมือกันสิ” ญัฐพรจึงพูดว่า “พวกเธอร่วมมือรำกับพวกเราหรือเปล่าล่ะ” หัวหน้าชั้นจึงถามความคิดเห็นของเพื่อน เจนจิรา เห็นว่าเรื่องจะบานปลายไปกันใหญ่จึงเสนอความเห็น ว่า “ให้แสดงรำไทยประยุกต์สิ เป็นการแสดงผสมผสานระหว่างการรำและการเต้น โดยผู้ที่มีความถนัดทางการรำได้ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความถนัดกับผู้ที่มีความถนัดทางการเต้นจะได้ร่วมมือกัน” หัวหน้าชั้นถามความเห็นของเพื่อนๆ เยาวภาเห็นด้วยกับเจนจิรา วิมลบอกว่าเห็นด้วยจะได้ไม่ต้องเถียงกัน ญัฐพรพูดว่า “ดีแล้วละ...ตามนี้” เอกชัยบอกว่า “ก็เพื่อนกันทั้งนั้น...เราจะได้ช่วยกันฝึกซ้อม” ลัดดาวัลย์พูดว่า “ดีเลยเราก็เลือกเพลงที่ช้าลงมาน้อย” ศิริพรเสริมว่า “เราจะได้คิดทำรำประกอบ” ทุกคนก็เห็นด้วย หัวหน้าพูดว่า “ตกลงว่าการแสดงของเราเป็นการแสดงผสมการรำและการเต้น เพื่อนว่าอย่างไรบ้าง” ทุกคนตกลง หัวหน้าชั้นจึงปิดประชุม

ครั้งที่ 13

เรื่องที่จะพัฒนา การฝึกการแสดงการไม่ชักนำในทางที่ผิด โดยการไม่ชักจูงเพื่อนไปใช้เวลาว่างในการเล่นคอมพิวเตอร์ การไม่ชักจูงเพื่อนให้หนีเรียน และการไม่ชักจูงเพื่อนให้ไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดและการพนัน

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนมีการแสดงพฤติกรรมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
 2. เพื่อให้นักเรียนไม่ชักนำเพื่อนไปในทางที่ผิด

เทคนิคที่ใช้ กรณีตัวอย่าง

ชื่อกิจกรรม “เพื่อน”

เวลา 60 นาที

- สื่อที่ใช้**
1. เอกสารกรณีตัวอย่าง
 2. ใบงาน “เพื่อน”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยพูดคุยซักถามว่าใครที่เคยพบเพื่อนที่ติดเกม เสพยาเสพติด และ เล่นการพนันบ้าง แล้วเป็นอย่างไร
 - 1.2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม
 - 1.3 ผู้วิจัยแจกกรณีตัวอย่างเรื่อง “เพื่อน” ให้ทุกกลุ่มร่วมกันระดมสมองพิจารณาเรื่องที่อ่านแล้วตอบคำถามท้ายเอกสาร
 - 1.4 ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงาน
 2. ขั้นการวิเคราะห์
 - 2.1 ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นร่วมกันโดยใช้คำถามดังนี้
 - 2.1.1 วิเคราะห์ถึงสมศักดิ์และมนชัยว่ามีลักษณะอย่างไร
 - 2.1.2 ถ้าเรื่องนี้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร
 3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ
 - 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้ใน
- ชีวิตประจำวัน**
4. ขั้นประเมินผล
 - 4.1 สังเกตจากความสนใจของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม

นักเรียน

4.2 สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นและการสรุปของ

4.3 การทำใบงาน “เพื่อน”

กรณีตัวอย่าง “เพื่อน”

นายสมศักดิ์ อายุ 15 ปี ครอบครัวมีฐานะยากจน พ่อแม่มีอาชีพค้าขาย เป็นบุตรคนที่ 2 ของครอบครัว และกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สมศักดิ์เป็นคนที่มีนิสัยร่าเริง โอบอ้อมอารี เป็นที่รักของเพื่อนและครอบครัว เมื่อว่างจากการเรียนสมศักดิ์จะช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านและออกไปขายของในตลาดอย่างสม่ำเสมอ

ขณะที่สมศักดิ์เรียนอยู่ สมศักดิ์มีเพื่อนมากมายทั้งดีและไม่ดี ขณะสมศักดิ์เรียนอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 2 นั้น สมศักดิ์ถูกเพื่อนกลุ่มหนึ่งชักชวนให้เล่นเกมคอมพิวเตอร์ เพื่อคลายเครียด สมศักดิ์จึงมักจะหนีเรียนไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์ในเวลาที่ไม่มีเหมาะสม ชวนให้ลองสูบบุหรี่ ด้วยเหตุผลว่าสูบแล้วจะทำให้เทห์ เป็นที่ยอมรับของเพื่อน สมศักดิ์จึงทดลองสูบบุหรี่ตามคำชักชวนของเพื่อน ต่อมาสมศักดิ์ถูกเพื่อนชักชวนให้ลองกินเหล้า ด้วยเหตุผลเดียวกับครั้งแรก สมศักดิ์ก็กลายเป็นคนที่ทั้งติดเกม สูบบุหรี่และดื่มเหล้า โดยที่พ่อแม่ไม่รู้ มีบางครั้งที่สมศักดิ์อยากจะเลิก แต่เลิกไม่ได้เพราะติดเพื่อน นิสัยสมศักดิ์เริ่มเปลี่ยนไปกลายเป็นคนหงุดหงิดง่าย จากที่เคยช่วยงานพ่อแม่ขายของในตลาดก็ไปบ้างไม่ไปบ้าง โดยบอกพ่อแม่ว่าต้องทำรายงาน จนกระทั่งวันหนึ่งเพื่อนได้ชวนให้สมศักดิ์เสพยาบ้า ครั้งแรกสมศักดิ์ปฏิเสธ แต่เพื่อนก็รีบเร่งให้ลองเสพ โดยเพื่อนให้เหตุผลว่าถ้าเสพยาบ้าจะทำให้เล่นเกมได้นานไม่่วง ทำให้ลืมความทุกข์มีแต่ความสนุกสนาน ในที่สุดสมศักดิ์ก็ลองเสพยาบ้าเพราะเกรงใจเพื่อนอยากลองว่า จะเป็นจริงอย่างที่เพื่อนบอกหรือไม่ อีกทั้งยังคิดว่าการเสพยาบ้าครั้งเดียวคงไม่ทำให้ติดได้ แต่เหตุการณ์กลับไม่เป็นไปอย่างที่สมศักดิ์คิด เพราะต่อมาเขาก็มีความรู้สึกอยากเสพยาบ้าทุกวัน ซึ่งการเสพยาบ้าจำเป็นต้องใช้เงินเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ครอบครัวของสมศักดิ์ยากจนเมื่อต้องการเงินเพื่อมาเสพยา จึงเริ่มเล่นการพนัน แต่เล่นการพนันบางครั้งก็ได้เงินน้อย สมศักดิ์จึงคิดว่าจะเป็นคนขายยาบ้าจะได้มีกำไร สมศักดิ์จึงไปชวนเพื่อนในโรงเรียนที่หัวอ่อน มาเสพยา หนึ่งนั้นก็มีมันชายที่มีฐานะค่อนข้างดี ยอมที่จะเสพยาตามที่สมศักดิ์ชวน

สมศักดิ์และมันชายเริ่มกลับบ้านดึกมากขึ้น โดยบอกพ่อแม่ว่าไปทำรายงาน จนกระทั่งวันหนึ่ง สมศักดิ์เสพยาบ้าจนได้ที่ ขณะกำลังเดินเข้าซอย ตำรวจได้ขอตรวจค้นและพบยาบ้าในตัวสมศักดิ์ 2 เม็ด ซึ่งสมศักดิ์นำติดตัวมาเพื่อจะเสพต่อในวันพรุ่งนี้และนำไปขาย ตำรวจจึงจับกุมตัวสมศักดิ์ในข้อหาขายยาบ้าไว้ในครอบครองและนำตัวสมศักดิ์ไปฝากขังที่สถานพินิจ สมศักดิ์ถูกขังอยู่ 2 วัน เมื่อพ่อกับแม่ทราบข่าวก็ได้มาประกันตัวออก ซึ่งสมศักดิ์ได้ให้สัญญากับพ่อแม่ว่าเขาจะไม่เสพยาบ้าอีกเด็ดขาด แต่ในที่สุดสมศักดิ์ก็ไม่สามารถทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับพ่อแม่ได้ เพราะความต้องการเสพยายังมีอยู่ในที่สุดสมศักดิ์จึงติดต่อกับเพื่อนและกลับไปเสพยาบ้าอีก แต่สมศักดิ์ไม่สามารถชวนมันชายให้เสพยาอีก

เพราะมันช่วยเมื่อเห็นสมศักดิ์ถูกจับก็กลัวจึงเลิกเซฟ สมศักดิ์จึงไปชักชวนเพื่อนคนอื่นให้มาเซฟอีก สมศักดิ์กลัวพ่อแม่จับได้ว่ากลับไปเซฟยาบ้าอีก จึงตัดสินใจหนีออกจากบ้านไปอยู่กับเพื่อน เมื่อถึงกำหนดที่ต้องไปรายงานตัวต่อศาล สมศักดิ์ก็ไม่ไปรายงานตัว ในที่สุดสมศักดิ์ก็ถูกจับกุมตัวในสถานกักกันทันทีห้ามประกันตัวเพื่อรอศาลตัดสิน

สมศักดิ์ถูกออกจากโรงเรียน พ่อมามาเยี่ยมสมศักดิ์อย่างสม่ำเสมอ และทุกครั้งที่พ่อแม่มาเยี่ยม พ่อแม่มักจะโทษตัวเองว่าเป็นเพราะไม่มีเวลาจึงทำให้ลูกติดยา นอกจากนี้ยังมีเพื่อนที่สมศักดิ์เคยชวนให้เซฟยาแต่ไม่ได้เซฟมาเยี่ยมและคอยให้กำลังใจ เหตุการณ์นี้จึงทำให้สมศักดิ์ได้คิดว่า ถ้าคบเพื่อนดีไม่ริลอง ไม่หลงผิดตามคำชวนของเพื่อน เขาคงมีอนาคตที่สดใสกว่านี้และคงไม่ทำให้พ่อแม่ต้องเสียใจเหมือนทุกวันนี้ และสมศักดิ์ยังรู้สึกผิดที่ได้ชวนเพื่อนหลายคนให้ไปเซฟยาเซฟยาเหมือนกับตน ซึ่งทำให้อนาคตของเพื่อนเสียไปด้วย

ใบงาน “เพื่อน”

คำสั่ง อ่านกรณีตัวอย่าง แล้วให้ตอบคำถามต่อไปนี้

1. สมศักดิ์ติดเกม ติดสารเสพติด และ ติดการพนัน เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2. ถ้านักเรียนเป็นสมศักดิ์นักเรียนจะชักชวนเพื่อนให้มาเสพยาเพื่อตนจะได้มีเงินไปซื้อยาต่อหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

3. นักเรียนได้ข้อคิดอย่างไรบ้างจากการอ่านกรณีตัวอย่าง

.....

.....

.....

.....

4. นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้มาใช้กับตนเองได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ครั้งที่ 14

เรื่องที่จะพัฒนา การปัจฉินิเทศ โดยการสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการการฝึก
ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ประโยชน์และข้อเสนอแนะ

- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความเป็นกัลยาณมิตร
 2. เพื่อให้นักเรียนบอกประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น
 3. เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีและสามารถปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรได้อย่างเหมาะสม

เทคนิคที่ใช้ กลุ่มสัมพันธ์

เวลา 60 นาที

สื่อที่ใช้ -

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงความสำคัญและคุณค่าของความเป็นกัลยาณมิตรได้อย่างเหมาะสม
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติในชีวิตจริงได้ ตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น เพื่อนำคะแนนที่ได้เป็นคะแนนหลังการทดลอง
5. ผู้วิจัยกล่าวเพิ่มเติมแล้วกล่าวปิดโครงการการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียน

ภาคผนวก ง

- คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
- คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึก
ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น
- คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึก
ความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น
- เปรียบเทียบคะแนนความเป็นกัลยาณมิตรรายด้านของนักเรียนวัยรุ่นก่อนและหลัง
การเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น
- เปรียบเทียบคะแนนความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่นก่อนและหลังการเข้า
ร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น

ตาราง 7 คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (จากจำนวนคำถามทั้งสิ้น 55 ข้อ)

(N=197)

คนที่	คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรรายด้าน							รวม
	ด้านที่ 1	ด้านที่ 2	ด้านที่ 3	ด้านที่ 4	ด้านที่ 5	ด้านที่ 6	ด้านที่ 7	
1	4.14	3.8	3.13	3.58	3.78	3.33	3.00	3.54
2	3.14	3.9	2.63	3.75	3.44	3.00	3.50	3.34
3	3.14	3.5	3.38	3.25	2.67	3.00	3.67	3.23
4	4.14	3.8	2.25	3.75	2.44	3.33	3.17	3.27
5	2.71	3.5	3.00	2.75	3.22	2.33	3.50	3.00
6	4.71	3.4	2.75	3.42	3.22	1.67	4.00	3.31
7	3.57	3.4	3.63	3.75	3.22	3.67	4.00	3.61
8	3.00	2.7	2.38	2.00	2.22	3.33	2.50	2.59
9	4.14	4.2	3.13	3.75	3.22	3.33	4.50	3.75
10	4.00	3.3	3.00	3.50	3.33	3.00	3.00	3.30
11	3.00	3.1	3.13	3.00	3.00	2.33	2.67	2.89
12	3.43	3.6	2.63	2.75	2.89	7.00	3.33	3.66
13	3.43	3	2.50	2.92	2.89	3.00	3.00	2.96
14	3.86	3.7	3.13	4.00	3.44	4.33	4.33	3.83
15	4.00	3.7	2.63	3.83	3.22	4.00	3.00	3.48
16	3.57	4.3	4.00	4.00	3.56	3.33	4.33	3.87
17	3.43	2.9	3.00	3.83	3.33	4.00	3.33	3.40
18	3.71	3	3.00	3.17	3.44	4.00	2.67	3.28
19	4.14	4	2.75	4.08	2.89	3.67	4.00	3.65
20	4.14	3.5	3.00	3.75	2.33	4.00	3.33	3.44
21	3.86	3.8	3.50	3.75	3.44	2.67	4.00	3.57
22	3.14	2.9	2.25	3.25	3.44	2.00	2.83	2.83
23	3.43	4.5	2.75	3.50	3.89	2.33	4.00	3.49
24	4.57	3.5	2.88	3.92	3.56	3.00	3.33	3.54
25	4.86	4	3.88	3.67	4.33	3.67	3.83	4.03
26	3.86	4	3.88	4.17	4.11	4.67	3.50	4.03

ตาราง 7 (ต่อ)

คนที่	คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรรายด้าน							รวม
	ด้านที่ 1	ด้านที่ 2	ด้านที่ 3	ด้านที่ 4	ด้านที่ 5	ด้านที่ 6	ด้านที่ 7	
27	4.14	3.5	2.75	3.92	3.78	4.00	3.50	3.66
28	3.86	3.8	3.38	3.83	3.11	3.67	4.50	3.73
29	4.57	2.8	2.63	4.08	2.89	4.33	2.00	3.33
30	2.86	3.4	4.50	1.67	3.33	4.00	3.00	3.25
31	4.57	4.4	3.00	3.50	2.67	3.67	2.83	3.52
32	4.43	4	4.63	4.25	4.00	4.00	4.67	4.28
33	3.71	3.7	3.00	3.50	3.22	4.00	3.17	3.47
34	3.57	3.7	3.00	3.50	3.33	4.00	3.17	3.47
35	3.14	3.2	3.13	3.33	2.67	3.00	4.00	3.21
36	3.43	3.6	2.75	3.25	3.33	3.00	3.33	3.24
37	3.71	4.1	2.75	2.83	3.33	4.00	3.17	3.41
38	3.29	3.3	3.75	3.67	3.22	3.00	3.33	3.37
39	3.43	3	2.63	2.42	3.11	2.67	2.67	2.84
40	4.29	3.7	3.25	4.17	3.44	3.33	3.00	3.60
41	4.14	3.4	3.13	3.42	2.56	4.33	3.67	3.52
42	4.00	3.3	3.13	3.25	2.78	3.00	4.00	3.35
43	4.29	3.5	3.25	2.92	3.22	2.67	3.00	3.26
44	3.29	3.3	3.25	3.00	2.89	2.67	3.00	3.06
45	4.14	2.6	3.00	3.92	3.22	2.67	4.17	3.39
46	3.43	3.4	3.88	3.08	3.00	4.00	2.83	3.37
47	3.00	2.6	3.00	2.83	2.89	2.33	3.17	2.83
48	4.29	3.5	3.63	4.17	3.33	3.33	4.33	3.80
49	4.43	4.2	3.63	4.67	2.78	2.33	4.50	3.79
50	4.43	3.5	4.25	4.33	4.11	3.67	4.83	4.16
51	3.57	3.2	3.25	3.17	4.00	3.33	2.67	3.31
52	4.57	3.1	2.00	3.33	3.33	3.67	3.50	3.36
53	4.43	3.5	2.25	3.58	3.22	3.67	2.50	3.31

ตาราง 7 (ต่อ)

คนที่	คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรรายด้าน							รวม
	ด้านที่ 1	ด้านที่ 2	ด้านที่ 3	ด้านที่ 4	ด้านที่ 5	ด้านที่ 6	ด้านที่ 7	
54	4.43	4.5	3.75	4.58	2.56	5.00	2.33	3.88
55	4.14	4.2	4.13	4.67	3.78	4.00	4.83	4.25
56	3.71	4.1	3.88	3.58	3.44	2.67	4.33	3.67
57	3.86	3.8	3.50	4.17	3.33	3.00	4.17	3.69
58	4.29	3.9	3.13	3.58	3.44	3.00	3.50	3.55
59	3.86	2.9	3.50	3.92	3.44	3.67	4.17	3.64
60	4.14	3.8	3.00	4.25	2.89	3.67	3.17	3.56
61	3.00	3.6	3.25	3.33	2.89	3.00	3.00	3.15
62	2.71	3.5	3.50	3.08	3.11	3.00	3.67	3.23
63	3.00	3	3.00	3.00	2.89	3.00	3.00	2.98
64	2.71	2.5	3.00	3.83	3.11	3.33	3.17	3.09
65	4.14	2.8	3.00	3.42	3.22	2.67	1.83	3.01
66	3.00	3	2.75	2.58	2.89	3.00	2.00	2.75
67	4.57	3.7	4.50	4.58	4.33	4.67	4.67	4.43
68	4.57	3.7	4.50	4.58	4.33	4.67	4.67	4.43
69	2.00	2.6	2.25	2.33	2.89	3.00	2.50	2.51
70	4.14	4.2	4.25	4.17	3.89	4.00	4.00	4.09
71	3.14	3.9	2.25	3.50	2.89	3.33	3.33	3.19
72	3.86	3.7	3.38	3.75	3.56	3.33	4.00	3.65
73	3.86	2.8	2.75	2.75	4.22	2.67	2.50	3.08
74	4.00	4.1	3.50	3.42	3.11	3.00	3.33	3.49
75	3.43	2.6	2.75	2.58	2.00	1.67	3.00	2.58
76	4.29	4.1	3.63	3.67	3.78	3.33	2.83	3.66
77	4.57	3.8	4.50	4.58	4.33	4.67	4.67	4.45
78	4.43	4.1	3.50	4.00	3.89	2.67	3.83	3.77
79	3.86	3.3	3.63	4.17	3.78	2.67	3.50	3.56
80	3.57	2.8	3.75	4.00	3.22	5.00	2.00	3.48

ตาราง 7 (ต่อ)

คนที่	คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรรายด้าน							รวม
	ด้านที่ 1	ด้านที่ 2	ด้านที่ 3	ด้านที่ 4	ด้านที่ 5	ด้านที่ 6	ด้านที่ 7	
81	2.86	3.1	3.00	2.83	3.00	3.67	3.17	3.09
82	4.29	3.8	3.13	4.42	3.22	4.00	2.50	3.62
83	4.71	4.5	3.50	4.67	3.44	4.00	2.83	3.95
84	3.14	3	3.25	2.33	2.00	1.67	3.00	2.63
85	3.57	4.5	4.38	3.75	3.11	4.00	2.83	3.73
86	3.57	3.6	2.88	2.92	2.56	3.00	3.17	3.10
87	3.71	3.2	3.38	2.67	3.00	3.00	3.00	3.14
88	2.86	3.5	3.13	3.25	2.89	3.33	3.00	3.14
89	4.86	3.9	4.25	4.67	4.22	3.00	3.67	4.08
90	3.86	3.8	3.13	3.00	3.22	2.67	3.33	3.29
91	4.57	4.2	3.38	4.50	2.89	3.00	4.17	3.81
92	4.00	4.1	3.38	3.50	3.22	3.67	3.33	3.60
93	2.86	3	3.75	3.58	3.44	2.67	3.50	3.26
94	4.00	4	3.63	3.67	3.89	3.33	4.17	3.81
95	3.57	4.2	3.13	3.92	3.78	3.33	4.50	3.77
96	2.86	3	2.63	2.42	2.89	2.00	3.50	2.76
97	3.29	3.7	3.25	3.17	2.89	2.00	4.00	3.18
98	3.14	2.4	3.38	2.92	2.89	2.33	1.50	2.65
99	3.86	3.6	3.63	4.58	3.22	2.00	4.50	3.63
100	3.14	2.9	3.38	2.83	2.56	3.00	4.00	3.12
101	3.00	3.5	3.38	3.42	3.56	2.33	4.17	3.34
102	4.71	4.1	3.00	4.42	4.22	3.67	3.83	3.99
103	4.14	3.9	3.00	4.33	3.11	4.00	4.50	3.86
104	3.00	3	3.38	3.50	3.00	3.33	4.33	3.36
105	3.00	3	2.88	3.67	2.44	2.33	3.67	3.00
106	4.14	2.1	2.38	3.67	2.44	3.00	3.00	2.96
107	4.43	4.1	3.75	3.92	3.89	2.67	4.17	3.85

ตาราง 7 (ต่อ)

คนที่	คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรรายด้าน							รวม
	ด้านที่ 1	ด้านที่ 2	ด้านที่ 3	ด้านที่ 4	ด้านที่ 5	ด้านที่ 6	ด้านที่ 7	
108	3.71	3.4	3.63	3.08	3.00	2.67	2.67	3.17
109	2.86	3	2.75	2.50	2.33	1.33	3.67	2.63
110	2.57	2.7	2.13	3.00	2.56	2.67	2.33	2.56
111	3.86	3.3	3.00	3.58	3.44	3.33	3.67	3.45
112	3.57	3.4	2.75	3.17	3.33	1.67	3.50	3.06
113	3.14	2.6	1.50	2.75	1.89	2.00	3.50	2.48
114	4.43	3.6	3.25	3.42	3.11	3.33	3.17	3.47
115	3.57	3	2.75	3.00	2.78	4.00	3.17	3.18
116	4.00	3	3.13	3.92	2.89	3.00	4.17	3.44
117	3.00	3.4	2.25	3.17	2.67	4.00	1.50	2.85
118	2.43	2.4	2.88	3.25	3.00	2.00	2.67	2.66
119	3.71	1.9	1.88	4.00	2.22	4.33	2.83	2.98
120	3.71	2.8	3.50	2.83	4.00	3.33	3.00	3.31
121	4.43	3.5	2.75	3.33	3.22	2.67	2.67	3.22
122	3.86	4	4.25	4.83	4.89	5.00	4.33	4.45
123	5.00	3.9	3.75	4.08	3.00	4.00	3.83	3.94
124	4.57	4	3.25	4.17	3.22	3.33	3.00	3.65
125	4.14	3.7	2.63	4.17	3.89	3.67	4.17	3.77
126	5.00	3.7	2.25	4.67	3.11	5.00	2.50	3.75
127	4.57	4.2	4.00	4.33	4.22	4.33	4.50	4.31
128	3.71	3.5	2.75	3.00	3.22	3.67	2.83	3.24
129	4.86	4.9	4.75	5.00	4.67	5.00	5.00	4.88
130	4.86	4.3	4.25	4.75	4.11	4.00	4.67	4.42
131	4.14	3.5	2.88	3.83	4.00	2.67	4.50	3.65
132	3.14	3.1	2.63	3.33	2.89	3.33	3.00	3.06
133	4.00	3.7	2.88	3.58	3.67	2.67	3.50	3.43
134	4.43	4	3.38	3.92	3.56	3.00	4.33	3.80

ตาราง 7 (ต่อ)

คนที่	คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรรายด้าน							รวม
	ด้านที่ 1	ด้านที่ 2	ด้านที่ 3	ด้านที่ 4	ด้านที่ 5	ด้านที่ 6	ด้านที่ 7	
135	3.43	3.5	3.00	3.75	3.56	2.67	3.67	3.37
136	4.57	2.9	1.88	4.08	3.22	5.00	3.50	3.59
137	3.43	4	3.13	3.42	3.44	3.00	3.67	3.44
138	3.43	3.1	4.00	3.83	3.44	3.00	3.83	3.52
139	4.43	3.5	3.13	3.67	3.11	4.00	3.67	3.64
140	3.57	3.1	3.00	3.42	3.22	3.67	2.67	3.23
141	4.14	3.7	3.13	3.75	3.56	3.00	3.83	3.59
142	5.00	3.6	3.13	4.08	4.00	4.00	3.33	3.88
143	4.29	3.9	3.75	4.08	3.89	3.67	4.00	3.94
144	4.71	3.8	2.25	3.50	3.89	4.33	4.17	3.81
145	4.14	3.2	2.13	3.75	3.67	3.33	3.00	3.32
146	4.14	2.7	2.75	3.50	3.00	3.00	3.00	3.16
147	4.00	3.3	3.13	3.50	3.78	3.00	4.17	3.55
148	4.86	3.8	2.88	4.08	3.11	4.00	3.67	3.77
149	4.14	3.9	3.50	4.25	3.00	3.00	3.00	3.54
150	4.57	3.9	2.88	29.00	3.22	4.33	2.83	7.25
151	3.29	3.2	2.75	3.50	3.22	2.67	2.67	3.04
152	3.86	3.1	2.63	3.25	3.78	3.67	3.33	3.37
153	3.29	3.3	2.75	3.50	2.89	3.00	4.17	3.27
154	4.86	4.6	3.50	4.92	4.11	5.00	3.67	4.38
155	4.43	4.2	3.63	4.25	2.33	2.67	4.50	3.71
156	3.57	3.7	4.38	3.25	2.89	2.67	3.00	3.35
157	4.14	3.2	2.13	3.67	2.56	4.00	3.00	3.24
158	4.00	3	2.88	3.42	3.00	3.00	3.17	3.21
159	3.29	3.4	2.75	3.17	3.44	2.00	3.83	3.13
160	4.14	4.4	3.50	4.25	3.78	4.67	4.33	4.15
161	4.29	4.4	4.25	4.75	3.89	4.67	3.67	4.27

ตาราง 7 (ต่อ)

คนที่	คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรรายด้าน							รวม
	ด้านที่ 1	ด้านที่ 2	ด้านที่ 3	ด้านที่ 4	ด้านที่ 5	ด้านที่ 6	ด้านที่ 7	
162	3.71	3.6	3.50	4.00	3.89	4.33	4.50	3.93
163	3.57	2.9	2.25	3.42	2.78	2.67	2.67	2.89
164	4.29	3.2	1.25	3.92	3.78	5.00	2.83	3.47
165	3.86	3.3	2.38	4.08	3.56	3.00	3.33	3.36
166	4.00	4.2	3.13	3.92	3.56	2.33	4.33	3.64
167	5.00	4.5	3.13	3.42	3.67	2.67	3.50	3.70
168	4.14	3.5	2.50	3.42	3.11	2.67	3.00	3.19
169	4.57	4.4	3.38	4.25	3.89	4.33	3.50	4.05
170	2.71	3.3	2.88	2.92	1.89	4.33	2.50	2.93
171	4.86	4.3	3.38	3.75	3.33	4.00	3.33	3.85
172	3.71	3.4	3.38	3.67	2.33	2.67	4.00	3.31
173	4.29	4.3	3.63	4.08	4.22	3.00	4.17	3.95
174	4.86	3.9	2.88	4.50	3.11	2.67	3.50	3.63
175	3.43	3.8	3.38	3.83	4.11	2.67	3.83	3.58
176	4.29	4.1	2.50	3.42	4.11	3.67	3.33	3.63
177	3.71	4	3.75	4.08	3.89	4.33	3.83	3.94
178	3.86	4.3	3.75	3.58	3.11	4.67	4.00	3.90
179	4.00	4	3.63	4.25	4.00	3.67	3.83	3.91
180	4.57	3.2	4.00	3.58	3.00	3.33	4.17	3.69
181	4.00	3.8	2.88	3.75	3.11	4.00	2.33	3.41
182	4.71	3.9	3.38	3.92	3.78	4.00	4.67	4.05
183	3.43	3.2	2.50	1.75	2.67	2.33	2.50	2.63
184	3.57	3	2.38	3.08	2.89	2.67	2.67	2.89
185	4.14	3.3	1.75	2.83	2.67	2.00	3.00	2.81
186	3.29	2.8	2.00	2.25	3.00	4.00	2.00	2.76
187	3.00	3	2.88	3.08	3.11	3.33	3.00	3.06
188	4.14	2.7	2.50	3.17	2.89	3.00	3.50	3.13

ตาราง 7 (ต่อ)

คนที่	คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรรายด้าน							รวม
	ด้านที่ 1	ด้านที่ 2	ด้านที่ 3	ด้านที่ 4	ด้านที่ 5	ด้านที่ 6	ด้านที่ 7	
189	2.71	2.9	2.75	2.67	2.89	2.67	2.17	2.68
190	3.86	3.3	2.38	3.17	2.67	2.67	3.17	3.03
191	3.14	2.9	2.25	2.83	3.11	2.00	2.17	2.63
192	3.14	2.9	2.50	2.92	3.22	2.00	2.83	2.79
193	3.43	2.9	2.63	2.67	3.67	2.67	3.33	3.04
194	3.71	2.8	3.25	2.75	2.78	3.67	2.67	3.09
195	3.43	3.3	2.50	3.25	2.78	3.67	3.00	3.13
196	3.14	2.4	1.88	2.58	2.33	4.00	2.33	2.67
197	3.71	3.3	2.50	2.92	3.00	3.33	3.00	3.11
Σ	755.86	690.5	612.63	729.17	643.33	656.00	674.67	680.31
$\bar{x}$	3.84	3.51	3.11	3.70	3.27	3.33	3.42	3.45
S.D.	0.61	0.54	0.63	0.33	0.70	0.83	0.71	0.45

ตาราง 8 คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (จากจำนวนคำถามทั้งสิ้น 55 ข้อ)

ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (N = 15)

คนที่	คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรรายด้าน							รวม
	ด้านที่ 1	ด้านที่ 2	ด้านที่ 3	ด้านที่ 4	ด้านที่ 5	ด้านที่ 6	ด้านที่ 7	
1	3.14	2.90	2.50	2.92	3.22	2.00	2.83	2.87
2	2.71	2.90	2.75	2.67	2.89	2.67	2.17	2.71
3	3.43	3.20	2.50	2.58	2.67	2.33	2.50	2.78
4	3.57	3.00	2.38	3.08	2.89	2.67	2.67	2.93
5	4.14	3.30	1.75	2.83	2.67	2.00	3.00	2.87
6	3.29	2.80	2.00	2.25	3.00	4.00	2.00	2.64
7	3.00	3.00	2.88	3.08	3.11	3.33	4.17	3.16
8	4.14	2.70	2.50	3.17	2.89	3.00	3.50	3.09
9	3.86	3.30	2.38	3.17	2.67	2.67	3.17	3.05
10	3.43	2.90	2.63	2.67	3.67	2.67	3.33	3.04
11	3.71	2.80	3.25	2.75	2.78	3.67	2.67	3.00
12	3.43	3.30	2.50	3.25	2.78	3.67	3.00	3.09
13	3.14	2.40	1.88	2.58	2.33	4.00	2.33	2.53
14	3.71	3.30	2.50	2.92	3.00	3.33	3.00	3.07
15	3.14	3.10	2.63	3.33	2.89	3.33	3.00	3.05
Σ	51.86	44.90	37.00	43.25	43.44	45.33	43.33	43.88
$\bar{x}$	3.46	2.99	2.47	2.88	2.90	3.02	2.89	2.93
S.D.	0.41	0.26	0.38	0.30	0.30	0.66	0.55	0.19

ตาราง 9 คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (จากจำนวนคำถามทั้งสิ้น 55 ข้อ)

หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (N = 15)

คนที่	คะแนนความเป็นกัลยาณมิตรรายด้าน							รวม
	ด้านที่ 1	ด้านที่ 2	ด้านที่ 3	ด้านที่ 4	ด้านที่ 5	ด้านที่ 6	ด้านที่ 7	
1	4.14	3.80	3.88	3.92	4.22	4.33	3.67	3.96
2	4.14	3.80	3.00	3.08	2.89	3.00	2.83	3.27
3	4.43	4.40	4.00	4.33	4.67	4.67	4.83	4.44
4	3.86	3.50	2.88	3.67	3.44	3.67	3.50	3.49
5	4.14	4.00	3.75	4.08	4.00	5.00	4.00	4.05
6	4.86	4.90	4.63	4.92	4.56	4.00	5.00	4.76
7	4.71	4.70	4.75	4.42	3.89	4.33	4.17	4.44
8	3.86	3.40	3.50	4.25	3.89	4.00	4.50	3.85
9	4.43	4.70	4.25	4.58	3.78	4.00	4.17	4.33
10	4.00	4.10	4.13	4.58	4.22	4.00	4.83	4.29
11	3.71	3.30	3.75	3.83	3.78	3.67	4.33	3.75
12	3.71	3.60	3.38	3.75	3.89	4.00	4.17	3.75
13	4.14	3.90	3.13	3.83	4.11	5.00	4.00	3.91
14	4.43	4.30	3.38	4.17	4.00	4.33	4.00	4.07
15	4.14	3.70	4.25	4.25	4.00	4.00	4.17	4.07
Σ	62.70	60.10	56.66	61.66	59.34	62.00	62.17	60.43
$\bar{x}$	4.18	4.01	3.78	4.11	3.96	4.13	4.14	4.03
S.D.	0.34	0.5	0.57	0.45	0.42	0.52	0.55	0.39

ตาราง 10 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรด้านความน่ารัก ก่อนและหลังเข้าร่วม

โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (n=15)

คนที่	สอบก่อน	สอบหลัง	D	D ²	t
1	3.14	4.14	1.00	1.00	
2	2.71	4.14	1.43	2.04	
3	3.43	4.43	1.00	1.00	
4	3.57	3.86	0.29	0.08	
5	4.14	4.14	0.00	0.00	
6	3.29	4.86	1.57	2.47	
7	3.00	4.71	1.71	2.94	
8	4.14	3.86	-0.29	0.08	
9	3.86	4.43	0.57	0.33	
10	3.43	4.00	0.57	0.33	
11	3.71	3.71	0.00	0.00	
12	3.43	3.71	0.29	0.08	
13	3.14	4.14	1.00	1.00	
14	3.71	4.43	0.71	0.51	
15	3.14	4.14	1.00	1.00	
Σ	51.86	62.71	10.86	117.88	4.681**
$\bar{x}$	3.46	4.18			

**t (.01 : 14) = 2.624

ตาราง 11 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรด้านความน่าเคารพ ก่อนและหลังเข้าร่วม

โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (n=15)

คนที่	สอบก่อน	สอบหลัง	D	D ²	t
1	2.9	3.8	0.90	0.81	
2	2.9	3.8	0.90	0.81	
3	3.2	4.4	1.20	1.44	
4	3	3.5	0.50	0.25	
5	3.3	4	0.70	0.49	
6	2.8	4.9	2.10	4.41	
7	3	4.7	1.70	2.89	
8	2.7	3.4	0.70	0.49	
9	3.3	4.7	1.40	1.96	
10	2.9	4.1	1.20	1.44	
11	2.8	3.3	0.50	0.25	
12	3.3	3.6	0.30	0.09	
13	2.4	3.9	1.50	2.25	
14	3.3	4.3	1.00	1.00	
15	3.1	3.7	0.60	0.36	
Σ	44.90	60.10	15.20	231.04	7.795**
$\bar{x}$	2.99	4.01			

**t (.01 : 14) = 2.624

ตาราง 12 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรด้านความน่าเชื่อถือ ก่อนและหลังเข้าร่วม
โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (n=15)

คนที่	สอบก่อน	สอบหลัง	D	D ²	t
1	2.50	3.88	1.38	1.89	
2	2.75	3.00	0.25	0.06	
3	2.50	4.00	1.50	2.25	
4	2.38	2.88	0.50	0.25	
5	1.75	3.75	2.00	4.00	
6	2.00	4.63	2.63	6.89	
7	2.88	4.75	1.88	3.52	
8	2.50	3.50	1.00	1.00	
9	2.38	4.25	1.88	3.52	
10	2.63	4.13	1.50	2.25	
11	3.25	3.75	0.50	0.25	
12	2.50	3.38	0.88	0.77	
13	1.88	3.13	1.25	1.56	
14	2.50	3.38	0.88	0.77	
15	2.63	4.25	1.63	2.64	
Σ	37.00	56.63	19.63	385.14	7.790**
$\bar{x}$	2.47	3.78			

**t (.01 : 14) = 2.624

ตาราง 13 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรด้านการรู้จักพูดให้ได้ผล ก่อนและหลังเข้าร่วม
โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (n=15)

คนที่	สอบก่อน	สอบหลัง	D	D ²	t
1	2.92	3.92	1.00	1.00	
2	2.67	3.08	0.42	0.17	
3	2.58	4.33	1.75	3.06	
4	3.08	3.67	0.58	0.34	
5	2.83	4.08	1.25	1.56	
6	2.25	4.92	2.67	7.11	
7	3.08	4.42	1.33	1.78	
8	3.17	4.25	1.08	1.17	
9	3.17	4.58	1.42	2.01	
10	2.67	4.58	1.92	3.67	
11	2.75	3.83	1.08	1.17	
12	3.25	3.75	0.50	0.25	
13	2.58	3.83	1.25	1.56	
14	2.92	4.17	1.25	1.56	
15	3.33	4.25	0.92	0.84	
Σ	43.25	61.67	18.42	339.17	8.260**
$\bar{x}$	2.88	4.11			

**t (.01 : 14) = 2.624

ตาราง 14 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรด้านการอดทนต่อถ้อยคำ ก่อนและหลังเข้าร่วม
โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (n=15)

คนที่	สอบก่อน	สอบหลัง	D	D ²	t
1	3.22	4.22	1.00	1.00	
2	2.89	2.89	0.00	0.00	
3	2.67	4.67	2.00	4.00	
4	2.89	3.44	0.56	0.31	
5	2.67	4.00	1.33	1.78	
6	3.00	4.56	1.56	2.42	
7	3.11	3.89	0.78	0.60	
8	2.89	3.89	1.00	1.00	
9	2.67	3.78	1.11	1.23	
10	3.67	4.22	0.56	0.31	
11	2.78	3.78	1.00	1.00	
12	2.78	3.89	1.11	1.23	
13	2.33	4.11	1.78	3.16	
14	3.00	4.00	1.00	1.00	
15	2.89	4.00	1.11	1.23	
Σ	43.44	59.33	15.89	252.46	8.276**
$\bar{x}$	2.90	3.96			

**t (.01 : 14) = 2.624

ตาราง 15 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรด้านการแถลงเรื่องล้าลึก ก่อนและหลังเข้าร่วม
โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (n=15)

คนที่	สอบก่อน	สอบหลัง	D	D ²	t
1	2.00	4.33	2.33	5.44	
2	2.67	3.00	0.33	0.11	
3	2.33	4.67	2.33	5.44	
4	2.67	3.67	1.00	1.00	
5	2.00	5.00	3.00	9.00	
6	4.00	4.00	0.00	0.00	
7	3.33	4.33	1.00	1.00	
8	3.00	4.00	1.00	1.00	
9	2.67	4.00	1.33	1.78	
10	2.67	4.00	1.33	1.78	
11	3.67	3.67	0.00	0.00	
12	3.67	4.00	0.33	0.11	
13	4.00	5.00	1.00	1.00	
14	3.33	4.33	1.00	1.00	
15	3.33	4.00	0.67	0.44	
Σ	45.33	62.00	16.67	277.78	4.947**
$\bar{x}$	3.02	4.13			

**t (.01 : 14) = 2.624

ตาราง 16 เปรียบเทียบความเป็นกัลยาณมิตรด้านการไม่ชักนำในทางที่ผิด ก่อนและหลังเข้าร่วม
โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (n=15)

คนที่	สอบก่อน	สอบหลัง	D	D ²	t
1	2.83	3.67	0.83	0.69	
2	2.17	2.83	0.67	0.44	
3	2.50	4.83	2.33	5.44	
4	2.67	3.50	0.83	0.69	
5	3.00	4.00	1.00	1.00	
6	2.00	5.00	3.00	9.00	
7	4.17	4.17	0.00	0.00	
8	3.50	4.50	1.00	1.00	
9	3.17	4.17	1.00	1.00	
10	3.33	4.83	1.50	2.25	
11	2.67	4.33	1.67	2.78	
12	3.00	4.17	1.17	1.36	
13	2.33	4.00	1.67	2.78	
14	3.00	4.00	1.00	1.00	
15	3.00	4.17	1.17	1.36	
Σ	43.33	62.17	18.83	354.69	6.798**
$\bar{x}$	2.89	4.14			

**t (.01 : 14) = 2.624

ตาราง 17 เปรียบเทียบคะแนนความเป็นกัลยาณมิตรโดยรวม ก่อนและหลังเข้าร่วม
โปรแกรมการฝึกความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนวัยรุ่น (n=15)

คนที่	สอบก่อน	สอบหลัง	D	D ²	t
1	2.87	3.96	1.09	1.19	
2	2.71	3.27	0.56	0.32	
3	2.78	4.44	1.65	2.74	
4	2.93	3.49	0.56	0.32	
5	2.87	4.05	1.18	1.40	
6	2.64	4.76	2.13	4.53	
7	3.16	4.44	1.27	1.62	
8	3.09	3.85	0.76	0.58	
9	3.05	4.33	1.27	1.62	
10	3.04	4.29	1.25	1.57	
11	3.00	3.75	0.75	0.56	
12	3.09	3.75	0.65	0.43	
13	2.53	3.91	1.38	1.91	
14	3.07	4.07	1.00	1.00	
15	3.05	4.07	1.02	1.04	
Σ	43.89	60.44	16.55	273.75	12.829**
$\bar{x}$	2.93	4.03			

**t (.01 : 14) = 2.624

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ สกุล

นางสาวศรัณยา พงศ์มันัจิต

วันเดือนปีเกิด

1 กุมภาพันธ์ 2524

สถานที่เกิด

กรุงเทพมหานคร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

55/285 ซอยพัฒนาการ 20 แขวงสวนหลวง

เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน

อาจารย์ 1 ระดับ 5

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สำนักงานเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2540

มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสายปัญญา

ในพระบรมราชูปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2544

กศ.บ. (การแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ. 2549

กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ